

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN ŐRNAGY, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizelési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénztári csekk számla: 25.342
--	--	---	---------------------	---

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Köd.

Ilyenkor, késő ősszel, úgy-e jól ismered, Bajtárs, a nappalok ellenségét: a ködöt? A széles, nyílt szemhatár zavaros leplét, az éjszaka folytatóját, a fehér sötétséget? Ellepi, elrejtí elöled örjárátod ismerős vidékét. Milyen furcsa így, hogy az ember csak megy-megy a ködben s nem lát sem vissza, ahonnan jön, sem előre, ahova megy, csak arra eszmél, hogy házak, fák, bokrok, kazlak bukkanak eléje, szinte, hogy nekikmegy az ember. Máskor is láttad ezeket a házakat, fákat, bokrokat, csak nem figyelted meg apróra, mert mindig távolabb néztél, ezért olyan idegenek, szokatlanul nagyok most, hogy a ködből ilyen közlelöl elédugranak.

Ébresztett-e benned ez a köd egyéb gondolatot is, minthogy kellemetlen és nem egészséges? Amikor szótlanul portyáztál benne, hogy minél kevesebbet lehelj be nyirkos párájából, nem próbáltad-e összehasonlítani a ködlepte tájat az emberi étellel, vagy még közelebből: a magad ételével? Nem kerestél-e a Te étetedben, étetednek bizonyos szakáiban is ködöket, amelyek a legéberebb nappalodban, legtisztább öntudatod mellett is meggátoltak abban, hogy tisztán és messze láss? Ha sohasem jutott ez még eszedbe, járd csak végig gondolatban az utat, amelyet megtettél az életben: hamarosan visszaérsz majd valamelyik ködös, homályos szakára, amikor csak ilyen kicsi környi tiszta területet láttál magad körül, mint most, itt, a ködben. Lehet, hogy gyermekkorodban volt, talán ifjú voltál akkor, vagy már esendőr: mindegy. Csak a mát láttad, a percet, amelyben élte, életutadnak azt a kis darabkáját, amelyen pillanatnyilag áltál s amelyet beláttál: mindent, ami ezen túlvaló volt, a holnapot, folyományát vagy következményét annak, ami jót vagy rosszat tettél, már nem láttad, mert eltakarta előled — a köd. Nem ez a piszkosfehéren gomolygó, amiben most furakodsz előre, hanem a másik, a rosszabbik és veszélyesebbik: a lélek köde. Mert van olyan köd is, amelyik nem a földre, hanem az emberi lélekre terül széjjel, s nem enged többet látni az életből, mint a mát, annak is csak a jelenlevő percét. És ilyenkor ez irányította a tetteidet is, ez a köd, amit emberre fordítva néha rövidlátásnak, máskor könyelműségnek, vagy akár szószerint: szűk látókörnek neveznek. És mert nem láttál át a ködön, nem is hitted, hogy azontúl is lehet és jöhet valami; mert nem

láttad a holnapot, nem is hittél hát benne, sem a rosszban, amit hozhat. Ezért bukkantál ilyenkor az élet akadályaira is olyan hirtelen-váratlan, mint most a fákra és a házakra, ezért tetszettek neked azok is olyan szokatlanul és idegenül nagyoknak, mint emezek.

Hát az ész, az értelem ködét ismered-e? Bizonyára igen; mindenki ismeri, akinek a tudása emberi, tehát véges. A kicsit, amit tudunk, titokzatos, végnélküli ködlepelként veszi körül a töméntelen, amit nem tudunk. Az ember legnemesebb vágya, hogy a nemtudottak ködöcéánjában önmaga körül tágasabb legyen a világos, tiszta kör, minél messzebb tudásának a horizontja. Amikor reájövünk, milyen sok az, amit nem tudunk s milyen semmi, amit tudunk, fel kell, hogy ébredjen bennünk a tudnivágyás ösztöne, a tanulás önérzete, hogy minél messzebbre lássunk általa s az ész és értelem ködében ne kelljen gyámoltalanul botorkálnunk.

De az elhatározást a tett, a jószándékot az igyekezet ritkán követi. Pedig, látod-e, portyázásod közben a nagy ködben is milyen türelemmel, milyen nekiszánással járod az utadat. Miért? Azért, mert valahol messze, ha csak sejtve is, de láttad a tisztulás nagy hírnökét a ködön átderengő napnak egy sugarát. Bátorran mentél, mert ahányszor feléje tekintettél, mindig új erőt, új hitet, új bizakodást merítettél lassan erősödő fénynyalábjaiból. Nem is érezted még, csak sejtetted az átfurakodott sugarat s a késő őszi didergés hangulatában mégis melegség terült el a lelkeden, lépéseid meggyorsultak s új erő szállt a tagjaidba.

Életed folyásában megtalálod-e a párját a ködöt oszlató, biztatást adó napsugárnak? Mi oszlatta mindig széjjel a nagy bizonytalanságokat éteted tanácstalan ténfergéseiben? Felismered-e napodat, a tiszta Észet, a mindig gazdagabbá tett Értelmet, amelyet a szüntelen tanulás és okulás nagy tüze fűt? Örülsz-e, valahányszor könnyen haladsz át olyan akadályokon, amelyek előtt mások megtorpannak és csigamódi, óvatos lassúságra kényszerülnek? Nézz csak hátra: hányan kullognak messze mögötted, félve, botorkálva; tudásuk napja nem oszlat ködöt, mert erőtlen.

Nap és köd, tudás és tudatlanság örök ellenségek. Elsősülöttségénél fogva először a köd és a homály uralkodik. Harcol a napfény, a világosság ellen, hogy ne engedje az Embert jogos örökségéhez: a nemesebbhez, tökéletesebbhez jutni. De mindig a nap győz és a ködnek menekülnie kell előle. Fenséges példaadás ez neked, Bajtárs. Tisztítsd meg lelked és értelméd ködét a tudásra és nemesre törekvés mindig diadalmas napjával, hogy a természet törvényét te is betöltsed, mert akár esendőr, akár útszéli kis virág, hivatás nélkül semmi sem teremtetett.

Az országutak csavargóiról.

írta: CAMERLE RAJMOND százados.

Aki az utóbbi időkben országutaink képét és forgalmát figyelte, annak feltűnhetett, hogy milyen nagy számban lepik el az utakat mostanában mindenféle fajtájú gyalogutasok. Míg a régebbi időkben csak elvétve találkozott az ember egy-egy vándorkoldussal, vándorló házalóval, kóbor cigánnyal, zenésszel vagy vándorúton levő derék mesterlegénnyel, addig újabban, különösen az enyhébb évszakokban, szinte népvándorlásszerű vonulása észlelhető a belföldi és külföldi származású vándoroknak. Utóbbiak legnagyobb része Németországból érkezik, mely országban magában is a vándorlás olyan méreteket öltött, hogy a városok a kormánytól voltak kénytelenek intézkedéseket kérni. Egyik napilapunk multkoriban közölt híre szerint csak Baden államban egy év alatt 428.455 esetben nyújtottak éjjeli szállást a különféle hajléktalan vándoroknak a vándorszállásokban (herbergeknben).

A nálunk is elharapódzott vándorlás újabb terheket ró a csendőrörsök vállaira, mert a sok idegen, ismeretlen elem átvonulása hátrányosan befolyásolja az örsök közbiztonsági viszonyait.

Igazságtalanok volnánk, ha minden vándorlóban a közbiztonságra veszélyes elemet látnánk. Vándor sokféle van s normális időkben is voltak olyanok, akik sportból, ismeretlen tájak megismerése vagy mesterségbeli ismereteik bővítése céljából gyalog utaztak. Az ilyen vándorok számát az utolsó években a munkát keresők ezrei növelik, mert a mostoha gazdasági viszonyok sok kényértelenné vált munkást mozgatnak meg. A népes városok és a leállított üzemű iparvidékek sokezer munkanélkülieinek egy része megunván otthon a tétlenséget és a nélkülözést, útra kel, hogy idegenben munkát keressen vagy hogy valamilyen úton-módon legalább a mindennapi betevő falatját

megszerezze s így ne növelje otthon a családban a kenyérszükségletét. E szerencsétlen embertársaink nem tehetnek arról, hogy a mostoha gazdasági viszonyok miatt keresetüktől elestek s a vándorbothoz kénytelenek nyúlni, éppen ezért az idők félreértése volna, ha mindegyikben a közbiztonságra veszélyes csavargót látnánk s ha a valóban munkát keresők útjába akadályokat gördítenénk.

Vannak azonban a vándorok között olyanok is, akik a közbiztonságra határozottan veszélyesek. E veszélyes vándorelemek közé mindenek előtt a hivatásos csavargókat és a kommunista agitátorokat kell sorolni. A hivatásos csavargók, akik munkakerülő, csavargó életmód mellett kéregetésből, bűncelekményekből tartják fenn magukat, a közbiztonságra jelentenek teherterítelt, míg a kommunista agitátorok, a vándorló vörös misszionáriusok, az állami és társadalmi rendet veszélyeztetik. A mai idők nagyobb vándorjárásában mindkét típus könnyebben űzheti mesterességét, mert a vándorok tömegében elvegyülve, nehezebben ellenőrizhetők. Cikkem célja a szokásos csavargókról egyet-mást elmondani, megismertetni életmódjukat és praktikáikat, hogy a vándorok tömegében a fiatal csendőrök is könnyebben felismerhessék azokat, akiket a csendőrségnek szemmel kell tartani.

A csavargókat általában kevesebb figyelemre méltatjuk, mint szükséges lenne. Ha csavargásról hallunk, rendszerint csak a közveszélyes munkakerülőkről szóló törvény-cikkben tanultakra, vagy a Kbtk. vonatkozó szakaszainak rendelkezéseire, vagy a csavargókkal szemben követendő eljárási szabályokra gondolunk, de ritkábban hatolunk be e kérdés mélyébe s így nem igen vagyunk tudatában a veszélynek sem, amelyet a csavargók az örskörlet közbiztonságára jelentenek. Pedig igazoltatásukkal, feljelentésükkel és esetleges elővezetésükkel nem merítettük ki a reánk hármló kötelességeket. Aki az engedély nélküli kéregetésben, a munkakerülésből való csavargásban csak a kihágást

A Kormányzó nevenapjára.

Görgő tenger játéka ez . . .
Itt új Mohács, ott új Sajó.
Lékre lék, de száll merőbe,
Az ezeréves szent hajó . . .

Hazánk árbóctört Novara,
S Te árboc-sonkhoz kötözött,
Küzködő, dacos nagy vezér:
A hitehagyottak között!

De szemed lángja szít hitet,
Nemes arcod reményt sugall,
S akaratodtól újra van
És újra él az ős ugar.

Nagy Kormányos! Ma Téged sok
Millió kar ölelget át,

S az első magyar emberért
Esengve suttog hő imát.

Ó, miként áldjon a magyar,
E bús hazában legnagyobb?!
Most, — és ha majd Attila kardja
Merő-kezében felragyog,

S zászló Bulcsu kezében leng,
Botond öklében döng a bárd,
S a Kárpát és az Adria
Hallhatja Lehel ős-dalát

És új Alpárok mezején
Labancot győzni elvezetsz:
Legyen, Vezér, örökre áldott
És halhatatlan nagy neved!!

Dr. vitéz GEREÖFFY GÉZA szds.

Svájci katonaképek.

írta: PÉCHY-HORVÁTH REZSŐ.

A katonapuskák szárazan, tompán felcsattanó durrogását zengve, harsonázva, feljajdulva adta vissza a völgyfenék felett összeborult smaragd zöld lombóceán. Mintha fenséges morajlású, rohamozó égzengés lehellete zúdult volna a fák falankszának, sustorgó zengéssel, harsogó zúgással tombolt végig az erdőn a puska lövések menny-

vagy vétséget látja és nem gondol az ilyen elemeknek az utolsó hónapokban követett életmódjára, az elárulja, hogy nem ismeri ezeknek az életmódoknak elmaradhatatlan kihatásait és veszélyeit. E kihatások változatosságban gazdag olyan büntetendő cselekményekben nyilvánulnak meg, amelyek gyakran a sokat tapasztalt, öreg csendőrt is bámulatba ejtik, a veszélyek pedig, amelyek az ilyen életmód folytatásában rejlenek, az ugyanazon csavargó által elkövetett büntetendő cselekmények fokozatos súlyosodásában jutnak kifejezésre.

Nézzük, hogy hogyan is megy végbe a züllési folyamat, mire vezet a koldulás és munkanélküli csavargás?

Mi a koldulás? Alamizsnakerés (élelem, pénz, ruhanemű, másnemű adományok, szállás, stb.), csak őszinte munkavágy nem. A kéregetők társadalma olyan elemekből egészítődik ki, amelyeknek vérében van a fésztelen vándorélet és a munkaiszony. E két tulajdonságot egyesítik magukban, hogy fáradtság nélkül, mások terhére megéljenek. Vándorló hajlamuk alapja a megszokás vagy a leküzdhetetlen belső kényszer, mely miatt nem tudnak hosszabb ideig egy helyben maradni, nyugtalan vérük hajtja, a messzi tájak és vidékek ellenálthatatlanul vonzzák őket. A bűnözési hajlam természetes velejárója az ilyen hajlamoknak, mert a becületes munkától, a rendezett életviszonyoktól való idegenkedés, a henyé életmód, a mások könyörületére alapított lét a jellemet és az erkölcsöket csak züllesztetik. Elősegítik a züllesztést a csavargók rendszerint való környezetében: a lebujokban, büntényákon, tolonházakban, közgazgatási fogdáknak, menhelyeken a „kollégáktól” hallott és tapasztalt dolgok. A kezdő szájtátva hallgatja a tapasztalt öreg róka, a „mester” praktikáit, furfangjait, fogásait s megtanulja, hogyan kell mindezt csinálni, hogyan kell ügyeskedni, ha az ember boldogulni akar, mert a pusztá kéregetés legfőbb egy-egy darab kenyeret hoz. Azt is megtanulja, hogyan lehet hamis igazolványokat szerezni,

dörgő lárma. A siketítő lárma százszorosan megfiadva, sokszorosan elszélesbülve, zengve nyomult a fák sötét, tökéletes, dómos boltozata alá és rikoltozva pofozta szét a hús csendet, a halk áhítatot, a nyirkos mélyek imádságos hangulatát.

A völgy fenekén mélységesen zöld, sűrű és tömött havasi pázsit szőnyegesedett a nap lehulló aranyfolyama elé. Illatos, virághimes pázsit színesedett a pazar színjátékkal szórakozó napsugárban, amely tékozló kedvvel aranyport szitált, aranyesőt csurgatott, aranyhasábokat hajigált a rét eleven, kurtára nyírt bársonyára. Hús, ózonos, nehezen szippantható, édeses levegő úszott lassúdan a völgyfenéken, mint őszi alkony rötire sápadó, bágyadt napsugárban a méltósággteljesen imbolygó ökörnyal-foszlányok.

A virágtarkázta réten itt-ott sötétebb foltok simultak a smaragdzöld lepedőre. Zöldeken egyenruhák, fényes lakkcsákók, piros katonacok tarkája vált ki a fenséges, egyhangú zöldből. Az apró emberfigurák mereven és elnyújtózva feküdtek, mint keményre kitömött, hosszú zsákok és a vállukba göresös rándítással kapták be időnként a csattogva felugató, barnaagyú katonapuskát.

A lőtér csodálatos pontossággal futottak célba a hegyes kis acélgolyók. Csattogva, koppanó ütődéssel vágtak be a célba, a földsárgaruhás gépfigura testébe, a következő pillanatban a villamoscsengő jelezte, egy mutató gépkar pedig megjelölte a találat helyét.

A katonák a lakkcsákók alatt mereven figyelték a golyók lecsopódását. Ifjú és biztos szemük, amely a kanton falusi lőtereken már tizenkétéves koruktól hozzászo-

hogyan a csendőrök eszén túljárni, hogyan kell egy-egy kínálkozó alkalmat megragadni és hasznosítani.

E hasznos ismeretek érvényesítésére kínálkoznak, csak kedvező alkalom adódjék. Nemsokára megjön az is. Vándorlásaiban talál egy néptelen házat: egy fogás ránhány tojás után, s az első tulajdon elleni kihágás el van követve. Milyen egyszerű és milyen könnyű volt az egész: a tojások szinte felkínálkoztak! Utána a szatócsboltban, ahová alamizsnáért bement, még egyszerűbben ment a dolog: a vevő csábítására kiakasztott áru őt is ingerelte s egy óvatlan pillanatban az is vele ment. Az első lépések után a kéregető, vagy napjaink sok vándorló állítólagos munkanélkülije, egyéb szükségleteinek fedezésére, más kínálkozó alkalmakat is megragad. Élelmiszerekben már nincs hiány, de változik az időjárás, egy melegebb kabát elkelve már s lán, egy szép napon, midőn megható hangon kenyeret vagy munkát kér s a háziasszony befordul a kamrába, észrevesz a fogason egy éppen reászabott kabátocskát. Véletlenül egy másik is mellette lóg: mindkettőnek vele kell mennie. Az első sikerült fogások után azután nincs már megállás, sem akadály! Ami mozgatható, azt elviszi. Később már nem elégszik meg a mindennapi szükséglete kielégítésével, rájött már arra, hogy szűkösebb napok is be fognak köszönteni s már tudja azt is, hogy kinél lehet egyes holmikon gyorsan túladni. Sokszor az ital csábít, de az igények is nőttek és a báránói igényei szintén. És bár még sokáig megmarad sorsüldözött vándornak, könyöradományokból valóban csak néha tartja fenn magát, akkor, ha rossz idők járnak reája. Könnyen elképzelhető, hogy hány ilyen alkalmi tolvajlást követnek így el.

Vándorlónk azonban nem áll meg az alkalmi lopásoknál. Vándorló életmódja folyamán további hasznos ismeretekre tesz szert, mert nagy vidékeket jár be, sok emberrel kerül össze, bőven van tehát alkalma ta-

kott a katonafegyver hatásához, babonázó, szűrő nézések akarta látni a téren átröppenő acélmadarak kecses, szárnyaló ívelését, mialatt a kezük gépiesen kapott a závarzat fogantyújához, hogy megrántsa s a szerkezet a fűre kőpje ki a még forró, füstölő, pillanatra megcsillámló töltényhüvelyt.

Hirtelen széles, felragyogó, eleven szőnyeg hullott végig a mező fűőcéánján. Ragyogó, villogva csillámló napsugár aranyfolyama hömpölygött el a rét felett és a pompás, kacagós fény üdére, ifjúra, mosolygósra csókolt egy pillanat alatt mindent. Ragyogva nőttek a langyos napsugár cirógatásaira a selyemfű szálai, a furcsa és idegen virágok sokszínű, tökéletes szépségű bugái és kápráztató csillogással játszott hivalkodást a katonák sok-sok rézgombja. A havasi lóhere kármin virága bódítóan piroslott ki a mélyzöld alapszínből, a törpére nőtt gyermekláncfű kénsárga csillagtányérjai aranyra sápadtan kacagtak szembe az áldott fényvel. Az apró, sűrűn sorakozó, gazdagtermésű havasi harangvirágok erőteljes lilája mélakékre fakult, a bórszerűen durvaszirmú alpesi zsályák sötétkéjje meleg színt kapott, ahogy végigömlött rajtuk a friss tavaszi napsugárkéve.

Aztán nemsokára szikrázva, konok csökönyösséggel kezdett tűzni a nap. Hirtelen kánikula termett a mély völgyfenéken, ahol megszorult és felforrt a mozdulatlan levegő. A katonák arcára apró vízgöngyök tolokodtak ki, a homlokukon vékony patakokban kanyargott lefelé, az arc piros mező felé, a verejték hús leve a nehéz, átfült lakkcsákók alól.

paszttalok szerzésére, emberek és vidékek megismerésére. A csavargó életmód az ösztöneit, tapasztalatait, szimatját is kifinomította. Így most már elég erősnek érzi magát, hogy egy-egy betörést is megkockáztasson. Mert az alkalmi tolvajt az álkulcsos betörőtől csak egészen kis lépés választja el, ebből pedig hamarosan lesz hivatásos betörő. Miután emberünk mint kéregető minden házba könnyen beléphetett, volt alkalma kipuhatólni és megismerni a csendes házakat, a lakók életszokásait, az ólak és melléképületek fekvéseit, ezek zárainak szerkezetét, a kinyitási lehetőségeket, a legkedvezőbb időpontokat stb. Ha megtudta, hogy hol utazott el a gazda, az uraság, hol dolgozik a ház népe a mezőn, megkockáztat egy-egy betörést. Egy melléképület, tyúktól zárcskájának kinyitása, aminek módjára a mesterek korábbi elbeszéléseiből emlékezett, nem okoz már nehézséget. Más esetekben, ha a redőnyök napokon keresztül le voltak húzva vagy ha csengetésére nem nyitnak ajtót, már tudja, hogy senki sincs otthon. Egy ügyes fogás s az ajtó máris nesztelenül becsukódik mögötte.

A vagyoneelleni bűncselekményeken kívül más bűncselekmények elkövetésétől sem riad vissza, ha arra alkalom adódik. Vannak egyéb ösztönök is, amelyek kielégítést kívánnak, s ilyenkor előfordul, hogy a néptelen mezőkön, erdőben egy-egy magányos asszony, leány esik áldozatul. Hány gyilkosságot, gyermekrontást, nemi erőszakot stb. követ el az „ismeretlen tettes” s hány épület, kazal gyulladt ki ismeretlen okból, a valóságban pedig az elutasított ismeretlen bosszulta meg magát a szűkmarkú gazdálkodón.

Hogy ki a tettes, ki az az örökös „ismeretlen”, honnan jött, hová tűnt el, azt ezek után nem kell magyarázni, sem azt, hogy a csavargókat hogyan kell megítélni.

A hőség minden átmenet nélkül fokozódott, a nap rideg kegyetlenséggel perzselte a völgymélyet. A katonák hatalmas gombafejhez hasonló ernyőket keresgéltek elő és a színes vásznakat a fejük fölé feszítették. A napsugár tűznyilai megtörtén pattantak vissza a napernyők vásznáról, langyos hűvösség kezdett terjedni a védővásznak alatt, aztán a puskalövések, amelyek pedig kezdtek már ellanyhulni, elbágyulni, megritkulni, megint frissen, hetykén és sűrűen csattantak fel.

Megint dördült a száraz pattogások felvágódó hangja a sötét erdőmélyen és megint suhogott, zúgott, zengett, morajlott az álmodásos szépségű fenyves a lövések visszhangjától.

*

A vidám, csiklandós szövegű katonanóta hirtelen elhalt. Lefogva hallgatott el. Az út hirtelen kanyarodóhoz torkolt s a pompás, fehér útszalag — amelynek fehér pora vastagon telepedett a szöggestalpú bakancsokra, a fegyverek vasára, a zubbonyok feketéjére — egy sereg gazdaglombú gyümölcsfa közé fúrta be magát. Kétoldalt dús, buja gazdagságú alpesi pázsit — művészi ihlettel szőtt hímes palást — futott a messzibe. Fák és bokrok rajvonala sorakozott egymás mögé és a gyümölcsrengeteg mélyén itt-ott egy-egy apró, vidám, tarka hegyitehén mélézött a tomboló virágszönyeg felett. Jóságú, bambán báméskodó jóságok voltak, amelyeknek vastag, dús tögyei pompás, áldásos gazdagsággal hivalkodtak, meleg rózsaszíneikkel.

A katonadal elhallgatott.

Az útszélen, az éles kanyarulat könyökénél gazdag

Tartsa szem előtt a csendőr, hogy minél kevesebb a csavargó, annál jobb a közbiztonság az örskörletben. A csavargóvilág rákfenéje a társadalomnak és a közbiztonságnak, mert a csavargó, aki munkaiszonyból és csavargási ösztönből csavarog, csak addig az, amíg nem talál alkalmat bűncselekmények elkövetésére. A nélkülözés, a rossz példa ráviszi, de sokszor rá is kényszeríti a bűnözésre. Csak a csavargás kiméletlen üldözésével lehet tehát megelőzni a veszélyt, amelyet az a közbiztonságra és a gazdasági életre jelent. Ha lanyha ellenőrzéssel a csavargást lehetővé tesszük és elősegítjük, akkor a csavargás ezenfelül — amint azt az előbb mondottakból láthattuk — veszedelmes nevelőiskolája az igazi gonosztevővilágnak.

Miről ismerhető fel a szokásos csavargó? A tapasztalt öreg csendőr szeme egy-kettőre felismeri emberünket, de a fiatal csendőr is felismerheti, ha az igazoltatást nem végzi sablonosan és felületesen és ha nem sajnál egy kis időt, fáradságot arra, hogy az igazoltatott egyén személyével behatóbban foglalkozék. A mód, ahogyan viselkedik, ahogyan és amit beszél, sajtóságos gondolatvilága, öltözéke, kezeinek állapota olyan félreismerhetetlen jelleget kölcsönöznek a szokásos csavargónak, hogy élesen meg lehet különböztetni azoktól a szegény ördögöktől, akik komolyan keresnek, de a szerencsétlen körülmények következtében valóban nem találnak munkát.

Az első adatokat a csavargó által felmutatott vagy birtokában talált igazolványok, bizonyítványok szolgáltatják. A legtöbb visszaélés és a csendőr „falhozállítása” az igazolványokkal szokott történni, mert a csavargó súlyt helyez arra, hogy bizalomgerjesztő igazolványokkal legyen felszerelve, mert tudja, hogy ilyenekkel könnyebb utazni, s hogy jó bizonyítványok birtokában kevésbé molesztálják.

lombfűzér színes sátra mögül egy Mária-kép villant meg. Pompás, színes, hatalmas keretbe fogta a zöld lomb, a klematisz és a borostyán fonódó zöldje az apró képet, amelyen az Istenanya azúr szín szempárja megbékélten és csodálatos elégedettséggel nézdel a nyugalmas tavaszi tájképre.

A katonadal lefagyott az egyszerű svájci parasztfiúk életes színű ajkairól és míg acélöklű kezük egyike mereven és férfiasan fogta a vállra támasztott, fénylő szuronyú fegyvert, a másik kezük a csákoéhoz lendült... A kezek lekapták a lakkcsákókat és míg a napsugár hirtelen folyékony aranyfolyamot zuhogtatott végig az ifjú koponyákon, az ajkak áhitatos mormolással üdvözölték az Istenanya képét.

És egy pillanattal később újra felhangzott a nóta-vezető „ájncv-ájijj”-ja és ismét kidördült a nagyszerű kamasztorkokból a szilaj, hetyke, vidám és csapongó katonanóta. A lakkcsákókon, a rézgombokon és az ég végtelen kékségének meredező szuronyokon játszó kedvteléssel lángnyelveket, meleg sziporkákat csiholt ki a napfény.

*

Hetven pár poros bakancs pajkos dobogással bedöngött a kaszárnya kapuboltozata alatt. Ugy hangzott ez a dübörgés, mintha száz szilaj csikó szabadult volna el és rohant volna neki szörnyű ficánkolással, lebirhatatlan vidámsággal a horizontig szaladó pusztának... és a száz, ördögi elevenséggel hajszázó csikó négyszáz patája végigdübörögtette volna a föld testét.

Az igazolványokat különösen a személyazonosság és valódiságuk szempontjából kell tüzetesen megvizsgálni.

A személyazonosítás tekintetében mindenképpől szakítani kell azzal a sok helyütt uralkodó téves felfogással, hogy fényképnélküli igazolványok személyazonosság igazolására alkalmasak. A fényképnélküli igazolvány éppen a legfontosabbat nem bizonyítja, t. i. azt, hogy a benne foglalt adatok az igazoltatandóra vonatkoznak. A fényképnélküli igazolványban feltüntetett személyleíró adatok általánosak és sablonosak (orra rendes, szája rendes, arca kerek, stb.), a színek (kék szem, barna haj stb.) és a testalkat megjelölései (közepes termet, sovány, köpcös stb.) az emberiség nagyrészeire ráillenek. Ilyen igazolványok megszerzése lopás, átengedés vagy hamisítás útján nem okoz semmi nehézséget a csavargónak, különösen ma, amikor még hamis útleveleket gyártó irodák is működnek. Az ilyen igazolványok akkor is értéktelenek a mi szempontunkból, ha körbélyegzővel el vannak látva. A körbélyegzők, igen helytelenül, sokszor bizalomgerjesztő és megnyugtató hatást szoktak kelteni, pedig különösen a gumibélyegzőlenyomatok utánzása vagy hamisítása igen egyszerű. (Érthető okokból nem ismertem az egyszerű eljárásokat.)

Ha fényképnélküli igazolványok a személyazonosság szempontjából nem jönnek is tekintetbe, beható vizsgálatuk mégis szükséges, mert hamis voltak felfedése a csavargó leleplezését eredményezheti, továbbá, mert további visszaélések lehetőségének elejét veszi. Igazolványokat nemcsak azért hamisítanak, hogy sohasem teljesített munkát, szolgálati viszonyt stb. igazoljanak a munkakerülés vádjának hatálytalanítására, hanem gyakran azért is, hogy valamely időre hamis alibit igazoljanak, sőt néha abból a célból is, hogy a

bizalomgerjesztő bizonyítvánnyal valamely munkaadó bizalmát megnyerjék, nála bizalmi állásba jussanak s utána az előre kitervezett bűncselekményt végrehajthassák.

Az igazolványok valódiságának vizsgálatakor két lehetőséget kell szem előtt tartani: Az igazolvány lehet részben, vagy teljes egészében hamisított

Az igazolványok személyleíró adatait pontrólpontra össze kell hasonlítani az igazolvány tulajdonosának személyével, amikor is ellentétek adódhatnak. A sajátkezű aláírás ellenőrzéséről nem szabad megfeledkezni, mert megtörtént már, hogy az igazoltatott nem tudott hasonló névaláírást szolgáltatni, sőt egyáltalán írástudatlan volt. Előfordult az is, hogy midőn az igazoltatott egyén nevének aláírására szólították fel, az illető, a felszólítás hatása alatt, valódi nevét írta le.

Fényképnélküli igazolványok esetén nem szabad magunkat megtévesztetni az igazolványon látható sorozatos, különféle hatóságoktól származó láttamozó bélyegzőlenyomatoktól sem, mert az a körülmény, hogy valamely hiszékeny és felületes hatóság az igazolvány hamisított voltát nem ismerte fel, sőt bélyegzőjével is ellátta, nem ok arra, hogy azzal a csavargó minket is falhoz állítson.

A bélyegzőlenyomatokon kívül gondosan meg kell vizsgálni az igazolvány szövegét, főleg helyesírás és fogalmazás, valamint a szöveg tartalmának valószínűsége szempontjából. Gyakran előfordul, hogy a hamis szövegben elemi helyesírási hibák vannak, mert a hamisító ritkán tud jó helyesírással írni. Ilyen helyesírási és betűvetési hibák a hamisított bélyegzőlenyomatokban is előfordulhatnak, amikor pl. a nyomtatott „S” vagy „Z” betűket fordítva (tükörírászerűen) írják.

A hetven pár bakancs megtorpant a kaszárnyaudvar dűsfűvű, dűslombú közepén. A szuronyos fegyverek csatogva, perdülve kerültek le a vállakról, a szíjak suhogva csapódtak, a szuronyok pedig zörögve kapcsolódtak le a puskacsövek végéről.

— Abtretien! — robbant ki a vezényszó és a nyurga, lakkcsákós tiszt becsúszantotta egyenes kardját. Az ezüsttel erezett fehér kardbojt himbálózva lengett hosszúra eresztett szárán.

A hetven pár bakancs kilépett. A katonák arcáról hirtelen lehervadt a fegyelem merevsége, a katonás vonalak szétfutottak, eloszlottak. Megindultak, poigári lépésekkel igyekeztek ki a kapun — mint amikor a mesterlegény leteszi a szerszámját és sietve siet a délebédi asztalhoz — és csoportba verődtek a villamosmegálló előtt.

Jött a kék villamos, a katonák ellepték, aztán vidám tréfa, rózsaszín hangulat és néhány naiv, humortalan vice fűszerezésével indultak. Ebédelni. Haza. Egyenruhásan. hátibőrönddel, puskával.

*

Komor, rideg, hűvös őszi reggel. Ólmos felhők lógnak a beborult égről. Alacsonyan, ziláltan suhannak és szeszélyesen, részeg kóválygással kavarognak. Dudálva, neki-nekirugaszkodva dudorász a metsző szél, amely egyenesen a havasokról fúj be az ébredező város utcáiba és míg idáig elért, nem szűnt sem a zordsága, sem a fagyossága.

A nagyobb tereken hirtelen megtorpannak a fázlódva törtető, munkahelyeikre siető emberek. Falra akasz-

tott, ráccsal ellátott hirdetőablák előtt hullámzó emberfal tolong. A táblákon öles falragaszok fehér lepedői fityegnek. A nagy darab papírosok homlokán rövid, komoly parancs: Mobilisation...

Természetesen: próbamozgósítás. Svájc katonai vezetősége időnként meglepetésszerűen mozgósításokat rendel el, hogy az emberek elkészültségéről, begyakorlottságáról, a szerek és készletek állandó karbantartottságáról és használhatóságáról meggyőződhessek.

Az emberek nézik, olvassák a falragaszok szövegét. Körülbelül így szól az mind: „X. Y. számú gyalogos zászlóalj... Y. Z. számú hegyi géppuskás század... X. Z. számú fényszóróosztag... stb. számú egyéb csapat-testek... reggel 10 óra 07 perckor harci menetbe készen parancsnokaikkal együtt állnak a...gyakorlótér ezen és ezen a részén.”

A falragasz előtti embergyűrű aztán egyszerre tángolni, fogyni kezd. Az emberek, akik elolvasták a reájuk vonatkozó parancsot, már nem mennek a munkahelyükre. Visszafordulnak. Hazamennek és felöltik az otthon tartott egyenruhákat, a fegyvereiket és egyéb felszerelési tárgyukat felveszik. És aztán villamosra kapnak a gyülekezőhelyül megjelölt gyakorlótér irányába.

Néhány órán keresztül a villamosok életveszélyesen zsúfoltak a „mozgósított” katonákkal. Mindenféle fegyvernemből utazik katoná a mozgósítási gyülekezőhely felé. És mindnek a hátán a puskája, vele van a teljes hadifelszerelése, amiket minden svájci katoná a szolgálati éve alatt a lakásán tart és gondoz

Gyanus körülmény, ha a szöveg tartalma olyan előnyös tulajdonságokról szól (pl. igen megbízható, szorgalmas, józanéletű stb.), amelyek nem igen egyeztetettek össze a bizonyítvány tulajdonosának borviragos orrával, züllött külsejével, piszkos rongyaival, szóval azzal a benyomással, amelyet egész lénye bennünk kelt.

Fényképes igazolványoknál főleg azt kell vizsgálni, nem hamisított-e az egészében vagy, hogy nem került-e a fénykép utólag, illetéktelenül az igazolványra. A körbélyegzőlenyomat, amely a fényképet és az igazolványt összeköti, az előbb mondottak szerint könnyen hamisított lehet. Gyanu esetén az igazolványt kiállított hatósághoz kell fordulni, de nemcsak azzal a kérdéssel, hogy ilyen és ilyen számú igazolványt állítottak-e ki, hanem hogy milyen személy részére s az nem vesztette-e el, nem lopták-e el tőle.

Egyik legnagyobb nehézséget a hamis név használata képezi. Ha ennek gyanuja felmerül, nem szabad semmi fáradságot kímélni. Meg kell ugyanis gondolni, hogy tréfából vagy a törvények kisebbszerű áthágásainak következményei miatt nem kóborol senki hamis név alatt. Az ok, amiért valaki álnevet használ, mindig nyomós. Az illető többnyire súlyosabb bűncselekményt elkövetett egyén, körözött fegyencszökevény stb. Az igazi név megállapítása többnyire nehéz, de feltétlenül lehetséges, csak alaposság, körültekintés és leleményesség kérdése. Az igazolványokon, feljegyzéseken, leveleken kívül a részletes és rendszeres személymotoszás, valamint az alapos kikérdezés és a különféle nyilvántartások fognak használható adatokat a kilétre vonatkozólag szolgáltatni.

A személymotoszás értékes adatokat eredményezhet, mert éppen azt szokták gondosan elrejteni, ami kényelmetlen, ami kompromittáló. A személymotoszást

És pontban 10 óra 07 perckor, amikor a mozgósítási parancs szól, a mozgósított zászlóaljok, osztagok, csapatok, szakaszok és útegek ott állnak hadirendben, menetkészen a megjelölt helyeken.

A legmagasabb parancsnok meghallgatja a jelentéseket, rövid szemlét tart, aztán felrivalg a kürtész. A mozgósítás befejeződött. Oszolj! Mindenki mehet haza. Az irodába vagy a műhelybe, a pult mögé vagy a hivatali rács mellé. S a villamosok pár órán keresztül megint fegyveres katonákat utaztatnak.

*

Csillogó, fényes étterem. „Zum Saffran”. Villogó fehér terítékek. Sziporkázó, meleg villanyfény. Pompás virágok, szobapálmák. Ragyogó asztalnemű, porcellán- és üvegholmik. Ételszagok áramlása a levegőben, amelyben úgy úszik a sok mindenféle jó illat, mint őszi időben a hófehér ökörnál szeszélyes cikornyái. S a vacsorázó éhesek halkán, finoman csörömpölnek a csendes táplálkozás közben.

Nyílik az ajtó.

Tiszt érkezik. Franciás kepi-je homlokba húzott, úgyhogy az arasznyi hosszú sapkaellenző árnyékban tartja a fiatal, csupasz arcot. Széles, fekete bricsesz-nadrágja lakkeszizmában folytatódik. A vállán piros szalag, sárgahímzésű számmal.

A tiszt egy pillanatra megáll az ajtóban, ahogy betette maga mögött. Hirtelen előrelendíti a jobbkezt:

azonban nem szabad felületesen vagy ötletszerűen, hanem alaposan és rendszeresen kell végrehajtani. A rendszeresség a következő sorrendet kívánja meg.

1. A ruházat tekintetében:

a) a felsőruha a fejedőtől lefelé a cipőig mind kívülről, mind belülről, a zsebek tartalma (kés, tárca, gyufa, iratok, élelmiszerek stb.) és belseje egymásután sorban.

2. A test kívülről (haj, hónalj, szeméremszőrzet, lábak köze).

2. A test belülről (száj-, fül-, orrnyílások, szeméremrészek).

4. Csomagok, táskák, botok, mankók, művégtagok, állatok (kutya), szállítóeszközök stb., melyeken gyakran nagy leleményességgel kiagyalt rejtekhelyek szoktak lenni.

A kikérdezés alkalmával részletesen el kell mondani az igazoltattal személyi adatait, életfolyását, közvetlen előéletét, összeköttetéseit, országismereteit, szándékait, a vándorlás célját, hosszabb tartózkodási helyeit, katonai szolgálati viszonyait (csapattest, idő, állomáshelyek, volt előjárók nevei stb.), a feljegyzéseiben és leveleiben megnevezett személyek kilétét és lakhelyét, tanult foglalkozását, nyelvismereteit stb. Előadását türelmesen meg kell hallgatni, hogy minél többet beszéljen s mi meg minél több adatot gyűjthesünk. A sok hazug és kalandos mesében mindig lesznek részletek, amelyek támpontokat szolgáltatnak s amelyek később egymásba fognak ütközni, de lesznek olyanok is, amelyekből kihámozható, hogy az igazoltattott egyén gondolköre milyen vidék vagy társadalmi réteg, milyen ismeretek, összeköttetések körében mozog. Előadásakor figyeljük meg a tájszólást is.

Tartsuk szem előtt Hans Grossnak, a híres kriminalistának tételét: „Ha ott járt, tudja, ha nem volt

tiszteleg. Aztán berogyan a térde. Leveszi a kepit. Leccsátolja a kardját a horogról és átnyújtja a lesbenálló pincérnek. És kényelmesen sétára indul, üres asztalt keresni. A pincér a karddal elsiet. Valahol fogásra akasztja.

Megint nyílik a vendéglő ajtaja.

Két-három közkatonna lép be. Fejükön fekete lakkcsákó, testükön sötétkék zubbony és fekete pantalló. Oldalfegyver, nadrágszíjszerű keskeny szíjon.

Megállnak az ajtóban. A jobbkezü hirtelen felrepül a csákó pereméhez. Mereven, feszesen tisztelegnek. És állnak pár pillanatig, mint eleven szobrok, a fegyelem és tisztességtudás néma vitézei.

Aztán lehull a kezük, elernyed a merevségük. Odamosolyognak egy asztalhoz, ahol vacsorázó ismerősök ülnek. És az otromba bakancsokban odadübörögnek a fehér asztalhoz és letelepednek a jóízű vacsorához.

Aztán újra feltáruul az ajtó. Újra katonák jönnek. De az idegen szemeinek ez a legfurcsább bevonulás.

Három puskás katona jön. A fegyverükön, a cső végénél, piros cédula fut körül, rajta a sokatmondó felírás: „Kontrolliert”. Az ajtóban ők is tisztelegnek, aztán hogy eleget tettek a fegyelem szabályainak, bolyongani kezdenek a fényes-kényes teremben, vállukon a puskával, hogy vacsorázó helyet keressenek... S aztán, üres székekre akadván, letelepsznek a fehér asztal mellé. A puskákat pedig a hátuk mögé, a falhoz támasztják...

(Zürich.)

ott, nem tudja". Ahol csak lehet, tehát részleteket kell firtatni. A kikérdezett előadását ne szakítsuk meg, a mutatkozó ellentéteket csak a kikérdezés befejezése után tárjuk elébe, mert ellenesetben óvatossá és zárkózóttá tesszük. Jó példa a pesthidegkúti rablógyilkosság tettesének, Éder Józsefnek esete, aki azt adta elő alibijének igazolására, hogy a gyilkosság idejében Szegeden és Szekszárdon volt. Miután előadását nem vonták kétségbe, bár Szegeden sohasem járt, bátran elmesélte, hogy reggel elindult kerékpárján Budapestről s estére már Szegeden volt. (Kb. 200 km.) Az útközben érintett helységek közül csak Ceglédet tudta megnevezni. Szegeden utcákat, házakat, templomot, villamost és üzleteket látott. Miután előadásában látszólag nem kételkedtek, annyira lendületbe jött, hogy további előadása szerint Szegedről elindulva és a városhelyre kiérve meglátta a szekszárdi hegyet, 3—4 órai kerékpározás után meg is érkezett Szekszárdra, de útközben nem kelt át nagyobb hídon, csak néhány kisebb folyóvízen, Szekszárdról este elindulva, kerékpárján kora reggel már Budapestre is érkezett. Éder „nem járt ott — nem is tudta” s miután első kikérdezései alkalmával bemondásainak lehetetlenségét — nagyon helyesen — nem tárták fel előtte, megmaradt téves képzetekben s így a főtárgyaláson a bíróság előtt is megismételte a hallgatóság derűltége közepette szegedi útjának költött dolgait. Ezzel aztán tökéletesen meggyőzte a bíróságot alibijének hamisságáról.

Hamis név gyanuja esetén gondoljunk arra a tapasztalati tényre, hogy a legtöbb bűnöző rendszerint olyan álnevet választ, mely igazi nevével, személyével, származási helyével valamilyen vonatkozásban van, pl. a keresztnévét rendszerint megtartja, eredeti vezetéknevének csonkított vagy permutált alakját vagy származási helyére emlékeztető hangzású álnevet vesz fel.

A bemondott vagy az igazolványban megjelölt foglalkozás ellenőrzése céljából meg kell állapítani, hogy az igazolt rendelkezik-e az állított foglalkozásnak megfelelő szakismeretekkel, mert ha valaki az igazolványa szerint pl. köműves, akkor ismernie kell a köművesmesterség minden csinját-binját, a szerszámok elnevezését és rendeltetését stb. Ezt a vizsgáztatást megbízható szakmabeli mesterrel kell végeztetni. Az igazoltatott egyénen esetleg hiányzanak azok a szervei elváltozások is, amelyeket az egyes foglalkozási ágak a szervezet különböző részein, főleg a kezeken előidézni szoktak („foglalkozási stigmák”).

Az igazoltatott birtokában talált értékesebb tárgyak birtoklási lehetőségeit és eredetét szintén részletesen tisztázni kell, pl. az új cipőt ugyan honnan szerezte? Vette? Hol és miből?

Miután az összes megszerezhető adatokat kiaknáztuk, meg kell győződni azok valódiságáról is. Egy adatot sem szabad kritika nélkül és kellő felderítés nélkül elfogadni. Főleg a kilétnek, a vándorlás igazi céljának, az előéletnek, a viselt dolgoknak tisztázására az összes eszközöket teljes mértékben ki kell használni. Vegyünk ujjlenyomatlapot és küldjük fel a csendőr összekötő tiszt úrhoz prioritátus végett. Vegyük igénybe a nyomozókulcsot, továbbá a nyomozó alosztály nyilvántartását, végül az összekötő tiszt útján a rendelkezésre álló egyéb nyilvántartásokat. Ezenkívül intézzünk kérdést a csavargó születési helyének, illetőségi helyének, hosszabb tartózkodási helyének, továbbá a levelezésben és igazolványokban szereplő helyek örseihez, rendőrhatalóságaihoz, hogy

nem terheli-e ott valamilyen bűncselekmény. A részletes személyadatokon kívül lehetőleg csatoljuk a megkeresésekhez az illető arcképét is. Az ilyen tudakozódásokat a Nyomozati Értesítőben is közzétehetjük.

Ha a csavargók igazoltatása a fentiek szellemében körültekintően, leleményesen történik, akkor a csavargó elemek kerülni fogják örskörletünket s ezzel ártalmatlanná tesszük ezeket a közbiztonságra veszélyes elemeket.

Nyomozóink.

Írta: SZLADEK BARNA ny. százados.

(Tizenharmadik közlemény.)

Ma, amikor minden nagyobb áruháznak sajtófőnöke van, amikor minden köz- és magánintézmény a sajtó nyilvánosságának a maga céljaira való felhasználását érdeme és jelentősége szerint értékeli, a csendőrség sem térhet vissza arra az idejé múlt álláspontra, hogy semmi köze az ujságokhoz. A csendőrségi sajtóirodát — ismétlem — nem kell feleslegesen hatalmas apparátussá kifejleszteni, de a mai szerény keretében, amelyben működik, meg kell adni minden anyagi és szolgálati lehetőséget ahhoz, hogy eredményesen működhessen. Egy tisztet és két tiszthelyetet, vagyis egy szárnyparancsnokságnak megfelelő személynézetet egészen bizonyosan megér az a tudat, hogy van, aki a testület érdekeit a nyilvánosság előtt képviseli s aki örködik afelett, hogy a köztudat helyesen lásson és ismerjen meg bennünket.

A sajtóiroda csak akkor ér valamit, ha vezetője szívvel-lélekkel végzi a dolgát s ha nem teszi azt bürokratikus hivatallá, hanem minden copfot és felesleges formasságot levetve, fürgén, mozgékonyan, vérbeli ujságíró rutinjával és elevevességével dolgozik. Örömlőnkre szolgálhat, hogy mindezeket sajtóirodánk mostani vezetőjéről nemcsak mi állapíthatjuk meg, hanem például az „Ujság” című napilap is, amely folyó évi szeptember 22-iki számában a pesthidegkúti gyilkosság nyomozásáról írt tudósításában a következőket írta:

„Minden elismerést megérdemelnek ezek a derék csendőrök, akiknek a gyilkosság utáni első órában már módjukban állott olyan, szinte páratlanul pontos személyleírást adni a tettesről, hogy azután kétségtelenül felismerhette az Endresz-utcai kocsmá tulajdonosa Éderben a hidegkúti rablógyilkost. Kétségtelenül bebizonyosodott most, hogy ilyen nagy bűnügyekben megfizethetetlen szolgálatokat tehet a nyomozó hatóságoknak a sajtó hatalmas nyilvánossága. Éppen ezért is dicséret illeti meg a csendőrségi sajtóiroda vezetőjét, aki hivatása magaslátán a legrészletesebben informálta a sajtót a pesthidegkúti gyilkosságról és azokról a mellékkörülményekről, amelyek után hírlapok munkatársai érdeklődtek. Egészen bizonyos, hogy az eredmény: a gyilkos elfogása még jobban kimélyíti azt a jóviszonyt, amely a csendőrségi sajtóiroda és a napilapok között fennáll.

A csendőrségi sajtóiroda vezetőjéről még azt is kötelességünk megírni, hogy újságíróként a nap huszonnégy órájában, szolgálatban és szolgálaton kívül, hivatalában és magánlakásán is, félredobva minden bürokráciát, a legnagyobb készséggel és részletességgel informálta az érdeklődő hírlapírókat.

És még egyet. Ime, fényesen bebizonyosodott, hogy a modern technikai eszközök igénybevétele a mai nyomozásoknál nélkülözhetetlen. Most derül csak ki, hogy milyen

Müllner-féle lábnyomrögzítő-készülék, amellyel a legkényesebb anyagban (por, liszt stb.) levő lábnyomokat is teljes biztossággal és élethűséggel le lehet mintázni.

üdvös dolog volt, féltetve minden kicsinyes költséglémlést, a magyar királyi csendőrséget a nyomozás modern eszközeivel ellátni. Beigazolódott az is, hogy a magyar királyi csendőrség tagjai milyen kitűnően képzettek és iskolázottak és hogy minden szakavatott daktíloszkópusnak is becsületére válnék az az úgynevezett újjlenyomat-biztosítás, amelyet a csendőrök a malomcsárda bűnügyének felderítése alkalmával fogatosítottak."

Ezt mondja egyik igen tekintélyes napilapunk: az „Ujság”. Ha sajtóirodánkknak nem lesz több érdeme, mint-hogy időnkint ilyen megemlékezések fognak megjelenni rólunk a lapokban, máris eleget tett a hivatásának.

Személyes tapasztalásból mondhatom, hogy a napilapok rendőri rovatvezetői mindig szíves készséggel állanak a csendőrség rendelkezésére; egyedül rajtuk múlik, hogy ezt a barátságot ápolni kívánjuk-e vagy sem. A *Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa* által két évvel ezelőtt kiadott ötvenéves jubileumi évkönyvben már a csendőrségi sajtóiroda vezetőjének cikke is benne van; ez jelentette az első lépést a nyilvánosság világossága felé. Az út adva van tehát, csak nem szabad megállni rajta. Mert ha eltér is itt-ott a sajtó és a csendőrség útja, sok közös érdekünk valamelyik pontján okvetlenül találkozunk kell.

*

Akármilyen kiválóan lett volna megszervezve a csendőrség nyomozó intézménye, bármilyen modern színvonalra emelve a csendőrségi nyomozási eljárásnak technikai és szellemi módszere, akármilyen helyénvaló és szerencsés intézkedések történtek volna a csendőrség kriminalisztikai értékének emelésére, sohasem lett volna képes a csendőrség a felmutatott eredményeket elérni s a rendszerben rejlő előnyöket ilyen hiánytalanul kihasználni, ha minden feladatát teljesen önállóan akarta volna megoldani s nem lett volna tekintettel az ország másik nagy közbiztonsági szervével, a rendőrséggel való szoros együttműködésre.

Nem tartozik e sorok keretébe annak a bebizonyítása, hogy az országnak két közbiztonsági területre: csendőrségre és rendőrségre osztása miért felel meg legjobban a közbiztonság követelményeinek. Két terület, vidéken a csendőrség és városokban a rendőrség összehasonlíthatatlanul jobban tudja a reá háramló, megosztott közbiztonsági feladatokat elvégezni, mintha akár az egyiknek, akár pedig a másiknak egyedül kellene az állami rendet-csendet biztosítani. De az együttműködés csak akkor lehet tökéletes, ha a kölcsönös segítség és támogatás nemcsak mint követelmény, hanem mint gyakorlati valóság is jellemzi ténykedéseiket. Amilyen hiba volna, ha a rendőrség azt ambicionálná, hogy a maga területén a csendőrség segítségével nélkül tartson rendet, olyan káros, sőt bűnösen egyoldalú és könnyelmű gondolkodás lenne, ha a csendőrség azt vallaná, hogy nincs szüksége a rendőrség támogatására vagy a két terület szoros együttműködésére.

Ez a felfogás akkor sem állotta volna meg a helyét, amikor a csendőrség kriminalisztikai tevékenysége voltaképpen nem állott egyébből, mint néhány száz őr rendszeretlen és összefüggéstelen tevékenységéből, annál helytelenebb volna tehát ma, amikor a nyomozó utasítás kiadása és a nyomozóalakulatok megszervezése végre egységet és céltudatot vitt területünk főhivatásának ebbe az ágazatába. A csendőrség és a rendőrség működési területének határain nem szabad árkoknak lenniök, amelyeken a büntettes könnyűszerrel átlép, a csendőr, a rendőr vagy a detektív ellenben fennakad, hanem a két működési területnek símán, hiánytalanul s mindenesetre úgy kell egymásba-folynia, hogy a büntettes semmiféle előnyét ne lássa, ha a rendőrség területéről a csendőrségére váltott át, vagy fordítva. A büntettek nem ismerik a közigazgatási vagy közbiztonsági határokat s ha pedig ismerik, még rosszabb, mert igyekeznek a maguk előnyére kihasználni. Hivatalos formások, adminisztratív copfok és bürokratikus malomkövek, kicsinyes belszempontok vagy féltékenységek semmi esetre sem szabad, hogy gátolják annak a sarkalatos elvnek az érvényesülését, hogy a rendőrség vagy a csendőrség nemcsak a maga területének közbiztonságáért felelős, hanem egyetemlegesen az egész ország közbiztonságáért, közös érdekük tehát, hogy egymásnak ne kerékkötői, hanem a jól felfogott magasabb cél érdekében önzetlen segítőtársai legyenek.

Az ország túlnyomó területén a csendőrség teljesíti a közbiztonsági szolgálatot s hazánk lakosságának túlnyomó része is a mi működési területünkön lakik. A mind területileg, mind pedig népesség szempontjából sokkal kisebb városi területek azonban, amelyek a rendőrség működési területét alkotják, közbiztonságilag jelentősebbek, mint a mi területeink, mert azáltal, hogy a vidék gazdasági, kulturális, politikai stb. élete a városokba koncentrálódik, természetes, hogy ugyanoda összpontosulnak a vidék közbiztonsági életének szálai is. S habár vannak nagyobb vidéki városok, amelyek igen nagy körzetű vidékek-

nek a gócpontjai, országos viszonylatban mégsem lehet egyiknek a jelentőségét sem a Budapestéhez hasonlítani.

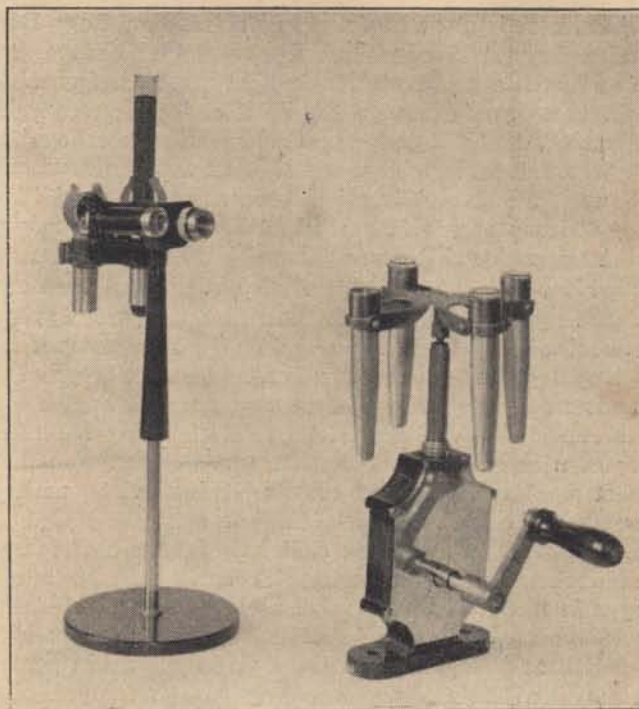
Budapest lakosságának nagy része a vidékből él. Akár a Budapestre fellátogató vidékiek révén, akár pedig úgy, hogy maga keresi fel a vidéket. Eltekintve attól, hogy országunk szomorú megcsönkítése, valamint a közlekedési eszközök tökéletesedése, a vasútközlekedés sűrűsége stb. következtében az ország egynegyede Budapest-környék lett, nem kicsi azoknak a bűnözőknek a száma, akik Budapestről egyenesen valamilyen bűncselekménynek az elkövetése céljából utaznak ki az esti vonatokkal egy-egy vidéki községbe, hogy azután a legelső hajnali vonattal megint visszameneküljenek a milliós városnak — úgy hiszik — mindent elnyelő, eltakaró forgatagába. A nagy vonzóerő, amit fővárosunk az országra gyakorol, közbiztonsági tekintetekben sem marad hatástalan, amit talán az a körülmény bizonyít legjobban, hogy a nyomozás céljából Budapesten megforduló vidéki csendőrjárőrök száma évenként az ezret is meghaladja. Pedig ezek a járőrök csak azokban az esetekben nyomoznak, amelyeket személyesen elintézendőknek tartanak s azt hiszem, nem tévedek, ha a csendőrség és a budapesti rendőrség között írásban elintézt bűnesetek számát ennek tízszerezésére becsülöm.

A fővárosnak és a vidéknek ez a kapcsolata és kölcsönhatása azonban nemcsak a csendőrség szempontjából, hanem a rendőrségből is jelentős, mert hiszen a rendőrségnek is sokszor kell a csendőrséghez fordulnia, hogy egy-egy bűncselekménynek vidékre nyúló szárait kibogozza. És minél intenzívebben foglalkozik a csendőrség ezekkel a bűncselekményekkel, minél több és szebb eredményt tud azok felderítése terén felmutatni, annál számosabb és gyakoribb lesz a kölcsönös érintkezést követelő esetek száma is.

De nemcsak arra van szükség, hogy a két testület kölcsönösen és készségesen támogassa egymást, s hogy egymás kéréseinek, megkereséseinek készségesen tegyen eleget, hanem arra is, hogy a kölcsönös segítés minél gyorsabban történjék. Mert ha — mondjuk — egy őr felkéri a budapesti főkapitányságot, hogy egy nyomozási ügyben X. Y.-t hallgassa ki, s ha a főkapitányság ennek a megkeresésnek csak hat-nyolc hét múlva tesz eleget, hiábavaló a jó egyetértés és a szívélyes viszony, hiába a megkeresésnek minél jobb és tökéletesebb elintézése: a nagy idővesztés eredménytelenné teheti a nyomozást és értéktelenné a főkapitányság választát. Már pedig a budapesti főkapitányságnak rendkívül nagy ügyforgalmát és adminisztrációjának ebből folyó természetes nehézségét s nem utolsósorban pedig személyzetben való hiányát tekintve, szinte azt kell szabályként tekintenünk, hogy minden ilyesféle átirat csak hetek múlva kerülhet elintézésre s kivétel az azonnal, egy-két napon belül való intézkedés.

Több más, alább még részletezendő indok mellett ez a körülmény teremtette meg a csendőrség úgynevezett *összekötőtiszti* intézményét, ami abból áll, hogy a nyomozó osztályparancsnokság egy tisztje a budapesti főkapitányság mellé van beosztva azzal a feladattal, hogy a csendőrség és a budapesti főkapitányság között állandó kapcsolatot, összeköttetést tartson fenn s főként pedig, hogy a közbiztonsági ügyekben való kölcsönös érintkezést minél gyorsabbá tegye. Nem egyéb voltaképpen az összekötőtiszt, mint közvetítő a csendőrség és a rendőrség között, de nem olyan, aki csak arra jó, hogy az akták nála két-háromnapos pihenőt tartsanak s aztán tovább fussanak, jobban mondván cammogjanak a maguk végmélküli útján, hanem olyan, aki személyes érintkezéssel küszöböli ki a hivatalos lassúságot.

Ez azonban nem az egyedüli hivatása. Nemkevésbé

Színképelemző spektroszkóp és centrifugáló-készülék.

fontos feladata az is, hogy a Budapesten nyomozás céljából megforduló csendőrjárőröknek személyes segítséget, támogatást, útbaigazítást nyújtson s hogy Budapesten való működésüket és annak eredményét ellenőrizze.

Régebben nem igen volt fogalmunk arról, hány csendőrjárőr fordulhat is meg évente Budapesten. Az összekötőtiszti intézmény működése óta tudjuk, hogy 1930-ban (augusztus 1-től decemberig) 1080, 1931-ben 1091 és 1932-ben (november 1-ig) pedig 1140 csendőrjárőr fordult meg Budapesten, vagyis két és fél év alatt három-ezerháromszáztizenegy. Ez évenként átlag 1300 járőrnek felel meg. Valószínű, hogy az összekötőtiszt működése előtt sem volt nagyon sokkal kevesebb ezeknek a járőreinknek a száma. Azzal a különbséggel persze, hogy akkor nem sokat törődött velük senki. Megérkezett a járőr Budapestre, de azzal, hogy megtalálta a főkapitányságot, még távolról sem jutott a céljához. A főkapitányság épületének labirintusaiban még a bennszülött pestinek is vezetőre van szüksége, hogy oda találjon, ahova menni akar, elképzelhetjük tehát, mennyi jövés-menésébe és ide-oda bolyongásába került a Budapesten járatlan csendőrjárőrnek, amíg eljutott annak az épületnek és emeletnek abba a szobájába, ahova az ő ügye tartozott s ahol végre talált valakit, aki szóbaállott vele. Melléje adtak egy detektívet, aki azonban csak addig maradt mellette, amíg a hivatalos dolgukat elvégezték: azután megint csak magára maradt a járőr. Fáradt is volt már, pihenni kellene: de hol? Enni is kellene valamit, de hol? A csendőriaktanyában való jelentkezés nem volt előírva, de meg messze is van, valahol Farkasréten. Így felszerelve, kalaposan, szuronyosan csak nem lehet beülni a legelső vendéglőbe, de tilos is, meg sokba is kerül. Nem futja a vezénylési pótdíj. Mit volt mit tenni, a járőr kiment a vasútállomásra és ott a váróteremben bóbiskolva várt sokszor félnapokat vagy egész éjszakákat a vonatjára.

Ez volt azonban a jobbik eset. Mert ennek a járőrnek a vezetője megbízható, lelkiismeretes csendőr volt, aki a helyzetet nem használta ki arra, hogy őrsparancsnokának és előljáróinak szemé elől kerülve, szabad folyást engedjen a szabálytalanságok sorozatának. Volt azonban járőrvezető,

sajnos, nem is olyan kevés, aki arra számítva, hogy Budapesten úgysem ellenőrzi az embert senki, alig várta, hogy vége legyen a szolgálati ténykedésnek, máris úgy, ahogy volt, kalaposan, szuronyosan beült a legelső vendéglőbe „étkezni”. A többit tudjuk már, hogyan szokott lenni. A mi járőrünk is legtöbbször már csak a városparancsnokság vagy a budapesti csendőrlaktanya fogdjájában jött reá, hogy bizony ellenőrzi az embert Budapesten is, még pedig nagyon. De akkor már persze késő volt.

Nem volt ritka látvány Budapesten az utcákon céltalanul bolyongó csendőrijárőr sem. Az ilyen járőr úgy gondolkodott, hogy elég ideje lévén még a vonatindulásig, gyalog fog kimenni az állomásra s útközben megnézi egy kicsit Budapestet. Arra persze nem gondolt, hogy ezt teljes csendőrségi szolgálati felszereléssel, amely főként Budapesten az emberek figyelmét magára szokta vonni, nem lehet megtenni. Nagyon csunya látvány volt, amikor a csendőrijárőr jobbra-balra nézdegélve ödögött a járdákon, meg-megállott a kirakatok előtt s azokat, az épületeket, az embereket, a forgalmat nézegette, aztán nem is annyira egymás mellett, hanem mintha össze sem tartoznának, továbbmentek, hogy a következő kirakatnál újra elülről kezdjék az álldogálást. Az ilyen járőrnek aztán persze a néznivalón járt az esze s nem a katonás magatartásán, meg azon, hogy a feljebbvalóknak, akikkel találkozik, csendőrhöz illő módon tisztelegjen. Sokszor lehetett látni, hogy az emberek megfordultak az ilyen járőr után és a háta mögött lemosolyogták. Persze, a járőr ezt nem látta s csinálta hát tovább a dolgát abban a meggyőződésben, hogy most nem tesz semmi szabálytalanságot. No és ha aztán még öltözködésbeli hiányosságok is hozzájárultak a képhez: poros ruházat, lekeféselt láb, borotvátlan arc, kalapba gyűrt állszíj vagy kesztyű nélkül való csupasz kéz, bizony ilyenkor sokszor szeretett volna az ember föld alá sülyedni szégyenletében, hogy a csendőrt tekintélyt így megtépázza az a járőr éppen az ország fővárosának, Budapestnek az utcáin.

Nos, az összekötőtiszt intézmény létesítésének az is volt az egyik célja, hogy ennek az állapotnak vége szakadjon. Kell lennie valakinek Budapesten, akihez minden csendőrijárőr fordulhat, aki segítségére van abban, hogy a dolgát minél gyorsabban és minél jobban elintézzék s aki szükség esetén gondoskodik arról is, hogy a járőrnek ne kelljen az idejét a vasúti váróteremben töltenie, vagy gazdátlanul az utcákon cselengenie. De viszont ellenőrzi is azt, hogy a fővárosban megforduló csendőrijárőrök sem magatartásukkal, sem pedig öltözködésükkel ne rontsák, hanem emeljék a testület tekintélyét.

Es most jön végül az összekötőtiszt hivatásának harmadik főágazata: a gyors priorálás.

„Priorálás” alatt azt értjük, hogy valakinek az előéletét, elszervedett büntetéseit stb. egyszerűen mindazt, ami eddig történt vele, valamilyen nyilvántartás alapján megállapítjuk. „Prius” latin szó, annyit jelent, hogy „előbbi”; a „prior” is körülbelül ezt jelenti. Ebből a latin szóból csinálta aztán a hivatalos nyelv azt a rettenetes szakkifejezést, hogy: „priorálás”. De hiába lázad fel ellene nyelvérzékünk, egyelőre kénytelen vagyok én is ezt használni, mert erre a fogalomra még mindig nincs jó magyar kifejezésünk.

Amíg a nyomozó alakulataink nem létesültek, a priorálás egyáltalán nem játszott szerepet a csendőrség nyomozó szolgálatában. A csendőrségnek magának nem volt saját nyilvántartása, csak az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal állott volna rendelkezésre, de arról meg a legtöbb őrsön jóformán azt sem tudták, hogy miféle hivatal is voltaképpen. Összes „nyilvántartásunkat” a jegyzékköny-

vecske képezte, amelybe az őrskörletbeli bűnözőket beírtuk; ha valaki szomszéd őrskörletbeli volt, szerencséje volt, mert ő már nem volt benne jegyzékkönyvecskékben. Nyomozási rendszerünk modernizálásával ennek a patriarchális állapotnak is végét kellett vetni. Nyomozó utasításunk felhívta nemcsak a nyomozó alosztályoknak, hanem az őrsöknek is a figyelmét a központi nyilvántartásokra és azok minél gyakoribb igénybevételének fontosságára, a gyakorlat, jobban mondva egy-két próbálkozás pedig hamarosan meggyőzte az őrsparancsnokokat arról, hogy milyen óriási hasznát lehet venni mindenféle központi nyilvántartásnak még az őrsök közbiztonsági szolgálatában is. Nyilvántartási rendszereink azonban nem egységesek: Budapesten több nyilvántartás is van, amelyek mindenikében más és más szempontból tartják nyilván azokat, akiket nyilvántartani ajánlatos. Az őrsparancsnoknak tehát, aki valaki felől információkat akar megszerezni, tudnia kellene, hogy hol, melyik hatóságnál vannak nyilvántartásaink, melyiket milyen szempontból vezetik s hogy tehát hova kell fordulnia, ha a kérdezt egyénről ilyen vagy amolyan szempontból akar adatokat kérni. Egész tanulmányt kellett volna minden őrsparancsnoknak folytatnia, amíg kiismerte volna magát a nyilvántartásoknak és azok illetékességeinek láncolatában. Ezért a nyomozó utasítás úgy intézkedett, hogy szükségtelen az őrsöket ezekkel a bonyolult tudnivalókkal terhelni, szükségtelen a priorálást már az őrsön annyira komplikálni, hogy a tudakozólapot egyszer ide, máskor meg oda küldje; sokkal egyszerűbb, ha a csendőrségnek lesz egy országos szerve, ahova minden őrs minden tudakozólapját beküldi, majd ez a szerv tudni fogja, hogy azt milyen ügyben hova továbbítsa, illetve, hogy az őrs által kért információt hol szerezzék be.

Ilyen módon tehát az összekötőtiszt az őrsök és a különböző központi nyilvántartások között is országos kapcsolattá lett. Az őrsnek mindössze annyi a dolga, hogy a tudakozólapot kitölti s reáírja, hogy mit akar tudni; egyébbel már nem kell törődni, mert mindent elvégez az összekötőtiszt, aki természetesen a nyomozó alosztályoknak is ugyanígy rendelkezésére áll. Személyadatok nélkül azonban nem lehet senkit priorálni. A prioráládonak tehát nem elég csak a nevét ráírni a tudakozólapra, hanem azonkívül, ha ismeretes, a foglalkozását, születési helyét és évét, sőt lehetőleg az apja és anyja nevét is fel kell jegyezni. Ha ezek közül az adatok közül valamelyiket nem lehetett megállapítani, ezt a tudakozólapra kifejezetten jelteni kell.

Ha már itt tartok, leírok néhány dolgot, amit jó tudni az őrsökön az összekötőtiszt igénybevételével kapcsolatban.

Minden néven nevezendő közbiztonsági tartalmú átiratot vagy megkeresést, amit a budapesti főkapitánysághoz intézünk, ne a főkapitányság címére, hanem az összekötőtiszt címére küldjünk. Magát az átiratot vagy a megkeresést persze a főkapitányságnak kell címezni, de a postázás az összekötőtiszt következő címére történjék: „A m. kir. csendőrség összekötőtisztjének” Budapest, főkapitányság, Gróf Vigyázó Ferenc-utca 5. szám, II. em. 264. Külön kísérő jelentést felesleges beküldeni, mert ha az összekötőtiszt látja a főkapitánysághoz címzett darabot, úgyis tudja, mit kell vele tennie. Külön jelentést csak akkor kell tenni, ha az összekötőtiszt számára volna valami jelentenivalónk, vagy ha az ügyvel kapcsolatban tőle is kérni akarunk valamit.

Természetes azonban, hogy a budapesti főkapitányságnak szóló átiratok és jelentések közül csak azokat kell az összekötőtiszt útján küldeni, amelyeket mi kezdeményezünk, mert ha pl. a főkapitányság intézett az őrshez átiratot s az őrs arra válaszol, akkor a választ nem az összekötőtiszt útján, hanem közvetlenül kell a főkapitányságnak megküldenie.

Olyan átiratra vagy megkeresésre, amit a főkapitány-

Vitéz Jákfai Gömbös Gyula miniszterelnököt Rómába érkezésekor Benito Mussolini olasz miniszterelnök személyesen fogadta a pályaudvaron. A kép jobbfelében, a nézővel szemben a fal előtt olasz csendőr (carabiniere) áll.

ságnak közvetlenül postáztunk, néhány hétnél hamarabb nem igen kaphatunk választ, mert a főkapitányság ügyforgalma olyan nagy, hogy ennél gyorsabb elintézés nem igen lehetséges. Olyan átiratokra azonban, amelyeket az összekötőtiszt útján küldöttünk el, sokkal hamarabb kapunk választ, mert az összekötőtiszt személyesen utánajár, hogy az elintézés soronkívül történjék. S ha pedig a nyomozásnak rendkívül fontos érdekei fűződnek ahhoz, hogy az elintézés postafordultával megtörténjék, akkor írjuk fel a megkeresésünk jobb felső sarkába piros tintával, hogy „Nagyon sürgős”; az ilyen jelzésű megkereséseket, ha valóban sürgős természetűek, egy-két nap alatt elintézik.

Az összekötőtiszt a hozzá beérkezett, jobban mondva az általa továbbított összes ügydarabokról előjegyzést vezet s ha azt látja, hogy ennek vagy annak az őrsnek megkeresése még nem nyert elintézését, sürgetés nélkül is utánajár az ügynek és az illetékes eloadónál személyesen kieszközli az elintézését. Ha azonban ennek dacára megtörténnek, hogy valamilyen megkeresésünk elintézése túlságosan késnek, írjunk csak egész bátran az összekötőtisztnek és kérjük meg, hogy sürgesse az elintézését, mert arra ebből vagy abból az okból szükségünk van. Az összekötőtiszt semmiesetre sem tekintí tiszteletlenségnek az ilyen sürgetéseket.

Nagyon sok őrs azt a hibát szokta elkövetni, hogy magát a megkeresést nem az összekötőtisztnek, hanem közvetlenül a főkapitányságnak szokta küldeni s csak, amikor a válasz késik, akkor fordul az összekötőtiszthez a sürgetéssel. Ez persze helytelen és hiábavaló eljárás, mert az összekötőtiszt csak azokkal az ügyekkel foglalkozik, amelyek rajta keresztül mennek, vagyis, amelyeket az ő útján küldtek a főkapitányságnak.

Természetes, hogy nemcsak az írásbeli, hanem a távirati vagy távbeszélő megkereséseket is, amelyek a budapesti főkapitányságnak szólnak, célszerű az összekötőtiszthez intézni. Távbeszélőn csak a főkapitányságot kell kérni, szám nélkül, a főkapitányság központjától pedig a csendőr összekötőtiszt urat.

Minél jobban fog működni a csendőrségnek ez az összekötőtiszt intézménye, minél közvetlenebbé és gyorsabbá fogja tenni az összeköttetést a csendőrség és a budapesti főkapitányság között, annál nagyobb takarékoságot fog jelenteni a kincstár számára, mert lehetővé fogja tenni, hogy számtalan olyan ügy, amelyet eddig az őrsöknek Budapestre küldött járőrök útján, személyesen kellett elintéznük, ezentúl sokkal olcsóbban és kényelmesebben: írásban nyerjen elintézését. Az írásbeli utat eddig éppen a lassúsága miatt nem vették igénybe; ha gyorsabbá sikerül tenni, nagyon sok esetben feleslegessé fogja tenni a személyes utaztatást.

Csak megemlítem, hogy az összekötőtiszt 1930-ban (augusztus 1-től): 270, 1931-ben: 916 és 1932-ben (november 1-ig) pedig: 862 csendőrségi ügyet intézett el a főkapitányságon. Ebben nincsenek benne azok az ügyek, amelyekre a beküldő őrs nem várt választ, vagy ami nem külön választ, hanem csak általános intézkedést, pl. körözést igényelt. Meg vagyok győződve, hogy ez a szám a jövő évben már a háromszorosára fog emelkedni. Az ügyforgalom nagyságára különben jellemző az is, hogy az összekötőtiszt 1930-ban 1600, 1931-ben 3296, 1932-ben pedig (november 1-éig) már 6984 hivatalos levelét adott postára.

(Folytatjuk.)

Rablóüldözés 1785-ben.

Írta: BARCSAY-AMANT ZOLTÁN főhadnagy.

II. József korában a Duna-Tisza-Maros szögében s különösen Krassó-Szörény megyében az oláh-illyr határőrgyalogezred területén a rablások feltűnő mód megismétlődtek. Számos rablóbanda garázdálkodott e területen, amelyek nemcsak a félvad helyi oláh lakosságból, hanem Oláhországból beszökődő kalandorokból is verődtek össze.

A bánáti hadparancsnokság erélyes kézzel véget akart vetni e garázdálkodásoknak. Báró Papilla tábornok Koppenzoller tábornokkal együtt tervet dolgozott ki a rablások megakadályozására és a rablók tökéletes kiirtására.

E terv rendkívüli alapossága és történelmi jelentősége miatt is érdekes. Valóságos haditerv, mely 1785 július 6-án terjesztett fel jóváhagyás végett a budapesti főhadparancsnokság elé.

Az első fejezetben elsősorban az érdekelt oláh-illyr határőrezred területének megszállásáról, megvédéséről és határőreinek felhasználásáról intézkedik. E fejezet intézkedéseit nem érdektelen közölni, mivel fogalmat alkothattunk belőle a tervezet elgondolásáról.

„... A bánáti határőrezred területének, főkjáraitának megszállása.

1. Minden katonai falu őrsége előtt töltött „Pöller” és magas riadópózna álljon.

Ha egy faluban, éjjel vagy nappal, rablót megpillantanak, vagy a biztonsági öröktől jelzés érkezik be, a „Pöllert” elsütik, a jelzőpóznákat meggyújtják, miáltal a szomszédos községek felriadnak. E híradást vagy a fő, vagy az altiszteknek mindenfelé továbbítatni kell, mindaddig, míg a felbukkant rablók élve vagy halva hurokra nem kerülnek.

2. A külsőbb határa az oláh-illyr ezrednek Oláhország felé van, mely kezdetét veszi az erdélyi határtól a Skaniova-hegyen és húzódik a legmagasabb gerinceken a Wodicz-i malomig, az orsovai erődnél. Ennek a határ résznek a biztosítására nem elegendők a felállított őrszemek, hanem 2 tiszt 20—20, löszerrel jól ellátott emberrel is odarendeltetik, hogy a rablók se be, se ki ne jöhessenek. Ha az erdélyiek a maguk részéről ugyancsak hasonlóképp elzárják a Skaniova és a Vaskapu közti területet, akkor Oláhországból nem tud rabló besurranni.

3. Az Almásban fekvő faluk igen közel fekszenek egymáshoz és fegyver és löszerrel jól el vannak látva s ezért ezeket már 4 éve nem háborgatták a rablók. Ezt a területet figyelmen kívül kell hagyni tehát.

4. Az úgynevezett „Szlatina kulcsa” Terregováig és Doplectől Schoupaneckig (hol azelőtt sok rablás történt), már négy év óta 21, illetve 28 emberrel van őrizve és pedig nemcsak az út mentén, hanem az erdőben is.

5. A Seminek-hegyet nem szükséges megszállni, mivel lábánál több község fekszik. Ellenben a tetőn, mely igen sűrű, áthatolhatatlan erdővel van borítva, s a rablók búvóhelyéül szolgál, kísérletképen 2 káplárból és 18 emberből álló osztag álljon fel arccal Szlatina felé és küldjön járőröket a Nedcea-hegy felé.

6. Mivel a legtöbb bűneset a karánsebesi kerület környékén történik, azért szükséges az újonnan katonásított Golec, Bukoschniza, Petroschniza, Pristián, Buskin és Pojana helységek körüli portyázásra 1 tiszt és 30 határőr kiküldése...”

A második fejezetben a nevezett határőrezred terü-

letére kivezényelt sorkatonaság felhasználásáról intézkedik hasonló alapossággal és még nagyobb részletességgel.

A harmadik fejezetben a rablók elleni hadjárat anyagi ellátását készíti elő.

A negyedik fejezetben részletes módozatokat nyújt a „hadjárat” lefolyására és gyakorlati elgondolásban próbálja a rablók elleni „harceljárást” megállapítani.

Többek közt a következőket írja:

„... Különböző eszközök a rablók megfékezésére és kiirtására.

Az előfordult rablásokat általában nem rablóbanda alakulatok hajtották végre, hanem az eddigi gonosztetteket és betöréseket belföldiek követték el, akik napközben mezei- és házimunkájukat elvégzik, éjszaka ellenben, hogy fel ne ismerjék őket, arcukat befeketítik, a ruhákat kicserélik és így a rablást és betörést valóságos rabló merészségével merészelik.

Tehát nem volna célszerűtlen, ha Pr. és M.-ban nyáron minden este a falu lakói az altisztek által megvizsgáltatnának, folyton, akár éjjelig is, hogy vajjon a serdült férfiak odahaza vannak-e, vagy ahol indokoltan tartózkodhatnak, mert ezen idő után már nem igen kezdenek hozzá. A falu őrsége, vagy a vezetők hébe-hóba más időben is utána nézhetnének, hogy egyik vagy másik nem szökött-e meg, amely utóbbi eset gyanus kezdetnek a jele.

Amennyiben egyik vagy másik megszökne és rablásra adná fejét, a családot és a falu előljáróit az illető kiszolgáltatására kellene kényszeríteni, ellenkező esetben az egész családot a lakóhelyről a sík Bánátba és pedig a Tiszához közel kell telepíteni, mert ritka az az eset, hogy ne az egész család tudná, vagy részese ne lenne a dolognak, feltéve azonban, hogy ez az eset nem is áll fenn, még akkor is az ilyen rablók a családi házaktól élelmiszert, löszert és egyéb szükségleti cikkeket kapnak. A kitelepítésnek tehát az is volna a célja, hogy a családjukhoz húzódókat elrettentse a rablás mesterség szerű üzésétől.

Ami azokat a rablókat illeti, akik Oláhországból átlépnek és szerte kalandoznak, azok ellen más módszer nincs, minthogy belépésüket az ország ezen részébe, amennyire lehet, meg kell nehezíteni, az őrzőjáratokat és a biztonsági őrséget megbízni, hogy azon esetben, ha tudomást szereznek ilyenekről, a nyomukat el ne veszítsék, állandóan üldözzék és élve vagy halva kézrekerítsék. Az üldöző katonaságnak tudni kell, hogy a rablók hogy akarnak elbujni, vagy a nyomukat felismerhetetlenné tenni. A gonosztevők, mihelyt üldözőjüket közel tudják, nem keresik semmiképpen a magas és nagy, hanem legtöbbször a legkisebb bokrokat az elrejtőzésre, abban a tudatban, hogy ilyen jelentéktelen bokorban nem sejtik és nem is keresik őket. Némelykor hason csúsznak egy darabon és ha folyón kell átkelniük, elbújnak benne alámerülve és ha már túl vannak rajta, nem az egyenes utat választják rendesen, hanem némelykor negyedórát ár ellen haladnak, csak azután lépnek szárazra, hogy nyomukat észre ne vegyék, vagy üldözzék.

Ezek olyan dolgok, amelyekről azok, akik a rablók megfékezésére rendeltetnek, tudomást kell, hogy szerezzenek...”

Sajnos, semmi adatunk nincs, hogy a tervezett üldözés lefolyt-e és ha igen, mi módon? Az tény, hogy a század végén már alig találkozunk rablókra vonatkozó panaszokkal.

Töröltük hirdetőink sorából a „Hungária”-céget.

A következő levelet kaptuk:

Csendőrségi Lapok Szerkesztőségének

Budapest.

Folyó hó 14-én a „Hungária”-cégtől a mellékelt csizmanadrágnak való posztóból, mely a cég által kiválóan alkalmasnak hirdettetett, rendeltünk egy-egy nadrágnak valót. Ezen rossz posztónak az ára méterenként 10 pengő 50 fillér. Az anyagot a cég az árjegyzékében külön kiemeli, hogy nadrágnak alkalmas, pedig még zubbonynak sem felel meg, ahol nem kell annyi erőt kifejteni a ruhának, mint a nadrágnál; annyira rossz anyag, hogy a viselese lehetetlen.

Ezt a körülményt azért írom meg, mert a Csendőrségi Lapokban hirdette van, hogy a Csendőrségi Lapok által hirdetett minden cég ellen felmerülő jogos észrevételt és panaszt írjunk meg avégett, hogy az illető cégnek a hirdetése a Csendőrségi Lapokból töröltsék.

A „Hungária”-cég által küldött posztómintát azért küldöm be mellékelten, hogy kételyek ne merüljenek fel aziránt, hogy talán alaptalanul teszek ellene észrevételt. De megérdemli, mert ma 10 pengő 50 fillér nem kisértékű pénz.

A mellékelt posztómintát elbírálás végett küldöm be, hogy mennyire felel az meg nadrágnak, mert annyira silány anyagból készült, hogy ha a közepén az ember az ujját egy kissé megnyomja — mert nagyon nem is kell megnyomni — kilyukad.

Gomba, 1932 október 23.

1 darab melléklet.

Kovács István V. cs.

A levélhez két khaki csizmanadrág volt mellékelve. Az egyiket a levélíró, Kovács István V. gombai örsbeli csendőr, a másikat pedig Rácz Miklós ugyancsak gombai örsbeli csendőr küldötte be hozzánk. Egy hétnél tovább egyiket sem viselhették, mert a posztó térdben szétmállott.

A két nadrágot felterjesztettük a m. kir. csendőrségi felszerelési anyagraktárparancsnoksághoz azzal a kérelemmel, hogy azokat vizsgálja be és minőségükről adjon véleményt. A felszerelési anyagraktárparancsnokság a következő átirattal válaszolt:

M. kir. csendőrségi felszerelési anyagraktár.

823. szám.

ar. 1932.

Csendőrségi Lapok Szerkesztőségének

Budapest.

Budapest, 1932 november 3.

Felkérése alapján a Kovács István V. gombai örsbeli csendőr által vásárolt „csizmanadrágszövet” alapanyagát megvizsgáltattam:

A bemutatott mintadarab tanubizonysága szerint a szövet nemcsak, hogy csizmanadrágnak nem alkalmas, hanem még egyéb ruházat céljaira való feldolgozás (elkészítés) költségeit sem éri meg. Ára csaknem azonos a tömegbeli félfinom, kiváló zubbonynadrág szövetével, a minősége azonban még a háborús csalánszövetek silányágát sem éri fel.

A szövet műgyapjából, pamutból és egyéb állati szörkeverékből készült, „csizmanadrág” céljaira egyáltalán nem alkalmas, lehetetlen minőségben. A parancsnokság előtt nem is ismeretes, hogy melyik gyár foglalkozhatik ilyen silány minőségű katonai posztó előállításával.

E parancsnokság szakmegállapításaira a felülbírálosokat foganatosító szakhivatalok — a gyakorlati tapasztalatok szerint — eddigelé még nem igen cáfoltak ugyan reá, mégis célszerűnek tartanám, ha az ügy fontossága miatt, a legnagyobb hazai szakhivatal, a m. kir. technológiai és anyagvizsgáló intézet is szakvéleményét nyilvánítaná.

A vásárolt szövet 10 pengő 50 filléres árának meg-bírálásához támpontul a következőket közlöm:

A csendőrségi külszolgálat legerősebb igénybevételi követelményeinek is megfelelő és mind csizma-, mind lovaglónadrág céljaira is egyaránt alkalmas zubbonynadrágszövetünk méterenkénti egységára 1932. év első felében (L. a folyó évi január hó 13-án kelt 114/kpgh. 1932. számú átiratot) 10 pengő 21 fillér, míg a II. félévben (L. a kpgh. július hó 23-án kelt 1543/kpgh. 1932. számú átiratát) 11 pengő 91 fillér volt. A külszolgálatban viselt szövetek élettartamáról minden csendőr meggyőződést szerezhetett és így tisztán áll mindannyiunk előtt, hogy ez az itt szóbanforgó „extrán” vásárolt szövet a csendőrségi zubbony- nadrágszövetek minőségéhez és beszerzési árához még csak nem is viszonyítható.

Tomory ezredes s. k.,
parancsnok.

A nadrágokat a felszerelési anyagraktárparancsnokság véleményéhez képest a M. kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézetnek is megküldöttük azzal a kéréssel, hogy azokat saját külségünkön vizsgálja meg és adjon azokról szakvéleményt. Egyidejűen a szerkesztőség is vásárolt a „Hungária”-cégnél ugyanabból a szövetből egy 40 cm széles sávot és azt hitelesítve, szintén elküldöttük a fentnevezett intézetnek bevizsgálás végett. Az intézet a szövetről, illetve a nadrágokról a következő szakvéleményt adta:

Magyar kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet.

1449. sz.

1932.

Szakvélemény.

A Csendőrségi Lapok szerkesztősége 1932 november 12-én egy darab khaki-színű szövetmintát és két darab csizmanadrágot küldött be intézetünknek vizsgálat és véleményezés céljából. Mind a három darab a Csendőrségi Lapok pecsétjét és három aláírást viselő címkével volt ellátva.

A megbízólevél értelmében a vizsgálatnak, illetve véleménynek a következő pontokra kellett kiterjeszkednie:
„1. A csatoltan beküldött, hitelesített 40 cm posztó-mintasáv milyen anyagból készült s anyagát, valamint kidolgozását tekintve, milyen minőségű?

2. Az egyidejűen beküldött két darab — szintén hitelesített — csizmanadrág ugyanabból a posztóból készült-e, mint amelyből az 1 alatti mintasáv származik?

A harmincéves háború bűvös babonaszerei között volt egy kenőcs, melynek nemcsak a fegyver okozta sebesüléstől és haláltól kellett volna megóvni, hanem a fegyvertől származó sebekből is kigyógyítani. Receptje: vadkanháj, hím medve zsirja, szárított földi giliszta, emberi koponyán nőtt moha.

3. A mai szövet- és posztóárak mellett ennek az anyagnak méterenként 10 pengő 50 filléres ára megfelel-e a normális kereskedelmi viszonyok mellett kéthavi részletfizetésre felszámítható egységárnak? Ha nem, mennyi a mintaszerinti posztó méterének mai kereskedelmi értéke?

4. Figyelemmel arra, hogy éppen a csizma- és lovaglónadrágok fokozottabb igénybevételnek vannak kitéve s éppen ezért mindig tartósabb anyagból szoktak készülni, tisztelettel kérek arra is véleményt, hogy a beküldött posztót „csizmanadrágra alkalmas”-ként hirdetni lehet-e?

Ehhez képest úgy a szövetmintát, mint a két nadrágot részletes minősítő vizsgálatnak vetettük alá és a következő eredményeket kaptuk:

I. Chemiai vizsgálat.

Mind a három beküldött minta 8.6% pamutot és 91.4% gyapjúanyagot tartalmaz.

II. Mikroszkópiai vizsgálat.

A gyapjúanyag főtömege mügyapjú, vagyis gyapjúrongyok feltépéséből eredő szálas anyag.

III. Szilárdsági vizsgálat.

Vizsgálati sorsz.	Jelzés	Négyzetméter súly grammban	Szakítóerő 10 cm-es sávra kg-ban		Szakítónyúlás %-ban		Tartóssági érték mkg/m ²		Jósági érték mkg/kg	
			lánc	vetülék	lánc	vetülék	lánc	vetülék	lánc	vetülék
22837	Khakiszínű szövet-minta	522	35.2	19.4	26.3	31.8	49.9	37.0	95.7	71.2
22838	Lovaglónadrág (Kovács István)	502	31.6	15.9	25.2	30.5	42.8	29.8	85.3	59.4
22839	Lovaglónadrág (Rácz Miklós)	517	31.2	16.1	26.0	36.0	44.0	32.6	85.1	63.1

Fenti eredmény alapján a feltett kérdésekre vonatkozó véleményünk a következő:

ad 1. A hozzánk beküldött 40 cm-es posztómintasáv pamut- és gyapjúkeverékből készült. Anyaga és a szilárdsági vizsgálatnál mutatott eredményei szerint rendkívül silányminőségű, manipulált áru.

ad 2. A hozzánk beküldött csizmanadrág ugyanolyan rosszminőségű posztóból készült, mint amilyen az 1. alatt említett mintasáv. A minőségi azonosságot a mind a három mintánál pontosan 8.6%-nak talált pamuttartalom felül a szilárdsági értékeknek egymáshoz való nagyfokú közelsége világosan mutatja.

ad 3. Árak vizsgálatával intézetünk általában nem foglalkozik s így arra nézve, hogy a mintaszerinti posztó méterének mai kereskedelmi értéke pontosan mennyi, nem mondhatunk véleményt.

ad 4. Figyelemmel a csizma- és lovaglónadrágok fokozottabb igénybevételére, a beküldött árut alacsony szilárdsága miatt csizmanadrág céljaira egyáltalában nem tartjuk alkalmasnak. Sőt véleményünk szerint a vizsgált posztó-minta oly silány, hogy semmiféle normális használatú egyenruha készítésére sem felel meg, amit legjobban igazol

az a körülmény, hogy a vizsgált szövet szilárdsága az előírt szilárdsági szövet szilárdságának messze alatta marad.

Míg ugyanis az előírt szilárdsági zubbony-nadrág-szövet 10 cm-re számítva láncirányban kereken 70 kg, vetülékben 63 kg szakítóerőt tartozik mutatni, addig a vizsgált áru átlagban véve láncirányban ennek kereken a felét mutatja, vetülékirányban még a harmadrészét sem éri el.

Hogy a beküldött nadrágokon már egyheti használat után szakadások keletkeztek, ez éppen az alacsony szilárdságának tulajdonítható, mert ily csekély szakítóerejű szövetek a használat közben fellépő húzóerők hatásának nem képesek ellentálni s különösen vetülékirányban mállásokat mutatnak.

Jelen szakvéleményünkhöz a megvizsgált minták tartoznak, 22.837—22.838—22.839 vizsgálati sorszámunkkal és bádoppecsétünkkel ellátva.

Budapest, 1932 november 22.

A mechanikai anyagvizsgálati

osztály vezetője:

Igazgató:

Rabl Dezső s. k.,
kir. mérnök

Ordódy János s. k.,
miniszteri tanácsos

Fentiek szerint tehát a *Hungária* nevét viselő, csendőrségi öltözeti és felszerelési cikkeket árusító, *Budapest I., Böszörményi-út 13/15.* szám alatt levő cég hasznavehetetlenül silány minőségű szövetet „csizmanadrágnak alkalmas”-ként hirdet s azokat a bajtársainkat, akik e hirdetés alapján a cégbe, valamint a Csendőrségi Lapok-nak hirdetőiért vállalt garanciájába helyezett bizalommal nála postán, látatlanban megrendelést eszközölnek, 10 P 50 fillérért olyan értéktelen szövetet szolgálja ki, amelyet egy héttig sem lehet viselni. Ezért a *Hungária*-céget (cégtulajdonos: *Radó Kálmán*) hirdetőink sorából egyszersmindenkorra töröltük s attól hirdetést jövőben sem fogunk többé elfogadni.

Csendőrszellem.*

írta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

Minden csapatban, szervezetben, testületben, amelynek tagjai egy bizonyos cél elérésére törekednek, együttműködésre hivatottak — legyen az akár polgári, akár katonai — kifejlődik valamilyen szellem, amelyet csapat-, testületi szellemnek nevezünk. A szellemről úgy az egyeseknek, mint az összességnek jellemére, erkölcsi értékére, használhatóságára, megbízhatóságára, nagyon jól következtethetünk.

A fegyveres erő elengedhetetlen követelménye, hogy egészséges, a többi, bármilyen hivatást betöltő

* A szerzőnek ezt a nagyhorderejű kérdéseket igen helyes meglátással tárgyaló közleményét szívesen közöljük. Aki a *Csendőrségi Lapok* szellemét és irányát figyelemmel kíséri, láthatja, hogy a szerkesztésnél minket is ugyanazok az irányelvek, testületünk csendőrszellemének fenntartására és ápolására irányuló ugyanaz a törekvés s a csendőrség nagy múltjának tiszteletben tartása és tartatása vezérli, amelyre a közlemény reámutat. Csak olvasóink tájékoztatására jegyezzük meg tehát, hogy a csendőrségnek a múlt év folyamán átszervezett emlékbizottsága máris megkezdte a munkát, amelyre a szerző a közfigyelmet nagyon helyesen felhívja s valószínű, hogy annak a rossz gazdasági viszonyok dacára is már a közeljövőben konkrét eredményeit fogjuk látni. A bizottság mindenkitől szívesen fogad bármilyen eszmét, kezdeményezést, javaslatot, megőrkíteni érdemes adatot, stb. Minden ilyen irányú közlést az emlékbizottságnak e munkálatainak vezetésével megbízott előadójához, *Pinczés Zoltán* őrnagynak kell intézni. (Szerk.)

Amit vissza kell szereznünk: Nagymarton.

(Erdélyi felv.)

testületnek példát nyújtó szellemmel rendelkezék, mert csakis ennek birtokában tud megfelelni magasabb hivatásának. Ez az, amit a Szolgálati Szabályzatunk „közszellem”-nek nevez s melynek fokozására, erősítésére minden adandó alkalmat megragadni rendel.

Helyesen kifejlődött testületi szellem nemcsak az egyesek, hanem az egész testület tekintélyét is emeli, az meg viszont az egyént hivatása jobb, lelkiismeretesebb gyakorlására ösztökéli s egészséges önbizalommal, öntudattal tölti el.

Amilyen mértékben szükségesek ezek a nemes tulajdonságok honvédségünknel, vagyis amilyen mértékben szükséges e testvértestületünk szellemének az erősítése, fejlesztése, ugyanolyan mértékben van nekünk csendőröknek is erre szükségünk. Sőt, a csendőrségi szolgálat sajátos volta, nemkülönben a szétszórt elhelyezés még jobban megköveteli e téren a tennivalókat. Az önálló, független szolgálatteljesítés, az előljárók, főként a tiszti parancsnokok távolléte, az örökös írásbeli érintkezés mind kerékkötői az egészséges szellem kifejlődésének. Mihelyt az ember előljáróinak szeme alól kikerül, hajlamos a szabálytalanságra. A fegyelem könnyen lazul. (Rendszerint szabadságon vétenek a fegyelem ellen.) Már pedig az erős, öntudatos, kötelességérzettől áthatott „belső” fegyelem az, amely a nemes értelemben vett közszellem kifejlődését, megerősödését elősegíti.

A világháborút követő forradalmak óta lábrakapott „világboldogító” eszmék, a megdöbbentő cinizmussal megírt nemzet- és katonaelenes könyvek, folyóiratok légiói, a napisajtó jelentékeny részének a nemzet egyetemes érdekével szembehelyezkedő iránya, a mind sűrűbben előforduló állami és társadalmi rendelleni bűncselekmények stb. alapjában akarják megintgatni az évszázadok lassú fejlődési fokozatában kialakult nemzeti létünket.

Volt-e valaha nagyobb szükség valóban öntudatos, izzó hazafiasságból és kötelességteljesítésből fakadó, egészséges csendőrszellemből, mint éppen napjainkban?

Testületünkben elismert, egészséges szellem uralkodik. Ezt csendőrelődeink munkájának köszönhetjük. A jól megalapozott testületi szellemet fenntartani, ápolni, sőt továbbfejleszteni azonban a mi kötelességünk. E téren sohasem tehetünk eleget.

Alábbiakban néhány gondolatot közlök, amelyek — úgy vélem — testületünk szellemének megerősítésére, továbbfejlesztésére alkalmasak.

Meg kell írni a csendőrség „Aranykönyv”-ét.

A katonai, hazafiúi erények tisztelete, a nemzeti érzés ébrentartása, a nemzeti gondolat megtestesítőihez, a Haza oltalmazóihoz való ragaszkodás, minden magyar ember első kötelessége.

Elesett katonáink, csendőreink emlékének tisztelete egyértékű a hazaszeretetet nemes fogalmával, a ha-

zaszeretét viszont „fenntartója a multak szent hagyományainak, cselekvő munkása a jelennek és szilárd alapja a jövőnek. Kútforrása a nemzet erkölcsi erejének és anyagi jólétének, rúgója nemes tetteknek, nehéz megpróbáltatások idején pedig az állami lét legfontosabb támasza.”

Dicséretes módon minden község, volt helyőrségekben minden csapattest, emlékoszlopot, emléktáblát emel hősi halált halt katonái hervadhatatlan érdemeinek.

A világháborúban elesett csendőrhőseink emléke parancsolóan megköveteli, hogy addig is, amíg méltó emlék hirdetheti vitézségüket, tetteik, hősi haláluk körülményei összeírva, lehetőleg fényképekkel ellátva könyvalakban kiadassanak.

A „Csendőrségi Lapok” úttörő munkát végzett, midőn 1927—1931. évfolyamaiban, „Hőseink” rovatában hatvan csendőrbajtársunk hősi tetteit közölte. A csendőr hősi halottaink közül mindössze néhánynak ismerjük harc-téri tetteit. A közlemények javarészből élő csendőreinkről szólnak.

Még nem késő a teljes veszteség-lajstromot összeállítani. Lehet, hogy a teljes kimutatás meg is van. A harc-téri bajtársak közül is még számosan szolgálnak a testületben. Mennél tovább várunk az „Aranykönyv” megírásával, annál nehezebb lesz a munka, s annál nagyobb lesz annak a valószínűsége, hogy a teljes adatok már nem állnak rendelkezésre. A mű teljességére minden eszközzel törekedni kell. Ezt nemcsak az igazság, hanem elesettjeink emléke, kegyeletük tisztelete is megköveteli.

Hősi halottaink után ismertetni kell az „Aranykönyv”-ben a forradalmak csendőrmártírjait. A „Csendőrségi Lapok” e téren is úttörő munkát végzett, midőn az 1926-os évfolyamában, „A mi vértanuinak” rovatban, 29 vértanunk halálának körülményeit ismertette.* Sajnos, néhol a fénykép hiányzik. Talán meg lehetne még szerezni.

Mártírjaink mintaképe voltak a magyar csendőrnek. Dacos büszkeséggel, az utolsóig elszánva sziklaszilárdan álltak őrhelyükön, bár tudták, hogy a csöcselék nem ismer irtalmat. Tudták, hogy milyen gyászos halál vár rájuk, de mégsem tettek egyebet, mint amit kötelességük parancsolt. Emléküket híven őrzi a bajtársi kegyelet. Budapesten szép szobor hirdeti múlhatatlan érdemeiket. Illő, hogy történetük méltó módon, könyvalakban is megörökítve ott legyen a legeldugottabb örsön is. Ez legyen minden csendőr legszentebb olvasmánya.

Elárvelt, kifosztott, szegény nemzet lettünk. Nemcsak ezeréves hazánk kétharmadrészét veszítettük el, de elvesztettük erkölcsi, lelki egységünket is. Vértanuinak kultusza legyen az az erő, amely megacélozza izmainkat, önbizalommal tölti el szívünket. Az ő nemes viselkedésük, hazaszeretetük legyen örökké élő példa, érdemeik

* A nyíregyházi gyalog-tanulmányosztály a leközölt 24 vértanuarcképeiből egy iparművész-tanárral szép csoportképet állított össze. A képet és a megrendelési feltételeket a „Csendőrségi Lapok” 1932. évi január hó 1-i számában ismertettük. (Szerk.)

A harmincéves háború hosszú tartama folytán a császári hadseregben akkora volt a hiány művelt és képzett tisztekben, hogy a háború vége felé már olyan elemekkel kellett betölteni a tiszti állásokat, akik különben altisztnak sem voltak valók. Nem volt ritkaság az olyan ezredes, sőt tábornok, aki minden társadalmi műveltség hiánya mellett még írni, olvasni sem tudott.

soha el ne halványuljanak, s mintegy világító fáklya mutassák az utat, amelyen haladni nekünk is kötelességünk.*

Ezekután fel lehetne sorolni az „Aranykönyv”-ben a csendőrvitézek vitézi tetteit.** Csak a vitézzé avatási kérelemhez csatolt „fegyvertények”-et kellene összegyűjteni, rendezni. Össze lehetne gyűjteni azoknak a csendőröknek a fegyvertényeit is, akik bár nem vitézek, de értékes hadikitűntetésekkel rendelkeznek. Most még nem késő, bár tömegesen vannak ilyen csendőreink, akik már nyugdíjban vannak, sőt sokan már elhaláloztak. Még annyi év, amennyi a háború óta eltelt, s lassan-lassan elfogynak a „nagy idők tanúi”.

A forradalmak alatti züllött közbiztonsági állapotok megszilárdításában kimagasló tevékenységgel részt vett csendőreink teljesítményeit ugyancsak itt kellene megörökíteni. Nemrégiben egy alhadnagy forradalom alatti szereplését olvastam. Az adatok hiteltérdemlők voltak, megfelelően záradékolva. Lehetetlen volt megindulás nélkül olvasni a rettenthetetlen elszántsággal végrehajtott vállalkozásoknak azt a sorozatát, amelyeket a teljesen magára hagyott alhadnagy egy-két megbízható emberével véghezvitt. Sorozatos fegyverhasználat, úton-útfélen viaskodás az oláh katonaszökevényekkel, az összeharác-solt ingó javaknak a megmentése stb., stb. Végül is sikerült az egész vármegyét megtisztítania a forradalmi csöcseléktől. Kár lenne, hogy az ilyen fegyvertények ismeretlenek maradjanak fiatal csendőreink előtt, ahelyett, hogy fennen hirdetnék a szellemet, amely ilyen hősokeket nevelt.

Ha teljes munkát akarunk, fel kell sorolni az „Aranykönyv”-ben, ameddig csak lehetséges, visszamenően, az összes kimagasló hasonló cselekményeket. Ugyancsak össze kell gyűjteni a közbiztonsági szolgálat teljesítése közben hősi halált halt, meggyilkolt csend-

* Lehet, hogy a 29 forradalmi csendőrmártíron kívül van még testületünknek több forradalmi áldozata. Olyasóki Gabányi János „Mártírjaink” című művében, melyben az „öszirózsás” forradalom és a proletárdiktatúra összes áldozatainak történetét ismerteti, a „Csendőrségi Lapok”-ban közölt 29 vértanunkon kívül, Szilágyi József és Zakariás Mihály csendőrmesterek, valamint „2 csendőr” meggyilkolását is említi. A közelebbi adatok, sajnos, hiányoznak. Mindössze a gyilkosság helye ismeretes. A két őrmestert Szolnokon, a két csendőrt pedig Püspökladányban ölték meg a vörösök. Lehetséges, hogy a szolnoki gyilkosság Sztankovics Sándor őrmester és két társa halálának napjával — 1919. évi május hó 3-ával — egybeesik. E napon ugyanis az oláh előnyomulás megakadása folytán vérszemet kapott vörös csöcselék, Szamuely terroristáinak védelme alatt a városba visszatérve, 40 embert gyilkolt le. A püspökladányi két csendőr nem tévesztendő össze Pongrácz Aladár százados 3 társával. Az ő tragédiájukat külön tárgyalja a könyv. — Dr. Váry Albert „A vörös uralom áldozatai Magyarországon” című művében, — amely hivatalos jelentések és bírói ítéletek alapján íratott —, ugyancsak találtam olyan adatot, amely szerint a csendőrmártírok száma többre tehető. A hivatkozott könyv 590 gyilkosság adatait tartalmazza. A 391. tétel szerint Németh László szabadság és Csikos Imre géplakatos vörösörök 1919. június 26—27-ike közti éjjelen, Pápán, a kocsin haladó Márton György csendőrtiszthelyettes ellenforradalmárság gyanúja alapján lelőtték. A tetteseket a veszprémi kir. törvényszék 1920. szeptember 11-én elítélte. A 359. tétel Sipos András 48 éves, ny. csendőrmester, mezőtúri lakos, végül a 67. tétel Sütő Mihály volt csendőr (?), szeleványi lakos meggyilkolásának körülményeit tárgyalja. — A Gabányi-féle könyv még 15 tényleges állományú csendőrtiszt és altiszt behörtözését, üldöztetését és bántalmazását is ismerteti.

** Testületünkben 57 tiszti és 88 legénységi vitéz szolgál ténylegesen. (1932. I. 1-i adatok.) A csendőrvitézek összes száma, a nyugállományú és az elhunyt vitézeket is beleszámítva, ennél többre tehető.

örökre vonatkozó adatokat, a gyilkosság körülményeit stb. A fenti adatokat évről-évre gyűjteni kell, az „Aranykönyv”-et pedig alkalmilag kiegészíttetni. Ekként a vitézi tetteknek, önfeláldozó szolgálatteljesítéseknek egy olyan tárháza lenne mindannyiunk birtokában, amely nemcsak páratlan lenne a maga nemében, hanem fényt vetne annak a testületnek a működésére, amely világviszonylatban is az elsők között áll. A hálás kegyelet leróvása mellett igen alkalmas lenne a könyv — talán ezt kellett volna elsőnek említenem — fiatalabb csendőreink nevelésére. Az elődök nagy tettei mindig utánzásra serkentenek.

*Ismét ki kellene adni a „Vegyes közlemények”-et,** azzal a különbséggel, hogy azokban csakis csendőreink bravúros, kimagasló nyomozásait, megörökítésre érdemes fegyverhasználatait kellene összegyűjteni. A „Csendőrségi Lapok”-ban nagyon sok hasonló, értékes, okulásra alkalmas ilyen cikket olvasunk, mégis, sok megörökítésre érdemes eset rejtőzik még mindig az irattárak mélyén, ahelyett, hogy azok mindannyiunk közkinccseivé válnának. Eltekintve e gyűjtemények nevelő, oktató hatásától, az évről-évre összegyűjtött tanulságos esetek igen alkalmasak arra, hogy a testület tagjainak szakképzettségét, szorgalmát, fáradhatatlan szolgálatteljesítését a szélesebb körökben is ismertessék.

A nehéz gazdasági viszonyok ellenére is, módot kell találni a „Vegyes közlemények” megjelentetésére. Biztosra veszem, hogy az egy-két évben megjelenő köteteket mindenki megvásárolná. A tiszta jövedelmet legénységi jótékony célra, segélyezésre lehetne fordítani. Annak idején megjelent „Vegyes közlemények” tiszta jövedelme is e célt szolgálta. Érdemes megemlíteni, hogy az 1905. évben megjelent „Vegyes közlemények” II. kötetének előszava szerint „a könyvek jövedelme minden várakozást felülmúlt. ... Örvedetes eredményként kell konstataálnunk — mondja tovább az „Előszó” —, hogy a testület minden egyes tagja szívében-lelkében átérezte a magasztos és humánus eszmét, melyet eme mű tiszta jövedelmével megvalósítani fogunk. Az eddig elért anyagi siker ugyanis kilátást nyújt arra, hogy a tervbe vett céha: egy rokkant csendőroket segélyező alap létesítésére 16.000 koronán felüli összeg lesz alapítványként letéteményezhető.”

Részben a jelenlegi magasabb létszám, részben pedig az a körülmény, hogy a kiadandó könyveket más testületek, a nyomozások iránt érdeklődő hatóságok stb. tagjai is megvehetnék, a vállalkozás eredményét biztosítaná.

Ezek lennének nagy vonásokban azok a tennivalók, amelyek a csendőrszellem kimélyítését, megerősödését előmozdítani hivatottak. Az elmondottak természetesen csak általános keretét adják a teendőnek. Fentiekén kívül még számos mód van e nemes cél elérésére. Cél-szerűnek tartanám a Szombathelyen létesített csendőrségi bűnügyi múzeum „hagyomány-osztály”-ának a kiépítését. A múzeum már eddig is számos régi csendőremléket őriz. Ezek további összeszedésére hathatós propagandát kellene kifejteni. A „Csendőrségi Lapok”-ban ismertetni kellene esetről-esetre az új szerzeményeket, ajándékokat. Ezáltal nemcsak tájékozva lenne min-

denki a múzeum gyarapodásáról, hanem ez eljárás az adományozási kedvet is serkentené. A múzeum célja nem csupán a bűnügyi tudományos vizsgáldás elősegítése, a csendőri hivatás iránti szeretet ápolása, hanem a testület multjára vonatkozó emlékek összegyűjtése, megőrzése (L. a Nyut. 212. p. 3. bekezdését.) A csendőrszellem ápolását segítené elő a régi csendőrtörténetek, jóízű, humoros apróságok összegyűjtése is. Ilyeneket lapunk „Tárca” rovatában sokat olvastunk. Az év eseményeinek tömör alakban való összefoglalása, kiadása, — esetleg a Csendőrségi Zsebkönyvben —, csendőrtárgyú regényekre, vagy megtörtént csendőrtörténetek megírására hirdetett irodalmi pályázatok stb. mind hathatós eszközei lehetnének a csendőrszellem kimélyítésének.

Jól tudom, hogy főként anyagi okok miatt ma még sok minden meg nem valósítható. Ez nem jelenti azonban azt, hogy e kérdéssel ne foglalkozzunk. Jobb sorsot csakis az érdemel, aki a multját is megbecsüli.

Csés József törzsőrmester.

1914 november 21-én már a harctéren volt. Mint tábori csendőrt a szerbiai cs. és kir. katonai fő kormányzóság hadtápportyázó ezredének 2. zlj. 5. századához osztották be szakaszparancsnoki minőségben. Az ezred feladata a szerb komitácisk ártalmatlanná tétele volt, akik bandákba verődve, állandóan nyugtalanították a csapatokat. Számuk idővel annyira megnövekedett, hogy komoly veszélyt jelentettek nemcsak a katonaságra, hanem az ott működő csendőr-

* A háború előtti csendőrségi zsebkönyvekben megjelent tanulságos nyomozásokat, szakköveket, stb. „Vegyes közlemények” cím alatt könyvalakban is kiadták. Tudomásom szerint összesen két ilyen könyv jelent meg. A könyvek az 1887—1904. évi Csendőrségi Zsebkönyvekben közölt cikkeket tartalmazzák.

örsökre is. Ezért elhatározták a mintegy ötvenezer főből álló komitácsi sereg megtámadását és kiirtását.

1917. év március havában a portyázó ezred, szövetséges német és bolgár csapatokkal megerősítve, egységes támadást intézett a komitácsik ellen. Azt a zászlóaljot, amelynek kötelékében Csépi törzserőmester szolgált, egy tüzerüeggel és egy gépfegyverosztaggal kiegészítve, a Blače környékén lévő komitácsik leverésére rendelték ki. A támadás március 6-án kezdődött. Csépi törzserőmester szakaszával tartalékban állott.

A Blače község feletti hegyen állásban volt két ágyút a komitácsik bekerítették s állandó kézigránát- és puskatűz alatt tartották úgy, hogy az ágyúkat a legénységgel együtt a teljes megsemmisítés fenyegette.

Ekkor kapott Csépi törzserőmester parancsot, hogy szakaszával avatkozzék a harcba és mentse meg az ágyúkat. A kapott parancsot magyar csendőrhöz méltóan teljesítette. Szakadatlan tüzben megközelítette a komitácsikat s szakaszát rohamra vezette ellenük. A roham sikerült. Megmentette a két ágyút legénységével együtt. Sok komitácsi hullája borította a küzdőteret és bevonuláskor 16 foglyot adott át századparancsnokának.

Csépi törzserőmestert vitéz tetteért a 2. osztályú ezüst vitézségi éremmel és a bolgár 4. osztályú vitézségi éremmel tüntették ki.

A későbbi szerbiai harcok folyamán Belgrádban megsebesült. Felgyógyulása után az 1918. évi forradalom kitöréséig harcolt az ezred kötelékében.

A csendőr szórakozása.

Írta: FÜLEKI JÓZSEF alhadnagy (Toponár).

Az emberek életigényei, vágyai, nemcsak a különböző társadalmi rétegekben, hanem még ugyanannak a rétegnek, sőt testületnek a tagjai között is igen különbözők. A szórakozásról alkotott nézetek és az abban követett gyakorlat terén is.

Sok csendőrtől megkérdeztem már, hogyan érzi magát az új állomáshelyén. Legkevésbé tetszett nekem annak a fiatal bajtársamnak a válasza, aki azt mondotta, hogy mindenképpen jól megy a sora, csak éppen az a baj, hogy „nincs szórakozás”. Felsorolta azokat a szórakozásokat is, amelyekben másutt része volt: mozi, kávéház, zene s még jó, hogy a színházat is megemlíttette. Láttam, hogy ennek a fiatal bajtársamnak a szórakozásról alkotott felfogásában az elmondottakon kívül egyébrek nincs helye s mert leplezetlenül megmutatta az elégedetlenségét afőlött, hogy új állomáshelyén ezeket a szórakozásokat nem találja meg, ott hagyta, mert az elégedetlen embereket nem szeretem. Én ugyanis azt mondom, hogy ha jól megnézzük a dolgot, alig akad ember, akinek elégedetlenségre oka-ürügye ne volna, de mi lenne a világból, ha mindenki megállana a maga apró kis elégedetlenségei mellett és mindenféle haszontalanság miatt lógna az orra, amikor úgyis elég komoly gond és baj töri bennünk az életerőt?

De maradjunk most a szórakozás mellett. Utazásom összehozott egy jómegjelenésű, csiszolt törzserőmesterrel. Neki is feltettem a kérdést: hogyan szórakozik szabad idejében? Azt válaszolta, hogy nagyon jól. Sohasem unja magát. Mikor az állomáshelyét kérdeztem, kisült, hogy egészen kis községben iteljesít szolgálatot, de őt különben sem érdeklik a községbeli szórakozási lehetőségek. Bevezette a napjaiba a rendszeres ujságolvasást. A lapjait úgy megszokta, megismerte és végül megszerette, hogy nem tud nélkülük ellenni. Minden napnak megvannak a maga újdonságai, egyre tisztábban lát a mindannyiunkat érdeklő problémákban, sok minden érdekes, tarka-barka apróság üdíti fel a képzeletét naponta. Biztos lábon jár az emberek között, mert ismeri az eseményeket, ismeri azok rugóit s akármiről esik szó, otthon érzi magát a beszélgetésekben. Ilyenkor látja az emberek szemében az elismerést s ettől jobban esik még a vacsora is, az önérzete

sehol csorbát nem szenved. Önbizalmát és derűt nyújt neki a rendszeres ujságolvasás, a jó napilapokban megjelenő szép folytatásos regények pedig olyan fűszert jelentenek a napjaiban, mint amikor az ember a jó zsiros orjalevesre egy csipetnyi törött borsot hint. Az ujságolvasás azonban ennél is előbbre vitte. Megszokta a betűt s rájött, hogy mindazokat az érdekes kérdéseket, amelyeket a napilapok sokszor csak érintenek, megtalálja részletesen és színesen a különböző könyvekben. Eleinte kölcsönkapott könyveket kezdett olvasni, azután meg is vette azokat a könyveket, amelyekről gondolta, hogy érdekeset, hasznosat meríthet belőlük.

Ő tehát így szórakozik. Igaz — mondotta —, hogy néha muszáj elmennie a moziba, vacsorára, egy-egy sétára, mert a jobb családok ide is meghívják, de ilyenkor igazán jól is esik egy kis felületes tréccselés, könnyed időpazarlás. Így aztán nagyon jól el is telnek a napok, csak az a baj, hogy két bajtársa hallani sem akar a rádió bevezetéséről, ami pedig nagyon hiányzik neki.

Nagy különbség van a két csendőr között. Az egyik mindig moziban ülne, a másik csak akkor megy oda, ha muszáj. Ebben benne van a két ember értéke, azt is mondhatnám: jelleme. Az egyik kínos-keservesen elvágzi a szolgálatát, hogy szabad idejében még keservesebben vágyódjék a városi szórakozások után, a másik derülten, önbizalommal és önérzettel telten járja a határt s amikor bevonul a laktanyába, élvezettel jeregeti maga elé az asztalra a frissen jött ujságokat. Az egyik örökösen és halálosan unja magát, a másiknak pedig annyi az öröme, szórakozása, hogy rövid hozzá a nap. Pedig mind a kettő egyforma kis fészekben szolgál.

Nyilvánvaló tehát, hogy nem az állomáshelyben van a hiba, hanem az emberekben. Az egyiknek csak az szórakozás, amit drága pénzért plakátokon hirdetnek neki élelmes vállalkozók, a másik pedig megtalálja a szórakozást önmagában. Az egyik csak úgy él, vaktában, viteti magát másokkal, megy a tömeg után s képtelen arra, hogy egy percét is önállóan kormányozza, a másik viszont rendet teremt a napjaiban, nem szorul rá senkinek az irányítására és szórakoztatására, hanem berendez magának a napokat úgy, ahogyan azt a körülményei között a leghasznosabban és legszórakoztatóbb módon megteheti.

Harcteret járt emberek még emlékeznek arra, hogy a lövészárók penészes unalmában is akadtak emberek, akik mindig ki tudtak találni valamit, amivel az idő múlását könnyebbé, sokszor határozottan kellemessé tették, mások viszont félbolondra unatkozták magukat. Ma is így van ez: hány és hány városi ember járja unottan, álmosan és kedvetlenül a rikítóan világított utcákat, ahol pedig az olcsó szórakozásoktól a legszebb időtöltésig minden kínálkozik, viszont hány ember él falun kellemesen, igen jól szórakozva. Emberen múlik tehát, nem pedig falun vagy városon.

Magam is azok közé tartozom, akik nem vártak szórakozás címén az élettől örökös heje-huját. Fiatal csendőrkoromban Csík megye egyik eldugott határszéli kis örsén — Pricsketön — teljesítettem szolgálatot három évig. Csak csendőröket és pénzügyőröket látam három éven át. Mégsem unatkoztam. Kugliztunk, sakkoztunk, dominóztunk, kimentünk a zöldbe, sütöttük nyáron a pecsenyét s mindehhez megvolt a fiatalos jókedvünk, hogy azt a rozsdá sem foghatta volna meg. Nem csak magam éreztem jól magamat ilyen időtöltés mellett, megvoltunk mi valamennyien nagyon szépen, egyiknek sem jutott eszébe a kávéház. Persze, akkor még az 1900-as éveket írtuk s azóta nagyot haladtunk. Sajnos, a szórakozások terén is,

mert manapság nagydob és cintányér nélkül a jókedv elképzelhetetlen.

Tudom, hogy ujságot, könyvetolvásó és a többi falusi szórakozásokat is okosan kihasználó törzsörmeister bajtársam nem áll egyedül. Szerencsére többen, sokan vannak ilyenek, de sokan vannak az unatkozók is. Előfordul, hogy a megrögzött és besavanyodott unatkozók könyvmolynak, strébernek csúfolják az okosan szórakozó csendőrt és tudok olyan esetet is, amikor ezek a csúfolódások, illetve azoktól való félelem tart vissza komolyabb fiatal csendőröket attól, hogy úgy rendezzék be maguknak a szabadidejüket, ahogyan azt maguk a legjobbnak tartják. Ezek eleinte csak ennek a kényszerűségnek a hatása alatt tartanak együtt az unottan ásitókkal, később azonban ők is ellustulnak és azután már meggyőződésből lopják a napot haszontalanul és céltalanul. Ezekkel a gúnyolódásokkal tehát komoly ember ne törődjék. Az idő halad és minden egyes napért kár, amit céltalan ürességgel vesztegetünk el. Öregkorban mindenkinek megjön az esze, akkor azonban már későn van.

És azután még valami. Mivel szórakoznak vajjon a munkanélküliek, akiknek nincsen kenyerük? Vagy azok, akiknek nehéz munka után éppen annyi csak a keresetük, hogy a családnak meglegyen a kenyere? A mi fizetésünk-ből nem azért nem vontak le semmit, hogy többet szórakozzunk, hanem azért, hogy jobban táplálkozzunk, gondtalanabban adhassuk át magunkat annak a felelősségteljes szolgálatnak, melytől az ország rendje s így az ország élete, fennmaradása függ. Nem haszontalanságokra hoz az állam érettünk komoly áldozatokat, nem a mi egyéni és költséges kedvteléseinkért, hanem azért, mert méltányolja bennünk ezeket a szolgálatokat. Ha tehát fölösleges pénzünk marad, ne szórjuk szét olyan kényszerűlt szórakozásokra, amelyek amúgy sem elégitenek ki bennünket, hanem adjuk oda a nyertelenségnek. Nehány órs már megmutatta ezen a téren az utat, csak követni kell őket s akkor megismerik bajtársaim azt az érzést is, ami többet ér az üres szórakozásoknál: a jótett örömét.

MAGYAROSAN, KATONÁSAN.

„Teljtartalmú, hasonállású.“

A katonai és csendőrségi nyelvben gyakran találkozunk ezzel a két újabb keletű csökevény-szóval. Gyermekkoromban azt hittem, hogy a „teljtartalmú” valamiképp a *tej* szóval függ össze, a „hasonállású”-ról meg azt képzeltem, hogy valaki nem a lábán és nem is a fején áll, hanem — ó szörnyűség — a hasán...

Azóta azonban már beláttam tévedéseimet. A „teljtartalmúlag közlöm” kifejezés ezt akarja jelenteni: teljes tartalommal vagy tartalmával, vagyis *szószertint* közlöm; az „őrsparancsnokok és hasonállásúak” pedig ezt: őrsparancsnokok és *hasonló állásúak*.

De ha van mindegyikre jóképzésű, érthető kifejezésünk, miért használják egyesek mégis a rosszat, a helytelen képzésűt, a félreérthetőt? Maguk se tudják, vagy tán nem is akarják tudni...

*

Mindkét kifogásolt szó a helytelen „gyökelvonás”-ra és szórövidítésre emlékeztet. A nyelv természetes életében is fordul elő elvonás, pl. a csúszkál-ból *csúszka*, a csóvál-ból *csóva*. Tudatosan és nagy kedvvel azonban a nyelvújítók karolták fel a szóképzésnek ezt a módját. Így már Faludi a mohón-ból *mohó*, a koránból *kora*, a csinos-ból *csin*, a romlik-ból *rom* szót alkotott. Versegly pedig a domború-ból *dombor*, a gyönyörű-ből *gyönyör*, a mosolyog-ból *mosoly* „gyököt” vont el. Ugyancsak tőle származnak ily módon alkotott *szomj*, *szörny*, *gúny*, *viszony* szavaink is. Barczafalvi Szabó Dávid már merészebb volt, pl. a címer-ből *cím*, az imád-ból *ima*, a szakmányból *szakma* szót következtetett ki. Helytelen elemzéssel kikövetkeztetett, elvont (vagy mint akkor mondták, „szendergő”) gyökök még: a tanítból *tan*, a dicsőségből *dics*, az üdvösségből *üdv*, az üresből *ür*, az ingerel-ből *inger*, a vizsgál-ból *vizsga*, az ismer-ből *isme*, a gömbölyű-ből *gömb*, a rajzol-ból (német *reissen!*) *rajz*, stb.

Ezek a szavak nagyrészt elterjedtek s ma is használatosak. Sokszor a továbbképzés vagy összetétel segítette elő fennmaradásukat (pl. a dicsfény, dombormű, támpont). Az önkényes szórövidítésnek legnagyobb mestere Helmeccy volt, aki a „fertelmes hosszúságú szavak” végét egyszerűen levágta; ezért mondták rá: „Helmeccy, ki a szótak elmetezi”. Bugát Pál pl. a füles bagoly-t *fülbeg*-re vonta össze, maga Kazinczy pedig a „levegőg” kifejezést *lég*-re rövidítette.

*

Mindezt a „teljtartalmú” és „hasonállású” védelmére mondtam el. Ezek is valahogy így keletkeztek: a minden áron való rövidítés elve alapján, amihez azonban a német minta szolgálai utánzása is hozzájárult. Mert valószínű, hogy a „teljtartalmú” alak a már régebben használatos *teljhatalom* (Vollmacht) és *teljhatalmú* (bevollmächtigt) mintájára született meg és terjedt el. A „hasonállású” mögött pedig a német (osztrák) *gleichstehend* szót sejtem.

De — sajnos — nemcsak ezekben az összetételekben fordul elő ez a két csökevény-szó, hanem itt-ott már mint önálló névszókkal is találkozunk velük, pl. „Erejének *telj*-ével küzdött” (helyesen: erejének teljességével, teljes erejéből). „Tudásának *telj*-ét adta nekünk” (helyesen: tudásának teljességét, teljes tudását). „Az iratot *hason* szám alatt felterjesztettem” (helyesen: *hasonló*, de valójában: *ugyanazzal* a számmal).

Végeredményben helyes elv a rövidítésre való törekvés. Még azt is megértem, hogy újabban a „gyógy-szertár” helyett *gyógytár*-t mondanak. Hiszen a *gyógy-szertár* helytelen képzésű, ezzel a rövidítéssel tehát már nem sokat rontunk rajta. De ahol elkerülhetjük az ilyen szükségtelen szónomorítást, mint pl. a „teljtartalmú” és „hasonállású” esetében, ott ne resteljünk — nyelvünk helyessége érdekében — egy szótaggal többet mondani

Olaszország végleg el akarja tüntetni a lelkekből a háborús gyűlöletet, mert a béke nem lehet a háború örök folytatása.

POLVERELLI.

vagy írni. Inkább a terjengős hivatali mondatszerkesztés tömörítésével takarítsuk meg ezt a kis fáradságot.

Ne felejtjük el, hogy a nyelvújítás korában nagy szükség volt új szavak alkotására, mert akkoriban nagyon sok fogalomra — magyar hiányában — idegen szót használtak. Ezért megérthető a „gyökelvonal” sűrű alkalmazása is. De ma már — nyelvünknek gazdagon fejlett állapotában — semmi szükség sincs olyan szertelen „nyelvújítás”-ra, mint aminőt egyes hivatalok „hatalmuk „teljében” (helyesen: teljességében) végeznek.

vitéz Rózsás József ny. százados,
a Ludovika Akadémia tanára.

CSENDŐR LEKSZIKON.

179. Kérdés. Egy járőr bünjelként több boroshordót vett őrizetbe s felhívta a gyanúsítottakat, hogy fuvarozzák be azokat a községhez. Ezek a befuvarozást megtagadták s ezért a járőr a községi elöljáróságot kérte fel intézkedésre. Az elöljáróság által kirendelt munkások azonban a hordók-nak a községhez vitelét szintén megtagadták; más munkások igénybevételére mód nem kínálkozott. Mit kell ilyen esetben a járőrnek tennie?

Válasz. Általánosságban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az ilyen nehezen szállítható s körülményes elhelyezést igénylő tárgyak őrizetbevételétől nemcsak azért kell tartózkodni, hogy a bünjelek kezelésével és szállításával járó nehézségeket és bonyodalmakat elkerüljük, hanem azért is, mert az ilyen tárgyak őrizetbevétele csak kivételes esetben lehet megkövetelt. A tárgyalat esetében például teljesen felesleges volt a hordókat bünjelként őrizetbe venni. Igaz ugyan, hogy a hordók a bünjel fogalmát általánosságban kimerítették, de mert sem elkobzás alá nem estek, sem pedig bizonyíték gyanánt nem volt rájuk szükség a bünvádi eljárásban, őrizetbevételük nyugodtan mellőzhető lett volna. Mert igaz ugyan, hogy a sértett kárigénye szempontjából az ilyen tárgyak őrizetbevétele is rendszerint célszerű, de ez a szempont csak másodrendű; a főszempont nem a sértett magánjogi kára, hanem a bünvádi eljárás érdeke, a kárigénytől függetlenül.

Már most, ami a felmerült bonyodalmat illeti, a baj bizonyára onnan eredt, hogy a „kirendelt” munkások nem voltak hajlandók a munkát ingyen elvégezni. A gyanúsítottak sem kötelezhetők erre. A Szut. 441. pontja alapján tehát a járőrnek a községi elöljáróság közvetítésével meg kellett volna alkudnia bizonyos munkadíjban az érdekelt munkásokkal s akkor a dolog bizonyára simán ment volna. Ebben az esetben azonban valószínűleg nem akadt volna, aki a kialakított munkadíjat előlegezze. Éppen ezekre a nehézségekre való tekintettel lett volna legcélszerűbb a hordók őrizetbevétele mellőzése, amint fentebb mondtunk. Ilyenkor elegendő a figyelmeztetés, hogy a hordók elidegenítése vagy megrongálása büntetőjogi következményekkel jár. Az is megoldás, hogy a károsnak adja át a csendőr a hordókat s az ilyen tárgyak őrizetbevétele is rendszerint célszerű, de annak őrizetére bízva ugyancsak megfelelő figyelmeztetés mellett, ha az egyébként megbízható egyén.

180. Kérdés. Mit kell a csendőrnek tudnia a közigazgatási bíróságról?

Válasz. Az 1896. évi XXVI. törvénycikk alapján Budapest székhellyel megszervezett m. kir. közigazgatási bíróság

hivatása a törvényben felsorolt közigazgatási jogviták felett végérvényesen dönteni. A közigazgatási bíróság ítélőbírái a kir. Kúria ítélőbíráival egyenlő ranggal és jelleggel bírnak. Elnöke és másodelnöke — hivatalának tartama alatt — az országgyűlés felsőházának tagja.

A közigazgatási bíróság előtt eljárásnak (panasznak) van helye: Községi, törvényhatósági, közegészségi, vallás- és népoktatási, vízjogi, közúti és vámügyekben, továbbá vasúti, mezőgazdasági s mezőrendőrségi, állategészségi, erdészeti, vadászati, halászati, cseléd-, munkás- és napszámosügyekben, végül házközösségi, adó- és illetékügyekben, nemkülönben az állami alkalmazottak illetményi és nyugdíjügyeiben, — mindenkor a törvényben felsorolt közigazgatási hatósági, illetve miniszteri intézkedések és határozatok ellen.

A panasz joga megilleti a közigazgatási bíróság hatásköréhez tartozó ügyekben tett hatósági intézkedések s hozott határozatok által okozott bármely sérelem orvoslása céljából az érdekeltet, ideértve a magánegyéneken kívül a jogi személyeket és hatóságokat is; a közigazgatási hatóságok hatáskörének és az állami (kincstári) közérdeknek védelmére pedig a főispánt, alispánt stb.

Az érdekelt felek panasza annál a közigazgatási hatóságnál vagy miniszternél, melynek intézkedése vagy határozata ellen irányul, akár írásban benyújtható, akár élőszóval bejelenthető. A panaszt a sérelmes intézkedés vagy határozat kézbesítését követő naptól számítandó 15 nap alatt kell benyújtani (bejelenteni). A panasz tárgyalás nélkül visszautasítható, ha a kiszabott határidő letelte után nyújtották be. Ha azonban az érdekelt fél valamely elháríthatatlan akadály miatt nem nyújthatta be kellő időben panaszát, igazolási kérelmet terjeszthet elő.

Az eljárás közigazgatási hatóság, illetőleg a miniszter a hozzá benyújtott panaszt — amennyiben azt elkészítésig okából vissza nem utasítja — az összes tárgyi iratokkal felszerelve, felvilágosító irat kíséretében 8 nap alatt felterjeszti, illetve átteszi a közigazgatási bírósághoz.

A közigazgatási bíróság a beérkezett panaszügyet az esetleges bizonyítási eljárás lefolytatása után írásbelileg vagy szóbelileg érdemben letárgyalja, majd zárt ülésben mindenekelőtt az illetékeség kérdését veszi tanácskozás alá s erre nézve határoz. Ha a bíróság magát illetéktelennek nyilvánítja, erre vonatkozó határozatát, mint véghatározatot kihirdeti, ellenkező esetben pedig érdemileg eldönti az ügyet. A közigazgatási bíróság az ügy érdemére nézve ítélet, minden más körülményre nézve pedig végzés alakjában határoz s ezen határozatot „A Magyar Szent Korona nevében” hozza és hirdeti ki.

A közigazgatási bíróság ítélete ellen jogorvoslatnak (fellebbezésnek) helye nincs. Magánfelek azonban újrafelvételi panaszt nyújthatnak be, ha a kérdés érdemére nézve olyan döntő bizonyítékok birtokába jutottak, melyeket a főljárás folyamán önhibájukon kívül nem használhattak.

A csendőrség tagjai a közigazgatási bíróság jogszolgáltatását mint magánegyénekekre igénybe vehetik, vagyis a fenti harmadik bekezdésben felsorolt ügyekben hozott közigazgatási hatósági vagy miniszteri határozatok ellen panaszszal élhetnek. Kivételt képeznek ez alól a tényleges csendőrségi illetményekre való igényből eredő kérdések, mert ezeket sem a fenti első bekezdésben idézett törvénycikk, sem más jogszabály nem utalja a közigazgatási bíróság hatáskörébe, tehát a belügyminiszter határozata ezekben az ügyekben végérvényes, ellene panasznak helye nincs.

A fenti első bekezdésben idézett törvénycikk alapján a csendőrtisztek és a csendőrelégységi egyének, valamint a hozzátartozóik ellátási (nyugdíj, végkielégítés stb.) ügyei sem tartoznának a közigazgatási bíróság illetékesége alá, ezeket azonban külön törvények és pedig az 1927. évi VI. t.-c., illetve az 1912. évi LXV. t.-c. 3. és 120. §-ai utalták a közigazgatási bíróság hatáskörébe. Az ellátásra való igényből eredő kérdésekre, valamint az ellátási összeg megállapítására vonatkozólag hozott belügyminiszteri határozatok ellen tehát az érdekelt nyugállományú vagy volt csendőregyének, illetve hozzátartozóik a közigazgatási bíróságnál panasszal élhetnek, kivéve azokat az eseteket, melyeket az

A magam részéről nem habozom azt állítani, hogy ha eltekintünk a mai új országhatároktól, az egyetlen komoly megoldás a régi határokhöz való visszatérés lenne.

SCOTUS VIATOR.

utóbb idézett két törvény külön megjelöl. Ilyen — a közigazgatási bíróság illetékessége alól kivont — esetek általában azok, melyeknél valamely ellátás elnyerése külön meghatározott feltételekhez és a miniszter vagy az Államfő engedélyéhez van kötve, tehát az egyének törvényes jogát nem képezi, mint például az 1912. évi LXV. t.-c. 7. §-án, illetve az 1921. évi XXXII. t.-c. 9. §-án alapuló kivételes ellátások, továbbá az 1912 évi LXV. t.-c. 42. §-ának 1. és 2. bekezdésén alapuló kedvezményes és a 121. §-án alapuló kegyelmi ellátások.

Nem tartozik továbbá a közigazgatási bíróság illetékessége alá többek között annak a kérdésnek eldöntése sem, hogy beállottak-e vagy megszűntek-e már a nyugállományba helyezésnek, a végkielégítéssel vagy anélkül való elbocsátásnak a törvényben előírt feltételei, vagy sem.

Mielőtt tehát valaki ellátási ügyében a közigazgatási bíróságnál panasszal él, saját érdekében állapítsa meg, hogy ügye a közigazgatási bíróság illetékessége alá tartozik-e vagy sem, mert ezáltal felesleges munkától és kiadásoktól kíméli meg magát.

Csendőrségi ellátási ügyekben a közigazgatási bírósághoz intézett panasziratot a bizonyító okmányokkal felszerelve, közvetlenül a belügyminiszter úrnál kell a fenti 4. bekezdésben meghatározott határidőn belül benyújtani. Ügyvédi képviselet nem szükséges.

181. kérdés. *A gyanúsított tulajdonában levő tehenet bírói úton előrvezetik. Az új tulajdonos kihajtja a tehenet a gulyára, az esti hazatéréskor azonban a tehen régi gazdájának udvarába tér be. A tehen hazavezetése végett az új tulajdonos megjelenik a gyanúsítottnál, de eredménytelenül kéri a tehen kiadását. Milyen büncselekmény gyanúja forog fenn?*

Válasz. Minthogy a tehen véletlenségből került vissza a gyanúsított lakásába, jogtalan megtartásával a Btk. 367. §-ába ütköző jogtalan eljárást követte el. Elbírálása a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Cigányok személyazonosságának megállapítása.

írta: KÜRTI GERGELY tiszthelyettes (Budapest).

1930 augusztus 4-én Kiss Miklós tiszthelyetessé a Nyíregyháza tartozó Orosi szőlőkben Makula Jóska rablásért körözött cigány után nyomoztunk. Eközben tudomásunkra jutott, hogy Makula hosszú évekkal előbb Zalkodon, később pedig Lukán lakott. Bizalmasan értesültünk arról is, hogy nevezett a rablás elkövetése után lovat vásárolt és a nyíregyházi cigánytelepről, hol a többi atyafiai tanyáznak, ismeretlen helyre távozott. Vele ment Helén nevű felesége, egy Trézi nevű vénasszony, egy Gyuszi nevű szőke cigánygyerek és egy vágotttenyerű, középkorú cigányasszony is. Makula személyleírásának megállapítására irányuló fáradozásaink során azt is megtudtuk, hogy balarcán csendőrkardtól származó mély vágási sebhely van. Erről könnyen felismerhető.

Az volt első feltevésünk, hogy Makula József gyermekkori tartózkodási helyére tért vissza és ott élvezi büns cselekményeinek gyümölcsét. Leutaztunk tehát Zalkodra és miután ott nem találtuk, Lukára. Ösztönünk nem csalt, mert utóbbi helyen, a faluszéli dögödör szélén vert sátrakban rátaláltunk az asszonyokra, a gyer-

mekre és két cigányférfire, akik közül az egyik vágottarcú volt. Bizalmas értesülésünk tehát helyesnek bizonyult, de Makula Jóska elfogásának mégis nagy akadálya volt. A vágottarcú férfi ugyanis kézzel-lábbal védekezett, hogy ő nem Makula Jóska, Nyíregyházának soha még hírét sem hallotta, ő Lukán született és odaváló illetőségű. Ezt a vajdászkai anyakönyvvezetői hivatal által kiállított, Sztojka Béla névre szóló keresztlevéllel, a lukai községi előjáróságtól nyert fényképes erkölcsi bizonyítvánnyal és a sárospataki szolgabírói hivatal által kiállított vándoriparigazolvánnyal igazolta is.

A nyomozásunk így holtpontra jutott. Öszintén megvallva, már magunk előtt láttuk a „dugót”, amiért a belügyi tárca terhére nem éppen csekély költséget okoztunk az ide-oda való utazgatásokkal. Bosszúságunkban átkoztuk a cigányfamilia minden meglévő és ezután születendő ivadékát is. Végre mégis mentő ötletünk támadt. Elhatároztuk, hogy az őrizetbe vett cigányok őrzésére a vajdászkai őrstől egy járőrt kérünk, mi pedig a Sztojka Béla fényképes okmányaival leutazunk Nyíregyházára, hátha felismeri benne valaki a rablásért körözött Makula Jóska-t? Ez az elhatározásunk eredménnyel is járt, mert a nyíregyházi őrsparancsnok, Papp János tiszthelyettes, a Sztojka Bélát ábrázoló képen ráismert Makula Jóska-ra. Ennek alapján visszautaztunk ismét Lukára. Ezt az utat már biztos eredmény tudatában sokkal vidámabban tettük meg, mint az előbbieket.

Lukára való megérkezésünk alkalmával Makula Jóska-nak — őt nevének szólítva — kijelentettük elfogását és mint közveszélyes gonosztevőt, meg is bilincseltek. Makula nevének hallatára halottsápadt lett. A többi cigányok pedig kórusban kiabálták: „Micsuda Jóska? Ázs embert már érüsakkal elbirmálnak! Jézus Mária! Senteknek megváltó ereje! Hisen ismer minket ázs egis falu, hát mir nem kirdezsik meg akár magát a bíró urat is?”

Az igazoltatást illetőleg a cigányok által oly sokat emlegetett „ismerősöket” magunk sem tartottuk feleslegesnek kikérdezni arra nézve, hogy mióta ismerik a cigányokat? Az állítólagos ismerősök között voltak olyanok, akik évtizedes „ismeretség” mellett kardoskodtak, voltak azonban olyanok is, kik csak 2—3 hónapos „ismeretgről” számoltak be. Maga a keresztlevélben szereplő keresztapa is azt adta elő, hogy Sztojka Bélát a megkeresztelése óta sem látta. Nem volt hát más hátra, mint a cigányperreputtyot a saját szekerére felpakolni és Nyíregyházára kísélni. Az utat két nap alatt tettük meg s Makula Jóska-t útközben is igyekeztünk beismerésre bírni, de az utolsó percig kitarított amellett, hogy ő nem Makula Jóska, hanem Sztojka Béla. Mikor azonban már Nyíregyházától csak pár kilométer választott el bennünket, összekulcsolt kezekkel leborult elénk és sírva ismerte be, hogy tényleg Makula Jóska a „becsületes” neve. Azt azonban továbbra is konokul tagadta, hogy a rablást ő követte el.

Az asszonyok, kik a gyanúsított cigány „közös háztartásához” tartoztak, még a Jóska beismerése után is tagadásban voltak s Jóska-t keserves könnyek között sítatták, hogy „meghibbant, megbolondult” szegény és most oda a kenyérkeresőjük. Sírás közben igyekeztek a mi lelkiismeretünket megkönyékezni és szemtelen arcfintorgatások között kérdezte hol egyik, hol másik: „Nem filnek á tekintetes ürmeister urék ázs Istentül? Nem fáj a sivük, hogy egy egis családot tenkre tesnek? Ugyan ázs Ur álgya meg magukat, ne adják el a lelküket ázs erdegnek, hisen maguknak is van családjuk!”

Majd később megint azon siráncokoztak, hogy milyen

„szégyen” a csendőrfedezet rájuk nézve, mert ők ezideig csendőrkézen még nem voltak. Ilyen siránkozások között érkezünk meg Nyíregyházára, ahol a felismerések terhe alatt kiderült, hogy Makula Jóska bizony nem bolond, még csak nem is hibbant, hanem annál nagyobb gonosztevő.

A további nyomozás során tisztázódott az a körülmény is, hogy Makula Jóskából miként lett Sztojka Béla, illetve, hogy az utóbbi névre kiállított keresztlevél nem mindennapi csalafintással jutott birtokába. 1911. évben tényleg született Lukán egy Béla nevű cigánygyerek, kinek az akkori községi bíró volt a keresztapja. Ez a Béla nevű cigány megkeresztelése után a szüleivel együtt mindjárt elkerült Aradra s azóta sem látta őket Lukán senki. Ezt a körülményt a Trézi nevű vénasszony (Makula Jóska anyja) ismerte, mert abban az időben ő is Lukán lakott. Hogy tehát Makula Jóskát kivonják az igazságszolgáltatás keze alól, Nyíregyházáról való távozásuk után Lukán telepedtek le, ahol az alábbi módon hozzájutottak a Sztojka Béla keresztleveléhez.

Makula Jóska 3—4 cigányasszony kíséretében felkereste a volt községi bírót, a Béla cigány keresztapját és őt mint keresztapját üdvözölte. A volt bíró a keresztapa megszólításon felbosszankodva, a kezében lévő vasvilla nyelét a cigányok hátára ajánlva, kiadta nekik az utat azzal, hogy ő nem keresztapja ennek a cigánynak. Ekkor azonban már az asszonyok kezdtek akcióba lépni: „Hát ez az a Bila, gazduram, csak nem tetszik rásmerni, mer már megnütt és meg is házasodott.” „Bizony, gazsduram, én vagyok a Bila felesége” — mondta a másik. A sok beszéd és hizelgés annyira megtörte gazduramat, hogy elfogadta Jóskát keresztfiának. Természetesen ezt azon tudatban tette, hogy tényleg az ő keresztfiával, Sztojka Bélával áll szemben.

A fenti művelet után ismét Makula Jóskának jutott a főszerep. Előadta, hogy mint hidegkovács, vándoriparigazolványt akar váltani és keresztlevelre volna szüksége. Egyidejűleg kérte a meghódított keresztapát, hogy menjen el vele Vajdácskára az anyakönyvvezetői hivatalhoz és ott igazolja, hogy tényleg ő a „Béla.” Így is történt. Egy szép napon beállították az anyakönyvi hivatalhoz és ott Makula Béla névre keresztlevelet kértek. Az anyakönyvben azonban nem szerepelt Makula Béla, de szerepelt egy Sztojka Béla. Ezt a körülményt közölte is velük az anyakönyvvezető. Amde nem azért volt vérbeli cigány Makula Jóska, hogy zavarba jöjjön. Mindjárt kész volt nála a felelet. Hivatkozott arra, hogy apját Makulának hívják ugyan, de anyja Sztojka-lány s mivel apja vadházasságban él az anyjával, ő az anyja nevét, a Sztojka nevet viseli hivatalosan. Így Sztojka Béla nem is lehet más, mint ő. A születés pontos idejére, mint a többi cigány, természetesen, ő sem emlékezett vissza. Közben hivatkozott a jelen volt keresztapára, aki az ő igazát mindenben bizonyította. Ezt az igazolást az anyakönyvvezető elegendőnek találta és Makula Jóska részére kiadta a Sztojka Béla névre kiállított keresztlevelet. Ennek alapján Sztojka Béla lett Makula Jóskából, kinek most már nem volt nehéz megszerezni a hivatalos községi bizonyítványokat és azok alapján a vándoripar-igazolványt.

A béke, melyet galambok ábrázolnak — keselyű alakjában csapott le Magyarországra, amelyet súlyos helyzetéből csak Trianon revíziója menthet meg. Ehhez Magyarországnak teljes erkölcsi joga van és azt általános európai szempontok is indokolták teszik.

CHARLES CUNNINGHAM.

A fenti körülmények között nem lehet egészen csodálkozni, hogy a cigány könnyen hozzájutott a hivatalos, de mégis hamis személyi okmányokhoz. Ellenben érdekes az, hogy Makula Jóska 1902-ben, Sztojka Béla pedig 1911-ben született. Makula Jóska inkább középkorú embernek látszik, mint 19—20 éves suhancnak, de ez a hatóság figyelmét elkerülte. Ki tudja, nevezett hányszor igazoltathatták, mint vándoriparost a csendőrök is anélkül, hogy ez a különönség a szemükbe ötlött volna.

Kétheti fáradozásaink nem veszttek kárba. A nyíregyházi kir. törvényszék Makula Jóskát rablásért 12 évi fegyházra ítélte.

Lássunk még néhány esetet, hogy milyen agyafurt módon szerzik be a cigányok a személyazonossági igazolványokat, keresztleveleket és vándoripar-igazolványokat. Bajtársaim bizonyára kételkednek benne, mikor azt mondom, hogy ezt sok esetben a lehetetlenséggel határos ki-nyomozni.

1930 szeptember havában a debreceni nyomozó osztály tudomására jutott, hogy Putnokon és környékén a kóborcigányok elszaporodtak és a Sajó-partján különböző helyeken táboroznak. Felmerült az a gyanú is, hogy a sáti kasszafúrás tettesei is közöttük bujkálnak. Ennek megállapítása végett Kiss Miklós tiszthelyettes és én lettem kivezényelve. Szeptember 12-én érkezünk Putnokra és még aznap Dubicsány községben az egyik kocsmá előtt cigányszekeret pillantottunk meg. A kocsmában egész seereg cigányasszonyt és mindössze két cigányférfit találtunk. Kérdésünkre előadták, hogy a férfiak nagyobb része a Sajó-partján táborozik. Hogy tehát minél előbb rájuk találjunk és a már meglévők se menekülhessenek ki a kezeink közül, őrizetbevettük a meglévőket és őket a táborhely irányába kísértük. Mikor a tábort 3—400 méterre megközelítettük, a szekéren levő asszonyok összeveszttek, parázs verekedést rendeztek és rettenetesen kiabáltak. Természetesen cigányul kiabáltak, de az egész perlekedés csak színlelt volt. Hiábavalónak bizonyult részünkről minden figyelmeztetés. Nagyon jól tudtuk, hogy mire való a rögtönzött jelenet s így az asszonyokat szekerekkel együtt a faképnél hagyva, futásban igyekeztünk a táborhely irányába. Ott azonban csak egy csomó rajkót és mindössze két férfit találtunk, a többi a szélrózsa minden irányában elmenekült. A meglévő férfiak egyikét is a Sajóból halásztuk ki. Állítása szerint eszeágában sem volt a szökés, hanem halászás közben az a sajnálatos eset érte, hogy „válami nágyobb hárcsa került a horogra és ez a horognál fogva a vízbe rántotta!”

Bosszantott bennünket az eset annál inkább, mert a meglévő férfiak is valamennyien vándoripar-igazolvánnyal voltak ellátva és mint jámbor vándoriparosok igazolták magukat. Ezekkel már nem is sokat törődünk volna, de mert az asszonyok igen sokan voltak, valószínűnek tartottuk, hogy az elmenekült férfiak is többen lehetnek és ha elmenekültek, annak okának is kell lennie. A cigányok persze tagadták, hogy közülök csak egy is elmenekült volna. E kellemetlen meglepetés után elhatároztuk, hogy a már meglévő cigányokat is szabadon bocsátjuk azzal, hogy igazolva vannak és továbbra is szabadon üzhetik „mesterségüket”, t. i. az üstfoltozást, szerzőjavítást stb. Abban reménykedtünk ugyanis, hogy elbocsátásuk után a cigányok újra össze fognak jönni és majd akkor eredményesebben ütünk rajtuk. Elbocsátottuk tehát a cigányokat, mi pedig a legközelebbi erdőőri lakhoz mentünk. Ott Kiss Miklós tiszthelyettes felöltözött favágónak, én pedig erdőőrnek. Ily módon átalakulva, a közelben levő hegyekről figyeltük a cigányo-

kat, hogy merre mennek és mikor jönnek ismét össze az előlünk elmenekültekkel? Másnap délután 4 óra körül Putnok határában az Ilona-forrásnál letáboroztak, hová kis idő múlva megérkeztek a többiek is. Számuk csakhamar 35-re rugott. Mikor ezt felfedezték, rögtön visszamentünk az erdői lakhoz s újra egyenruhába öltöztünk, hogy most már eredményesebben rajtuk üthessünk. A hegyről lefelé jövet az erdőn keresztül közelítettük meg a cigányokat, úgy, hogy útközben az erdőben felállított őrszemet minden láрма nélkül lefűleltük. Így a rajtaütés olyan hirtelen és olyan észrevétlenül történt, hogy a táborban gyanútlanul pipázgató cigányok menekülésre még csak nem is gondolhattak. Nagyon természetes, hogy valamennyit mindjárt összehilincseltek és csak azután igazoltattuk őket.

Igazoltatás alkalmával a 35 cigány közül csupán egyet találtunk, aki különféle igazolvánnyal nem volt ellátva. Ez, — határozott és biztos forrásból nyert értesülésünk szerint — a Csehszlovákiához tartozó Hubó községi születésű és illetőségű volt, onnan azonban különböző bűncselekmények elkövetése után Magyarországra szökött és Bari József I.-nél keresett és talált menedéket, aki őt fiavá fogadta. Sajómercei születésűnek mondta magát, de mindjárt előre is bocsátotta, hogy ő nincs megkeresztelve, csupán „házi kereszttségben” részesült, oly módon, hogy az anyja vizet öntött a fejére. Mivel a reá vonatkozó adatokat Csehszlovákiából csak későn tudtuk beszerezni, mint Bari József I. fiát kezeltük és Bari Lajos néven adtuk át a nyíregyházi kir. ügyészségnek.

Bari József I. sajómercei születésűnek és illetőségűnek mondta magát. Állította, hogy ott pár évvel ezelőtt a 25. számú ház volt az övé, tehát ott még adófizető polgár is volt. Ott laktak a gyermekkori és katonapajtásai is, akik őt mindenben igazolhatják. Vándoripar-igazolványát az ózdi szolgabírói hivatal állította ki, melyben a személyadatok az általa bementőkkel mindenben megegyeztek. Egy keresztlevéllel is igazolta magát, melyet a sajónémeti rk. egyház lelkésze állított ki. Személymota- zás alkalmával egy másik keresztlevelet is találtunk nála, mely ugyancsak az ő nevére volt kiállítva. Ezt azonban már nem a sajónémeti rk. egyház, hanem a sajóvelezdi ref. egyház lelkésze állította ki. A két keresztlevél mindenben megegyezett egymással, csupán a kiállító hivatal és a keresztzőlök neve nem.

Bari József I.-et igazoltatása végett Sajómercsére kísértük, de bizony ott Bari Józsefre nem ismertek rá sem a gyermekkori játszótársak, sem pedig a katonapajtások. Még a községi bíró sem emlékezett vissza, hogy valamikor Bari Józsefet látta volna. Ennek nevét pedig sokszor emlegette és reá, mint jóismerősére hivatkozott. A 25. számú ház sem volt az övé soha. Ez alatt a szám alatt az évtizedekkel előbb épült elemi iskola áll, melynek helye a felépítés előtt üres telek volt és az egyház tulajdonát képezte. Hogy a két keresztlevélhez miként jutott hozzá, ez titok maradt, mert a lelkészek erre vonatkozólag nem tudtak felvilágosítást adni, Bari pedig megmaradt azon állítása mellett, hogy Sajómercsén született. A csendőr összekötőiszt úr az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalban Bari ujjlenomata alapján megállapította, hogy nem Bari Józseffel, hanem Jónás Sándor, betöréses lopásért többszörösen körözött és ugyanilyen bűncselekményekért többszörösen büntetett egyénnel van dolgunk.

Volt a karaván között egy másik Bari József is. Ez az előbbinél idősebb volt és centeri születésűnek mondta magát. Mint hidegkovács, ő is vándoripar-igazolvánnyal volt ellátva, melyet az ózdi szolgabírói hivatal állított ki. Ránézve a későbbi nyomozás során nem tudtunk semmit rá-

bizonyítani. Mint közveszélyes munkakerülőt, az ózdi szolgabírói hivatalnak adtuk át. Később idős Farkas Lajos néven volt körözve s ugyanerre a névre a mezőkövesdi szolgabírói hivataltól újabb vándoripar-igazolványt szerzett.

Lakatos János a sajóvárkonyi rk. egyház lelkésze által kiállított keresztlevéllel és az ózdi szolgabírói hivataltól nyert vándoripar-igazolvánnyal igazolta magát. Sajóvárkonyban ismerték is, tehát nem cáfolhattuk meg, hogy nem sajóvárkonyi születésű. Csak a későbbi nyomozás során derült ki, hogy Lakatos János nem más, mint Serbán József, akit 1920-ban a nyíregyházi kir. törvényszék rablásért 3 évi börtönre ítélte s aki büntetésének töltése közben a törvényszék fogházából megszökött. Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal adatai szerint valódi neve Ajtai József, ki a fenti büntetésen kívül többször is el volt ítélve betöréses és közönséges lopásokért. A Nyilvántartó közléséből tehát megállapítottuk azt is, hogy a rablásért rá szabott büntetését is álnév alatt töltötte. Nagyon valószínű tehát, ahogy akkor Serbán József névre szóló okmányokkal vol felszerelve s ez sem a nyomozó járőrnek, sem pedig az ügyészségnek nem adott okot a kételyekre.

Lakatos József ugyancsak sajóvárkonyi születésűnek és Lakatos János fiának vallotta magát. Ezt keresztlevéllel igazolta. Később kiderült, hogy mint fiatal korú, ő is résztvett a Lakatos János (Ajtai József, Serbán József) által elkövetett rablásban és ezért az előbb említett kir. törvényszék 1 évi és 6 hónapi börtönre ítélte. Akkor azonban Balogh Máté néven volt ismeretes és ilyen név alatt is ült, de ki tudja, hogy valójában Balogh Máté-e a valódi neve? 1920-ban Lakatos Jánossal (Serbán József, Ajtai Józseffel) együtt szökött meg a nyíregyházi kir. törvényszék fogházából.

Makula Lászlót 1920-ban ugyancsak a nyíregyházi kir. törvényszék rablógylökosságért kötél általi halálra ítélte, de kegyelmet kapott. Elfogása alkalmával nem tudta magát igazolni, mert a sárospataki szolgabírói hivatal a részére Gulyás János néven kiállított vándoripar-igazolványát kérésünkre visszavonta. Őt már Makula Jóskaival (Sztójka Bélával) együtt kellett volna elfognunk, de akkor anélkül, hogy észrevettük volna, érkezésünk neszt vette és megszökött. A vándoripar-igazolvány elnyeréséhez szükséges községi és személyazonossági igazolványokat ugyanúgy szerezte be, mint Makula Jóska, azzal a különbséggel, hogy ő nem keresztapát, hanem keresztanyát fogott magának Lukán, aki őt az anyakönyvvezetői hivatalnál igazolta. Makula Jóska (Sztójka Béla) társaságában csak addig tartózkodott, amíg a szükséges okmányokat megszerezte s aztán társult a Bari és társai bandájához.

1920-ban Makula Lászlót Balogh Makula János néven adta át a csendőrség a nyíregyházi ügyészségnek. Kísérés közben a csendőrről szembezállt s fegyverhasználat következtében bal karja eltört. Az ügyészség mint sérült egyént, gyógykezelés végett a nyíregyházi Erzsébet-kórháznak adta át, honnan másfélórai ott tartózkodás után meg is szökött és az utóbbi elfogásáig, tehát kerekén 10 évig szökésben is volt. Kiletét a törött karja árulta el. Makula ugyanis a szökése előtt orvosi segélyben nem részesült, szökése után pedig orvossal nem merte kezelteni magát. Így a törött csont nem forrt össze, hanem a törött csontvégek forrtak be. Ennélfogva balkarját

KI TUDJA?

Mivel foglalkozik a gynaekológia? Mi a neve a világhírű magyar gynaekológusnak, akinek szobra Budapesten áll? Hol áll ez a szobor?

csak úgy használhatta, hogy az alkarra két keskeny sánt helyezett s azt egy kétméteres keskeny szijacskaival szorosán körülesavarva, karjához rögzítette. Ily állapotban dolgozni is tudott vele. Előttünk még ennek felfedezése után is tagadta kilétét, de a nyiregyházai cigányok és a fogházörök felismerték benne Balogh Makula Jánost és ennek hatása alatt megtört.

Oláh András királdi születésű és illetőségűnek vallotta magát, mely körülményt, mint a többi társai, szintén az ózdi szogabírói hivatal által kiállított vándoripar-igazolvánnyal és a községi előljáráságtól nyert személyazonossági igazolvánnyal támasztotta alá. Reánézve nem sikerült semmi bizonyítékot beszerezni, mellyel igazolhatuk volna a bíróság előtt, hogy bűncselekmények elkövetéséből tartja fenn magát. Mint közveszélyes munkakerülő, őt is az ózdi szogabírói hivatalnak adtuk át. Alig pár hónap múlva már Lakatos András néven lopásért volt körözve. Feltételezem, hogy, ha már ezt a nevet felvette, akkor ehhez megfelelő okmányokkal is rendelkezett, mert a cigány addig álnevet nem használ, amíg a szükséges személyi okmányokat is meg nem szerzi. Azóta már megállapítottuk, hogy Újfehértón született és betöréses lopásért több ízben büntetve volt.

A felsoroltakon kívül még egész sereg cigány igazolta magát különböző hamis okmányokkal. Példaképpen csupán a fentieket ragadtam ki, mint a legérdekesebbeket, ez is éppen elegendő arra, hogy minden csendőr okuljon belőle arra nézve, hogy mily eshetőségek fordulhatnak elő egy cigány vándoriparos alapos igazoltatása alkalmával.

E cigánykaravánnal 25 napig nyomoztunk Putnok, Bánréve, Ózd, Sajónémeti, Sajóvelezd, Sajószentpéter, Sajókaza, Sajómerce, Vadna, Dubicsány községekben, továbbá Miskolc és Nyiregyháza környékén.

A cigányok közül Bari József (Jónás Sándor), Bari Lajos, Lakatos János (Serbán József, Ajtai József), Lakatos József (Balogh Máté), Makula László (Gulyás János, Balogh Makula János) és Makula Gusztó cseh megszállott területen, ú. m. Csiz, Hamva, Hubó, Fülek, Szentkirályi, Rímaszombat és Rímaszécsen 21 rendbeli betöréses lopást követtek el, összesen: 59.582 ck kárértékben.

Az üstfoltozásra, szerszámjavításra, fűrókészítésre és különböző mesterségekre vándoripart nyert cigányok túlnyomó részben hamis igazolványokkal vannak ellátva. A legtöbb esetben van valami takargatnivalójuk is és éppen ezért rejtőznek a vándoripar-igazolvány leple mögé. A személyi okmányaikban és a vándoripar-igazolványukban saját fényképük van ugyan, de már a név és egyéb személyi adatok hamisak. Ezek a valóságban többnyire már elhalt, vagy már régebb idő óta külföldön tartózkodó cigányok személyi adatai. Ha tehát a csendőr igazoltatja is őket, a turpisságot könnyen felfedni nem tudja. Különösen nem akkor, ha a hosszas utánjárástól visszaretten, vagy az igazolványokat csak futtában nézi át. A cigányiparos multját csak abban az esetben lehet napfényre hozni, ha annak minden egyes bemondását ellenőrzi és nyomozás tárgyává teszi a csendőr, különben az igazoltatott kerül ki győztesen és nyugodt zavartalansággal folytatja tovább a kóborlást és ezzel kapcsolatban a közbiztonságra káros üzelmeit. Sok esetben — mivel az ilyen vándoriparos cigány hivatalos igazolványokat mutat elő — a csendőr annak birtoklásával megelégszik és nyugodtan tovább portyázik azon tudatban, hogy a cigánnyal szemben kötelességének eleget tett. De vajjon ki nem fogadna el igazolásképpen egy keresztlevelet, egy arcképes községi igazolványt, vagy egy, a közigazgatási hatóság által kiállított vándoripar-igazolványt? Az ilyen közokiratokat a Szut.

308. pontja is elfogadhatónak jelöli meg. Igen, ha az ilyen okmány rendes ember kezében van. De cigányoktól az ilyen okiratok sohasem fogadhatók el igazolás gyanánt. De ne elégedjék meg az igazoltató járőr azzal sem, ha a cigány a kérdéses község bíráját, jegyzőjét, vagy akár magát az őrsparancsnokot is névleg megnevezi. Sok kóborlása közben ezen egyének neveit könnyen megjegyzi, sőt igyekszik is azt megtudni, hogy adott esetben így módon is igazolja magát. Az ilyen és hasonló egyének igazoltatása alkalmával terjeszkedjünk ki tehát arra, hogy a kérdéses igazolvány miként jutott az igazoltatott egyén birtokába? Csak ezen az úton juthatunk el oda, hogy az igazolvány tulajdonosának a valódi nevét és az igazolvány jogos vagy jogtalan birtoklását kétséget kizáróan megállapíthassuk. Ezek mellett természetesen nagy szerep jut a daktiloszkópiának is, ha azt ügyesen alkalmazzuk. Különböző előfordul a velem is megtörtént eset, hogy a cigányok idejekorán észreveszik, miről van szó és leharapdálják, lereszelik, leégetik, vagy másként roncsojják szét az újhegyeken levő bőrfodrocskákat. Igaz, hogy ez csak idővesztést jelent, mert pár nap múlva a bőrfoltok ismét kifejlődnek.

*

Amint látjuk, cigányok igazolásánál a legmesszebbmenő óvatosságra, alaposra és körültekintésre van szükség. A csendőr elvből gyanakodjon még akkor is, ha az illető cigány a legártatlanabb ember benyomását teszi.

Sokszor hallhatjuk, hogy hazánkban a kóborcigányok típusa kiveszőfélben van. Hogy ez nem felel a valóságot, arra a fentiek élénken rávilágítanak. A cigány kóborol, mint azelőtt, kóborlásai közben ugyanannyit vét a személy és vagyonbiztonság ellen, mint régen. Különbség a multtal szemben csupán az, hogy kóborlása napjainkban a különböző vándoripar-igazolványok cégére alatt történik s így bizonyos legális színezetet nyert, mely körülmény ellenőrzésüket, de főleg a velük szemben való erélyes fellépést módfelett megnehezítette. Pedig a kóborló, csavargó cigány a közbiztonságra nézve komoly veszélyt jelent. A cigányfajban rejlő hátrányos jellemtulajdonságok (munkaiszonyig fokozódó lustaság, hazugság, kegyetlenség, süllyedt erkölcsi felfogás, agyafurtság stb.) a közbiztonság született ellenségévé teszik a cigányt. A csendőrség működési területén garázdálkodó hivatásos bűnözők nagy százalékát a cigányok teszik ki. A csendőrnek ez ellen a veszély ellen teljes felkészültséggel kell szembenézni. Be kell tekinteni a cégér mögé is. A kellő felkészültség elsőrendű tényezője a cigányfaj szokásainak, felfogásainak, bűnöző fogásainak alapos ismerete. A leírtak e téren úgy a megelőző, mint a nyomozó szolgálatra nézve sok hasznosat nyújtanak. A nyomozás célja — kriminisztikai értelemben — a bűncselekmény elkövetési módjának és a tettes kilétének megállapítása. Nem elég tehát egy embert a bíróság elé állítani azzal, hogy a bűncselekményt ő követte el. A csendőr feladata annak kétséget kizáró tisztázása is (személyazonosítás), hogy ki az az ember. Ezt a feladatot, mint láthattuk, a cigányoknál nem könnyű megoldani.

Franciaország elhídegedett a kisananttól és komolyan szóba jöhet a Ruthénföld visszacsatolása, hiszen a békeszerződés szerint máris döntenie kellett volna népszavazás útján, hogy hová is akar tartozni? De különben is a Ruthénföld Csehszlovákia oly mostoha gyermeke, hogyha ma népszavazást rendelnének el, az eredmény minden bizonnyal a visszacsatolás mellett szólna.

RUSSKAJA ZEMLA.

Lapunk következő száma karácsonyi számként december 20-án fog megjelenni.

Háborús emlékérem másodpéldányának beszerzése. A Háborús Emlékérem másodpéldányát mindenki megszerezheti, ha a Háborús Emlékérem Iroda Országos Kirendeltsége (Budapest, V., Falk Miksa-utca 1. szám) irodájához ezen igényét bejelenti, annak egyidejű közlésével, hogy a részére annak idején adományozott Háborús Emlékéremmel kiszolgáltattott „Igazolvány” mely számot visel és ezen adat helyességét parancsnoksága, vagy hatósága igazolja. Az ily másodpéldány Háborús Emlékéremért tekintet nélkül arra, hogy az illető mily összegű térítési díjat fizetett be annak idején: 3 P 10 fillért kell a fenti címre beküldeni, mire az érmet három napon belül rendeltetési helyére megküldik.

Dicséreték. A m. kir. csendőrség felügyelője dicséret okirattal látta el: *vitéz Gerencsér Jenő* századost, mert mint gyalog-, majd lovastanostály segédtsízt, parancsnokát 5 éven át készséges odaadással, példás szorgalommal és fáradhatatlan buzgalommal, igen eredményesen támogatta.

A budapesti I. kerület állományából: *Csipán Ferenc* th.-t, mert 5 év óta mint résztársi őrsparancsnok őrskörletében a közbiztonsági szolgálatot — különösen az állambiztonság tekintetében — éber figyelemmel, kitartó buzgalommal és igen eredményesen látja el, alárendeltjeit pedig igen jó eredménnyel neveli, vezeti és oktatja; *Urbán László* törm.-t, mert 19 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt mint járőrvezető és különösen mint őrsparancsnokhelyettes, igen nagy buzgalommal és igen jó eredménnyel végezte teendőit, magaviseletével és szolgálati buzgalomával fiatalabb bajtársainak mindig jó példát adott; *Bauer János* th.-t, mert hosszú csendőrségi szolgálata ideje alatt, úgy a közbiztonsági szolgálat teljesítésében, mint alárendeltjeinek helyes nevelése és oktatásában, valamint a szolgálat és fegyelem kezelésében mindenkor igen jó eredménnyel működött; *Kotolák András* th.-t, mert mint a lovastanostályhoz beosztott segédoktató, parancsnokát a legénység kiképzése és nevelése terén 5 év óta fáradhatatlan szorgalommal, igen jó eredménnyel támogatja és kifogástalan magatartásával alárendeltjeinek igen jó példát mutat; *Jánczer Márton* th.-t, mert 25 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban mindenkor igen jól megfelelt s különösen mint ideiglenes szakasparancsnok igen nagy szakavatottsággal és példás szorgalommal igen jól működik.

A budapesti I. kerület parancsnoka dicséret okirattal látta el: *Cseh Kálmán* th.-t, mert 12 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot odaadó buzgalommal, igen eredményesen teljesítette s az utóbbi időben mint a nyomozó alosztályhoz beosztott nyomozó lakdatlan szorgalommal igen jól működik; *Tánczos Elek* th.-t, mert hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt különböző beosztásokban és legutóbb éveken át mint őrsparancsnokhelyettes kötelemteljes odaadással, igen jó eredménnyel látta el s ez idő alatt példás magaviseletet tanúsított; *vitéz Farkas István* th.-t, mert a m. kir. kormány egyik tagjához — annak hivatalos ténykedésével kapcsolatban — intézett veszélyes fenyegetést tartalmazó névtelen levél íróját járőrvezetői minőségben kiváló szakértelemmel, gondos körültekintéssel és alaposzággal lefolytatott nyomozás során kiderítette; *Verebes Dániel* törm.-t; a szombathelyi III. kerület állományából: *Kissházi Pál* őrm.-t, a szegedi V. kerület állományából: *Ókörös Vince* őrm.-t és *Eörös István* törm.-t a miskolci VI.

kerület állományából: *Nagy András* törm.-t, a miskolci VII. kerület állományából *Veres József* őrm.-t, mert a felelősségteljes kenderesi különleges szolgálatot lelkiismeretes és kiváló buzgalommal, hűséggel, éberséggel, kiváló eredménnyel teljesítették. — Nyilvánosan megdicsérte: *Bencsik Lázár* törm.-t, mert 10 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kötelemteljes odaadó készséggel teljesítette s az utóbbi időben különleges beosztásban szakértelemmel, szorgalommal és jó eredménnyel működik; *Bretus Ferenc* őrmestert, mert a m. kir. kormány egyik tagjához, annak hivatalos ténykedésével kapcsolatban intézett veszélyes fenyegetést tartalmazó névtelen levél írójának kiderítésében járőrvezetőjének készséges odaadással, igen eredményesen támogatta; a székesfehérvári II. kerület állományából: *Virág Béla* őrm.-t, a szombathelyi III. kerület állományából: *Balázs Imre* őrm.-t, a pécsi IV. kerület állományából: *Práda János* törm.-t, *Baráth István* és *Balogh István* cs.-t, a szegedi V. kerület állományából: *Foris István* őrm.-t, a miskolci VII. kerület állományából: *Bazsó Sándor* törm.-t, *Dobák Ferenc*, *Fekete Máttyás* és *Földes (Feszt) Ferenc* őrm.-eket, mert a felelősségteljes kenderesi különleges szolgálatot lelkiismeretes és kiváló buzgalommal, hűséggel, éberséggel, kiváló eredménnyel teljesítették.

Fegyverhasználatok. *Fekete Antal* és *Finta Lajos* csepregi lakosok november 15-én 17 óra 15 perckor a csepregi őrs állományába tartozó *Szombath Gyula* őrmestert szolgálton kívül a községben megtámadták. Szombath őrmester kardfegyvert használt és *Fekete Antalt* az arcán megsebesítette. A támadók erre elmenekültek, ezért *Fekete Antal* sérülésének fokát eddig nem lehetett megállapítani. Szombath őrmester a fején 1—2 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. Az őrs a tettesek kézrekerítése végett szükséges intézkedéseket megtette.

A kápolnásnyéki őrs állományába tartozó *Nemes Domokos* törzsőrmester és *Sápi Imre* őrmestertől állott járőr november 10-én 23—24 óra között, a budapest—székesfehérvári műút 49. kilométerjelző köve közelében 3 ismeretlen egyént pillantott meg. Ezek mintegy 25 méter távolságban észrevették a járőrt és az útmenti szőlőbe futottak. A járőr tagjai üldözőbe vették őket és 150—200 méternyi futás után a menekülők egyikét, *Kovács Mária* cigányt elfogták. A csendőrök a cigányasszony két férfitársát egészen Kápolnásnyék községig üldözték. Itt már látták, hogy nem tudják őket elfogni, ezért a járőrtárs november 11-én fél 3 óraker két ízben — amint később megállapítást nyert — eredménytelenül löfegyvert használt ellenük. A fegyverhasználat a nagy sötétség, a köd és a járőr fáradtsága miatt eredménytelen volt. Az elfogott cigányonól 12 P 1 fillér összegű réz és nikkel váltópénzt, valamint olyan tárgyakat találtak, amelyek bűncselekmény árán inthattak birtokába. A váltópénzek csomagolása arra enged következtetni, hogy ő és társai követték el a november 9-én Nagylángon a kocsmái és postabetőrést. Ezirányban az őrs a székesfehérvári 2. nyomozó alosztállyal karöltve megindította a nyomozást.

Váradi András turai őrsbeli csendőr, aki november 20-án Boldog községben teljesített szolgálatot, fél 19 óraker szolgálatilag fellépett *Baráth András* 19 éves és társa, boldogi lakos, duhajkodó legényekkel szemben. A rendezarókat támadással veszélyesen fenyegették a csendőrt, aki ezért kardfegyvert használt *Baráth András* ellen. A súlyosan sérült *Baráthot* kórházba szállították. A csendőr nem sérült meg.

A lajosmizsei őrs állományába tartozó *Varga Mihály* őrmester november 13-án 22—23 óra között a község egyik utcáján, szolgálton kívül igazolásra szállított egy előtte ismeretlen, csomagot szállító egyént. Igazoltatás közben a pol-

Ne várjon tavaszig!

Hanem már **most igényeljen** bosszújára új kamatmentes

BIB kölcsönt, hogy **családi házáat**

mielőbb felépíttesse vagy terhes tartozását átválthassa

Díjtalan felvilágosítást nyújt:

Személyesen 9—5-ig, vidékieknek levélben:

Budapesti Ingatlan Bank Rt.

VII., Rákóczi-út 10. — Telefon: 34-6-05, 34-1-33.

Alapítva 1906-ban.

Alapítva 1906-ban

BÜTOR tartós, modern kivitelben, kényelmes részlet-fizetésre kapható:
KISIPARI TERMÉKEK BÜTORCSARNOKA RT.
Budapest, VII., Dohány-utca 66. sz.

gári egyén arculütötte Varga őrmestert, ki erre kardot rántott és a támadó bal combjára sujtott. A támadó ekkor elfutott. A községben szolgálatot teljesítő járőr megállapította, hogy az illető *Szódházi István* kerekegyházi lakos. Szódházit orvoshoz kísérték s az orvos megállapította, hogy sérülése könnyű. A csomagban saját ruházata volt. Varga őrmester nem sérült meg.

Elfogás hatósági közeg elleni erőszak vétsége miatt. Az iváni őrs állományába tartozó *Németh Ferenc I.* és *Bödöcs Antal* törzsrőmesterről állott járőr november 17-ére menő éjjeli helyi ügyeleti szolgálatot teljesített a községben. Éjfél-tájban a járőr azt észlelte, hogy több legény nagy hangon énekel az utcán. A csendőrök feléjük mentek, hogy csendre intsek őket. A csendhárítók észrevették a járőr közeledését, szétfutottak és a község egy másik részén újból folytatták a kihágást. A járőr a holdvilágos éjszakában nem tudta őket teljesen megközelíteni. Nyomonüldözés közben az üldözött két legény közül az egyik cserépszindelydarabot dobott a járőr felé. A dobás senkit sem talált. Ekkor a két legény bemene-kült özv. *Németh Miklósné* lakásába, ahol bezárkóztak. A járőr bizalmi egyének jelenlétében felnyitatta az ajtót. A két legény közül *Németh Ferenc* akkor már az ágyban feküdt, míg *Kiss Antal* a kamraajtó mögött rejtőzködött. Mivel tagadásban voltak, a járőr mindkét gyanúsítottat elfogta és a nyomozás megejtése végett a községházára kísérte. Megállapítást nyert, hogy a cselekményt *Kiss Antal* követte el. Ezért az őrs *Némethet* szabadonbocsátotta, *Kiss Antalt* pedig hatósági közeg elleni erőszak miatt átadta a soproni kir. ügyészségnek.

Tisztikaszinói hírek: A Kaszinó vezetősége a Mikulás gyermek-estét december 3-án rendezi. Jegyek elővételben is válthatók. Az elővétel ajánlatos. Jegyek telefon útján is biztosíthatók az így megrendelt jegyeket azonban 24 órával a megrendelés után át kell venni. Ellenkező esetben azok tovább nem tarthatók fenn. Bővebb tájékoztatást a november 26-án megjelent decemberhavi „Kaszinó Lap” nyújt. — A Kaszinóban december hó 31-én rendezendő Szilveszter-est részletes műsorát a december 25-ike körül megjelenő januárhavi Kaszinó Lap fogja közölni.

Verekedés. A szentgyörgyvölgyi őrsre beosztott, szabadságon volt *Lőrincz János* őrmester november 2-án éjjel Zala-szentmihály községben két öccsével együtt megverte Bajzik Lajos ottani lakost. Bajzik 20 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. A kerületi parancsnokság *Lőrincz* őrmester ellen eljárást indított.

Öngyilkosság. A sajkózkai őrs állományába tartozó Pálfi Pál törzsrőmester november 12-én 14 órakor, engedély nélkül tartott Frommer-nisztolóval a saját lakásán szívenlőtte magát. Azonnal meghalt. Tettének oka ismeretlen.

Felhívás. Az őrsparancsnokképző iskola segéd-tisztsége felkéri azon bajtársakat, akik az őrsparancsnokképző iskola 1931/32. évi „Értesítő”-jét megrendelték és meg is kapták, hogy a könyv árát — 1 pengőt — az őrsparancsnokképző iskola címére, Szombathelyre mielőbb küldjék meg.

A Kihágások Kézikönyvének leszállított ára. A *Kihágások Kézikönyvének* a csendőrség részére készült második, teljesen átdolgozott és lényegesen bővített kiadásának eddigi 10 pengő kedvezményes árát a szerző, tekintettel a kedvezőtlen gazdasági viszonyokra, teljes vászonkötésben 6 pengőre szállította le. Ez a leszállítás negyvenszázalékos árengedményt jelent és lehetővé teszi, hogy a csendőrségi szolgálatban jól bevált, 592 oldalas könyvet minden csendőr megszerezze. 50 fillér posta-

költség külön fizetendő. Megrendelhető *Tusnádi Élthes Gyula* dr. szerzőnél 2 pengős havi részletekben is. (Budapest, I., Fadrusz-u. 4. IV. em. 2.) Befizetési lapokat küld.

Csendőrségi Közlöny 22. szám. Személyes ügyek. Miniszteri rendeletek. Adományoztatott: a *Kormányzó Úr Ó Főméltósága* nevében: a „*Hadirokkant-jelvény*” a háborús emlékérem szalagjára *Szathmári András VII.* kerületbeli tőrmenek. A tényleges állományba visszavétetett: *Papp Imre V.* kerületbeli th. A végleges nyugállományba helyeztetett: *Szirtes János II.* kerületbeli alhdgy. Az ideiglenes nyugállományban meghagyattak: *Kovács József IV.* III. kerületbeli, *Bor Pál V.*, *Székelly Sámuel*, *Dorogi László L.*, *Vágási István*, *Szigeti Gáspár* és *Vigh Pál VII.* kerületbeli th.-ek. — *Páukler Károly* prbes. családi nevét „*Halmos*”-ra, *Fendrik Károly* alhdgy „*Fenyves*”-re, *Kéringer Antal* őrm. „*Székelly*”-re, *Zormann János* th. „*Zalánj*”-ra, *Kuk Ferenc* őrm. „*Kertész*”-re, *Gnandt Vendel* th. „*Láng*”-ra, *Lutz István* őrm. „*Várnagy*”-ra, *Holmik Ferenc* tőrmen. „*Hatvan*”-ra, *Páncz István* th. „*Pánczél*”-ra, *Polacsek Alajos* őrm. „*Tornya*” névre és *Jakus István* cs. „*Endrődfalvi*”-ra változtatta. — *Néki Ernő* g. th. névváltoztatására vonatkozó belügyminiszteri rendeletet hatályon kívül helyezték. — *Szabályrendeletek:* A társasági zubbony gombolása. A féláru vasúti menetjegyek váltására jogosító arcképes igazolványok kiállítására az 1933. évre. — A „*Die chinesische Revolution auf dem Wege zum Siege*”, „*Keinen Mann aus dem Betrieb, keinen Heller vom Lohn*”, „*Habt-Acht! Marschieren-Marsch!*”, „*Az Élet*”, „*Párisi Napló*” és „*Új Magyarok*” című sajtótermékek terjesztésének eltávítása. Az E-5. Gy. Gy. Sz. 2. f. 1. sz. pótlékának helyesbítése. — *Lovasított fegyvernemek díszkivonulásával kapcsolatos Gy. Sz.-ok helyesbítése.* — E-5. 4. f. (Gy. Gy. Sz.) 160. és 205. pontjainak helyesbítése.

A „*Honvédelmi Hírek*” legújabb száma gazdag tartalommal jelent meg. *Szombathy Kálmán* főszerkesztő vezércikkében méltatja *Gömbös Gyula* miniszterelnököt. *Székelly Nyírny László* ny. vkszt. ezredes — a lap főmunkatársa — a Nemzeti Munkatervnek a honvédségre kiható következményeit tárgyalja. Ezenkívül számos közlemény, hír és tudósítás foglalkozik az aktuális honvédségi kérdésekkel. A „*Honvédelmi Hírek*” a hivatalos közleményeken kívül mindazokat a híreket, eseményeket és változásokat is tartalmazza, amelyeknek ismerete a tényleges és nyugállományú katonai egységek, frontharcosok, hadirokkantak, leszerelt katonák és hozzátartozóik számára fontossággal bír. Megjelenik minden hó 5-én. Előfizetési ára csendőrségi egységek részére egy évre 2 pengő. *Szerkesztőség és kiadóhivatal: II., Szilágyi Dezső-tér 5., 1/9. Telefon: 541—05.*

Kérje szabómesterétől a

SCHWARCZ LAJOS cég
BUDAPEST, IV., DEÁK FERENC-UTCA 15.
**amerikai rendszerű
mintagyűjteményét.**

A csendőrség tagjainak legolcsóbb bevásárlási forrása és a szabómester útján eszközölt megrendelést előnyös feltétel mellett eszközöljük. Úgy polgári, mint egyenruházati szövetek, valamint az összes csendőrségi felszerelési cikkek óriási választékban kaphatók.

**Szőnyegek, bútorok csendőrség részére
előleg nélküli részletfizetésre**

**Telefon:
271—77.**

legolcsóbb árakon.

Recamiék, sezlonok, sezlontakarók, ebédlő- és plüsszőnyvek, vasbútorok, paplanok stb.

Vidékre értesítésre
meghívókkal küldünk

Központi Lakásberendező Budapest, VI.,
Liszt Ferenc-tér 5.

**Négy évtizede vásárolnak
legjobb megelégedésre kiváló
hangszereket**

REMÉNYI MIHÁLY

Öfensége dr. József Ferenc kir. herceg és a m. kir. Zeneművészeti Főiskola szállítójánál.
Budapest, VI., Király-utca 58—60. sz. Kérieren árjegyzéket!

Járőrszolgálatba vigyen magával Weiss Manfréd konzervet!

A konzervfajtákat, azok árát és megrendelési nyomtatványokat lásd „Csendőrségi Lapok” I. évi márc. 1., márc. 15., máj. 1. és nov. 1. számokban, illetve azok mellékleteiben.

Weiss Manfréd Első Magy. Konzerv és Ércáruvgyár Rt. Bpest, IX., Máriássy-u. 1.

Szakaszarancsnoki teendőikkel megbízott az I. kerületben: Varga Kálmán th. A II. kerületben: Székely Miklós th. A III. kerületben: Keller György, Darabos János, Szabó Lajos II. th.

Örparancsnokká kinevezetett: A budapesti kerületben: Bodorits János és Dukál Imre th. A szombathelyi III. kerületben: Czinka András, Mikus Mihály, Hiller János, vitéz Kerese János, Berke Károly és Nagy Pál I. th. A pécsi IV. kerületben: Pintér János I. és Bercsényi Vince th. A debreceni VI. kerületben: Balogh József III. th.

Elöléptek. A budapesti I. kerületben törzsőrmesterré: Tabajdi Imre, Kiss István IV., Németh Géza őrmesterek; őrmesterré: Dudás Máttyás, Kővári György, Fűzfa Géza, Tanczos József, Tóth József, Horváth József II., Tiringner Gábor, Gündert Antal, Pándi József és Lantos (Lipi) Sándor csendőrök. A székesfehérvári II. kerületben törzsőrmesterré: Hegedűs János, Huszár István I., Kendi Péter és Tölgyes István őrmesterek; őrmesterré: Éberhardt György és Czimer János csendőrök. A szombathelyi III. kerületben törzsőrmesterré: Szokolics József őrmester; őrmesterré: Szabó István II. és Szalai Sándor III. csendőrök. A pécsi IV. kerületben törzsőrmesterré: Bandi János, Tóth István, Tóth József IV., Reinthoffer József őrmesterek; őrmesterré: Tóth Imre II. csendőr. A szegedi V. kerületben őrmesterré: Takács Árpád csendőr. A debreceni VI. kerületben őrmesterré: Nagy Dezső, Lámfalusi György, Szoboszlai István és Veres András csendőrök. A miskolci VII. kerületben törzsőrmesterré: Veres József és Maczkó János őrmesterek; őrmesterré: Buzás József és Becei Sándor csendőrök.

Házasságot kötöttek. A budapesti I. kerületben: Ihász Sándor th. Szalai Irénnel Mórichidán. A székesfehérvári II. kerületben: Jakab Imre th. Nagy Annával Székesfehérvárott. A debreceni VI. kerületben: Bakonyi István törzsőrm. Demjén Etelkával Püspökladányban. A miskolci VII. kerületben: Balogh János II. törzsőrm. Toldi Etelkával Gyöngyösön, Tokár György törzsőrm. Lengyel Ilonával Fonyóközben.

Eladó Gödöllő-kertvárosban 303 négyszögöles, bekerített, kúttal ellátott, termő szőlőlugassal és 40 drb fajgyümölcsfával befásított, igen jó környezetben fekvő telek 2500 P-ért. 1000—1500 P készpénzzel átvehető, a többi egy év alatt törleszhető. Cím a szerkesztőségben.

Díjtalan lakással (szoba-konyha) és díjtalan világitással járó házfelügyelői állást kaphat nyugállományú nős csendőraliszt Budapest környékén. Gyermektelen előnyben. Cím a szerkesztőségben.

Deák Antal tiszthelyettes (Füzesabony) kéri azon Juhász Gábor vagy István nevű II. kerületbeli tiszthelyest, ki a közelmúltban a füzesabonyi vasútállomáson átutazott, hogy állomáshelyét vele közölje.

Melléklet. Lapunk mai számához csatoltuk a Reform Ruházati Áruház Rt. (Bpest, VI., Vilmos cs.-út 5.) mellékletét.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. — A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnomatni. — Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímezett és választékosan ellátott borítékot mellékel. — A közleményeket kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlan kézírással nem foglalkozunk. — Tizenöt gép- vagy kéziratos hasábnál hosszabb kéziratot csak előzetes megegyezés után fogadunk el. — A elkeket mi korrigáljuk, korrektúralevonatot csak kivételes esetekben adunk. — Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, VI., Rózsa-utca 111.) szíveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. — Szerkesztői üzenetben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. — Névtelen levélre nem válaszolunk. — Hozzáink intézett levelek tartalma vagy beküldők kitétele felől senkinek sem adunk felvilágosítást. — Kéziratok sorsáról csak szerkesztői üzenetben adunk választ. — Aki levelet ír, vagy közleményt küld be nekünk, kísérje figyelemmel a szerkesztői üzeneteket. — Levelet nem írunk, bélyeget tehát felesleges beküldeni. — Jellegűleg legcélszerűbb kisebb helység nevét vagy útjegyű számot választani. Annak, aki jellegét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűit és állomáshelye alatt válaszolunk. — Közérdekű kérdésekre a „Csendőrségi Lekszikon” rovatban adunk választ. — Előfizetni csak legalább félévre lehet. — Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. — Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postatakarékpénztári csekkaszámjára befizetni. — Szerkesztőségi órák naponta 8—14 óráig. — A lap részére szánt közleményeket, leveleket stb. nem a szerkesztők nevére, hanem a szerkesztőségnek kell címezni, így: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Büszorményi-út 21. szám.”

Máv. Az arcképes igazolvány következő évi érvényesítése idejében csak egész jeggyel lehet utazni szolgálatban és szolgálaton kívül. Ha azonban valaki előre számít valamilyen magánutazásra, az illetékes Máv. üzletvezetőségtől kérhet arra az egy útra külön igazolványt, amelynek alapján féláru jeggyel utazhatik. Ezt az igazolványt postán is lehet kérni, de igazoltatni kell a kérvényen az örparancsnoksággal, hogy az arcképes igazolvány érvényesítés alatt áll. Legjobb ebben az időközben nem utazni, ha csak elkerülhető.

Remény. Nem érvényesek a csendőrségre a Szolgálati Szabályzat I. Résznek azok a rendelkezései, amelyeket a Szut. másként szabályoz. Az eltávazások engedélyezése tekintetében tehát nem az említett honvédségi szabályzat 294. pont, 2. bekezdése, hanem a Szut. 578. pont 3. bekezdése az irányadó.

K. J. I. törm., Barabás. Előfizetését a most beküldött 6 pengővel 1933 október 31-ig rendezte.

Hadikölcsön. Ha a hadikölcsön tulajdonosának évi jövedelme nem nagyobb, mint a családfő, illetve folyamodó után számítva: 1500 P, a házastárs után számítva: 700 P, egy-egy gyermek után számítva pedig 300 P együttes összege (vagyis pl. egy olyan házaspárnál, akinek egy gyermeke van: 2500 P): akkor a hadikölcsönkötvények alapján segílyt lehet kérni. Erre a községi előjárásokról úrlapot lehet kapni, vagy ha ott az úrlap éppen kifogyott, a belügyminisztérium XII. osztálya egyszerű levélkérelem alap-

POLLAK REZSÓ „ALBA” CIPŐÁRUHÁZA

SZÉKESFEHÉRVÁR, NÁDOR-UTCA 1.

Ajánlja őrjáti cipőraktárát, ahol az összes cipőfajtát, eszmiák a legutányosabban szerezhethők be. Bőr és lak, sima cugos cipőkben nagy választék. Mérték szerint elkészít bármilyen cipőt vagy eszmiát.

Prima minőség, olcsó ár. — Kérjen képos árjegyzéket.

„Veto” Legyen minden csendőrszében!

ján is küld. Rengeteg kérvény van bent, sorrendben intézik el aszerint, hogy kinél mekkora a szükség. A legindokoltabb esetben is legfeljebb 150—180 P-t utalnak ki s mivel ez alapján az összegét, amiből a kifizetés történik, a jövő költségvetési évben 25%-kal csökkentik, a kiutalások még nehezebbek lesznek. Az ebben a költségvetési évben még rendelkezésre álló összeg sokszorosan túl van jegyezve kérvényekkel, újabb kérvényekhez tehát nem sok remény lehet fűzni, legfeljebb a költségvetési év végén (1933 május—június táján) jöhetnek figyelembe, amikor az összes különlegesen indokolt igények ki lesznek elégítve és — még lesz fedezet. Egyszóval nincs sok kilátása.

G. I. ny. örm., Teklafalu. Ideiglenes nyugállományban engedély nélkül nem nősülhet. Nősülési kérvényét ugyanúgy kell szolgálati úton beadnia, mintha tényleges szolgálatot teljesítene. A leveléhez csatolt 20 filléres bélyeget lapunk javára bevételztük.

Kovácsna. 1., 2. Olvassa el múltévi 9. számunkban (251. oldal) „Csüggedő” és az 1930. évi 18. számunkban (591. oldal) „Nyugdíjas özvegye, Szerencs” jellegre küldött üzeneteinket. 3. A lakbér összege kifejezetten a családi pótlékot élvező családtagok számára van kötve, a nevelési járulék tehát ebből a szempontból nem jön figyelembe. Önnek tehát a kérdett esetben csak az alacsonyabb lakbér illetékes.

F. örm., Szombathely, iv. tanfolyam. A lapot október 1. óta Szombathelyre küldetjük. Szombathelyről elég gyakran kapunk panaszokat, hogy példányok elkallódnak. Pótoltuk.

S. J. törm. 1. Szükséges a kettőspont, amelynek itt is az a jelentése és szerepe, mint másutt. Ebben az esetben a kettőspont azt jelenti, hogy a mértékegységet a kettőspont után írt arány mutatja. 2. Nincs tudomásunk arról a zöld fedelű füzetéről, amit állítólag a vértanukról adtak ki. Írja meg: hol látta, mi a pontos címe, mi a tartalma?

Piros-fehér-zöld. Az eddigi rangsorolás számít. Ha az idősebb rangú nem jut be idejében a magasabb fizetési csoportba, ez a körülmény a rangviszonyokat nem befolyásolja, a rangban fiatalabb megmarad ebben a helyzetében akkor is, ha a rangidőnél korábban kerül magasabb fizetési fokozatba. A fizetési fokozatba besorolásnál való mellőzés büntetésnek számít, ha tehát ez kihatna a rangviszonyokra, akkor a fegyelmi fenytések is minduntalan felforgathatnák a rangsorokat. A fizetési fokozatba besorolás tehát nem jelent a szó katonai értelmében vett előléptést.

Keszthely. 1. Ez nem elvi akadály. Kivizsgálják, mint a többi nősülési kérvényeket s a kivizsgálás során a részletes körülményeken dől el: engedélyezhető-e a házasság. Bizonyos határig a csendőrség is elfogadja azt az elvet, hogy a szülők hibája miatt nem szabad a gyermeket büntetni. 2. Többet nem vonnak le. 3. A lefokozással velejár az elbocsátás. 4. A csendőrségi ötvenéves jubileumi emlékermet többször is szótartott olvasóink s a kérdés a vezető köröket is foglalkoztatja. Pénzkérdés. 5. Olvassa el lapunk folyó évi 18. számának 158. lekszikonválasztát.

Iii. alm. Olvassa el a levelében idézett törvény 2. §. 6. bekezdését (Cs. K. 13—1929). Az élelmezési pénzállányt természetben járó illetmények helyett utalják ki, tehát gyermek-tartás címén nem vonható levonás alá. Az illető szolgálati úton kérje a levonás beszüntetését. A csendőrségnél a levonásokat ennek megfelelően hajtják végre.

Kolozsvár. A Csendőrségi Közlöny 1929. évi 13. számában közzétett 1929. XIV. t.-c. 3. §. 3. bekezdése értelmében a gyer-

meztartás címén megítélt levonás a végkielégítés összegére is vonatkozik. A végkielégítés egyharmadát tehát levonják.

Vitatkozók. 1. A vezénylési pótdíj régebben is ugyanaz volt, ami ma. A vezényeltetési pótdíj elnevezést azonban régebben nem használták, ennek a pótdíjnak a neve „utazási pótdíj” volt. Kétségtelen, hogy a Cs. 20. utasítás II. fejezet 3. pont 3. bekezdésének utolsó mondatában említett „vezénylési pótdíj” a mai „vezényeltetési pótdíjnak” felel meg, az említett utasításban tehát voltaképpen annak idején „utazási pótdíjat” kellett volna ezen a helyen említeni. 2. A felemelt napibetéteket jog szerint akkor is meg kell fizetni, ha az érdekeltek nem kapnak vezényeltetési (régebbi néven: utazási) pótdíjat, mert a közzéadók jogosan kívánhatják, hogy a nem részes tagok, akik tehát a közzéadók kockázatait nem viselik, munkát nem végeznek, többet fizessenek, mint a részes tagok. Igaz azonban az is, hogy régebben sohasem történtek ideiglenes vezénylések utazási (vezényeltetési) pótdíj engedélyezése nélkül. Ezért nem találunk a Cs.—20. utasításban erre vonatkozó rendelkezést. Érthető azonban azoknak az ideiglenesen vezényelt, illetve éppen a vezényeltetési pótdíjak megtakarítása végett tartós jelleggel vezényelt nőtleneknek az álláspontja is, akik idegen közzéadókban étkeznek s annak ellenére, hogy vezényeltetési pótdíjat nem kapnak, a napibetéteket mégis felemelten kénytelenek megfizetni. Itt két jogos érdek áll egymással szemben: a közzéadók érdeke és a vezényeltetési pótdíj nélkül felemelt napibetéteket fizető vezényeltetési érdeke. Ezt az ellentétet csak a kincstár egyenlítheti ki intézményesen azzal, hogy az ideiglenes vezényeltetéseket nem minősíti tartósaknak, illetve, hogy vezényeltetési pótdíj nélkül senkit sem vezényel. Mivel azonban a kincstár anyagi helyzete egyelőre nem teszi lehetővé, hogy ez az elv általánosan és kivétel nélkül érvényesüljön, helyénvalónak látnók, ha legalább a módosított közzéadók nem követelnék a felemelt napibetéteket, annál kevésbé, mert hiszen pl. a gazdasági átalányokból jelentős összegek folynak be a közzéadókba, a kincstár tehát a közzéadókot nagyon is támogatja akkor, amikor vezényeltetési pótdíjakra nem talál minden esetben fedezetet. Ez azonban csak a mi nézetünk; a kérdés csak úgy nyerhet megfelelő rendezést, ha szolgálati úton előterjesztést tesznek. 3. A vezénylési pótdíj minden külszolgálat után illetékes, akár vezényelt legénység, akár pedig örsbeliek végzik azt. Méltánytalan és bajtársiatlan, sőt szabálytalan eljárás az, ha az örsparancsnok a vezényelteteket csak olyan szolgálatokra alkalmazza, amelyek után vezénylési pótdíj nem illetékes. Igazságtalanul és jogtalanul védi ezzel a maga alárendeltjeinek az anyagi érdekeit s a szolgálatkezelésbe beleviszi az üzletszerűséget. Teljesen igazuk van tehát, amikor sérelmezik, hogy vezényeltetési pótdíj nélkül vannak anyaörsükről elvezényelve, az idegen örsön felemelt napibetéteket fizetnek és még azt a vezénylési pótdíjat sem kapják meg, amit otthon, az anyaörsön megkapnának. Az ilyen eseteket tisztí szemlén jelenteni kell.

Vitás. A Cs.—20. utasítás III. fejezet 13. pont első bekezdése szerint a külszolgálatban távol levők a napibetétekből hónapközben semmit sem kaphatnak vissza. A következő bekezdés rendelkezéseiből pedig az is megállapítható, hogy nemcsak hónap közben, de a hónap végén sem lehet ezen a címen napibetéteket kifizetni. A kártalanításmak más a módja, erre vonatkozóan olvassa el az említett utasítás idézett részét.

Rádió. 1. Hivatkozók az okmányokra úgy, amint levelében írja, ha az okmányok nem olyan természetűek, hogy egy

A csendőrség egyik legrégebb, legmegbízhatóbb bevásárlási helye. — Kedvező fizetési feltételek.

TRIBON

ruházati rft.

Budapest, VIII., Ullői-út 14. szám

Telefon: J. 392-85 és 312-57

Egyenruhaszövetek,
bélésárúk,
női és férfi fehérnemű,
selyem, kötött-ésszövött-
áru,
kesztyű, harisnya,
paplan, cipő.

NE FELEJTSE EL ELOLVASNI A
BORÍTÓLAP HÁTSÓ OLDALÁN A

REMINGTON

írógép hirdetést!

év alatt elévülnek. Ha olyan okmányról is szó van, akkor természetesen azt frissen be kell most szereznii. 2. Írjon kérvényt az édesapja a honvédelmi miniszter úrhoz (haigondozási osztály, Budapest, Hadik-laktanya), csatolja a kérvényhez azokat az igazolványait, amelyek szerint sebesülése háborús eredetű, rokkantsága pedig a keresetképességét befolyásolja. A kérvényben írjon meg részletesen mindent, ami alkalmas lehet arra, hogy a rokkantellátásnál figyelembe vegyék. Ha a kérvény és a betérjesztett okmányok alapján az igényjogosultságát megállapítják, akkor nincs szüksége semmiféle protekcióra, mert ami megilleti, azt megkapja.

Pozsony. Olyan egészen kivételes, nagyon ritka eset lehet ez, hogy példát sem tudunk rá mondani. Írja meg, miről van szó tulajdonképpen. Sokaknak nem adhatunk érdemleges választ azért, mert csak általánosságban célozgatnak dolgokra s nem mondják meg pontosan: mit és miért akarnak tudni. Bizalommal írhat, mert a közléseit minden körülmények között titokban tartjuk.

Postás. A 30 éves korhatár elérése előtt nősülési kérvényt felterjeszteni nem lehet. Ez csak az I. csoportbeli tiszt-helyettesekre és a vítezi rend tagjaira nem vonatkozik. Csak a türelmes várakozás oldhatja meg a kérdést.

Cs. c. őrm. Ha mi szerkesztői üzenetben, vagy a lekszi-kon-rovatunkban valamit állítunk, akkor az úgy van. A válaszainkat meg szoktuk fontolni s csak olyan felvilágosítást adunk, amelyre olvasóink biztosan támaszkodhatnak. Ugyanígy vigyázunk különben egyéb közleményeink hitelességére is. Ebben az esetben is nemi mi tévedtünk, hanem Ön. A két „csendőr címzetes őrmester”-i rendfokozat nem ugyanaz. Az 1901. évi 44. számú Rendeleti Közlönyben (Szabályrendeletek) közölt, 1901 november 8-án kelt 86.400/XVI. számú honvédelmi miniszteri rendelet ugyanis arról szól, hogy mindazok az altisztek, akik a honvédségnél szakaszvezetői vagy őrmesteri rendfokozatot viseltek, mint próbacsendőrök a szakaszvezetői rendfokozati jelvényeket megtarthatják, az őrmestereknek pedig az altiszti vizsga sikeres letétele után címzetes őrmesteri rendfokozat adományozandó. Ezeket nevezték „csendőr címzetes őrmester”-eknek. Ez a rendfokozat azonban csak cím volt, mert a valóságos őrmesteri rendfokozatot az ilyen módon előléptettek is csak az altiszti vizsga eredménye szerint való rangsorban nyerhették el. Azt a csendőr címzetes őrmesteri rendfokozatot, amelyre Ön gondol, az 1912. évi 14. számú Rendeleti Közlönyben (Szabályrendeletek) közzétett, 1912 május 6-án kelt 5242/eln. számú honvédelmi miniszteri rendelet rendszeresítette. Ennek a rendeletnek az a lényege, hogy az altiszti vizsga sikeres letétele után valamennyi vizsgázót (tehát nemcsak azokat, akik megelőzően a honvédségnél vagy a hadseregnél őrmesterek voltak) csendőr címzetes őrmesteri rendfokozatba kell előléptetni. Ez a rendfokozat aztán megint nem azonos a háború alatt volt alőrmesteri rendfokozattal, mert abba az előírt szolgálati idő letétele után altiszti vizsga nélkül mindenki előléphetett.

Kíváncsi. Nincs sehhol előírva, hogy egy csendőrré hány km²-nek, vagy pedig hány lakosnak kell jutnia, mert ezt mindig a közbiztonsági viszonyok szabják meg. A m. kir. csendőrségnek 1881-ben megjelent első szervezeti és szolgálati utasítása (13. §) úgy rendelkezett, hogy átlagban minden 60 km² területre kell egy csendőrt számítani. Ez a számítás akkor megállhatta a helyét, mert csak minden közigazgatási járás székhelyén volt őrs, ma már azonban lehetetlen

volna a szolgálatot ilyen kevés csendőrral ellátni. Ha ma is eszerint számítanak a csendőrség létszámát, akkor Csonka-Magyarországnak mai 93.000 km²-nyi területén mindössze 1550 csendőr lehetne. De ma már nem is lehet a csendőrségi létszámot a felügyeleti terület kiterjedése szerint szabályozni, sokkal helyesebb és realisabb eredményt kapunk, ha az örskörletlakosságának számát vesszük alapul. A mai viszonyok mellett egy csendőrré legalább 500 és legfeljebb 1000 lakosnak kell jutnia. Zárt helységekből, ahol állandó helyi szolgálatot kell teljesíteni, nagyobb létszámra van szükség, míg tisztán földműveléssel foglalkozó szétszórt, tanyarendszerű, vagy sok kisközseget magába foglaló örskörletekben kisebb létszám is elegendő.

Kéziratok.

Cs. K. g. szds. Szép. Jönni fog.

Ipolyság. Nem nagyon jelentős apróság, de azért közölni fogjuk.

Édes hazám. Eltesszük és később valamikor közölni fogjuk. Mostanában nem közölhetjük, mert éppen a cikkben tárgyaltakra vonatkozóan pályázat volt.

A paragrafus. Túlságos hosszúra nyújtott história, amelynek a tartalma nem aránylik a terjedelemezhez. Az egész különben meglehetősen zavaros és a sok ismétlés miatt unalmas is. Nem közölhető.

F. S. Alkalmilag közölni fogjuk.

J. A. Mind igaz, amit le méltóztatott írni, de ezt mi már nagyon sokszor megírtuk, nem volna sem értelme, sem haszna, hogy most újra elismételjük. Egyébként a cikk semmi újat nem mond, csak közismert dolgokat regisztrál. Reméljük, hogy a felsorolt hibák nem fognak megisméltődni, ennyi az egész, amit pillanatnyilag tehetünk. Sajnálattalunkra, nem közölhetjük.

Fabula. Kedves kis írás, szívesen közöljük.

Mindenkinek élni kell. Szépen és helyesen cselekedett s lám, fáradozásának eredménye is volt: egy fiatal életet megmentett. Dicséret illesse érette. A leírást azonban mégsem közölhetjük, egyrészt, mert túlságosan egyéni vonakodású, másrészt pedig, mert egy ilyen fiatalos meggondolatlanság nem sok tanulságot nyújthat. Ha nagyon sok helyünk volna, talán közölnék, így azonban a rendelkezésünkre álló kevés helyet érdekesebb és tanulságosabb esetek számára kell fenntartanunk. Hogy a másik kézírata, amely iránt érdeklődik, mikor kerül sorra, nem tudhatjuk, mert azt, hogy egy kéziratot mikor közlünk, nemcsak a beérkezési sorrendje dönti el, hanem az is, hogy mikor tudjuk azt lapunk tartalmába úgy beilleszteni, hogy a változatosságot, amelyre mindig törekszünk, ne veszélyeztesse.

Bundagallér

férfi, női és gyermek kötött- és szövett-
árak. — Nappa bélelt bőrkesztyűk.
Kívánatra választási csomagot küldök.

ELITE

divat- és egyenruházati, felszerelési cikkek áruháza
(CÉGTULAJDONOS: ALMÁSI ISTVÁN)

Budapest, VI., Nagymező-utca 38.

Telefon: 214-83. — Postatak. csekksz.: 16.909.

Csendőrségi nyomtatványok!

Argentortapör és foli papír!

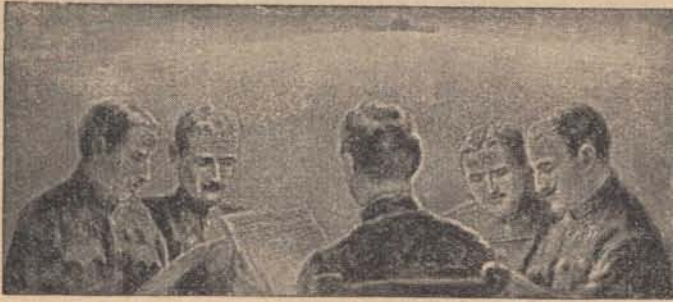
WAFFENRAD

A modern és praktikus **STEYR WAFFENRAD**
kerékpárok a csendőrség részére legalkalmasabbak

Puch művek Rt. Budapest, VI., Lehel-u. 25.

Az egész világon
legjobban bevált,
legelterjedtebb írógép a

REMINGTON

A holtak regimentje.

írta: RAKÁTS LAJOS.

(9)

Izgatott várakozással telt az idő. Lassankint alábbhagyott a puskázás, az aknavető is elhallgatott. Csupán két táboriágyú gránátózta az emelkedett tisztást, melyen mi voltunk. Hanem a laposröptű gránátokkal a románok még anynyit sem értek el, mint az aknavetővel.

— Hét óra húsz percor támadás! — kapom írásban a parancsot, — irány a piros karika. Visszakaptam beküldött vázlatomat, az aknavető helyén vörös kör piroslott. Marusán mellé kúsztam. Marusán egy kidöntött fenyőfa tönkjének támaszkodva összegörnyedten kuporodott a földön. Fegyvere vállának támasztva, kezait térde alatt összekulcsolta. Szemei érzéstelenül meredtek egy pontra, az egész teste, mintha megmerevedett volna, csak a szája szöglete rángatózott állandóan idegesen.

— Hét óra húsz percor támadás az aknavető ellen — mondottam. Marusán szolgálatkészén ugrott fel. Ismét katonává vált. Csak a szeméből lángolt valami sötét tűz... Nem akarnám az emberek életét feleslegesen kockára tenni... folytattam. Az óvatosságot azonban inkább Marusánra érttettem, mint az emberekre.

Sípjelzések hangzottak az árokból. Egyetlen felhő sem volt, a csillagok milliói fénylettek fölöttünk. A rajvonalba lévő kőtölténytáskákat, a fegyvereket és a hátizsákokat töltényekkel rakták meg a felbontott rakaszakkból. Némelyek a závarzatot próbálták, mások a köpenyüket igazították.

— Szuronyt fel! — hangzott a rövid parancs. Ugrásra készen lapultak az emberek a fatönkök mögött. Néhány magános pukkanás, rakéták sísteregtek a levegőben és egy pillanatra rózsaszínűre lobban a környék, hogy annál sötétebbnek lássék a rakéta kialvása után. Marusánt egy szakasszal a bozótos rész felé irányítottam azzal, hogy puskatűzzel fődözzé, míg mi a völgybe rohanunk.

Már csak tizenöt perc volt hátra. Újabb küldönc érkezett a zászlóaljparancsnokságtól Dinnyés százados parancsával, hogy hármassípjelzésre roham a kijelölt irány felé. Ólomlassúsággal multak a percek, a szórványosan gránátózó táboriágyú is elhallgatott. Csend következett. Három éles sípjelzés... Valahol a középben felhangzott az elnyújtott „Rajta” és végigmorajlott az erdőszegélyen. A következő pillanatban sötét alakok lendültek ki az árokból. Rohantak le a völgybe és nekikapaszkodtak a mogyoróbokrokkal tarkított tetőnek.

Erdőben az éjszakai harc még nehezebb, mint nyílt terepen. Szerencsére idejében nyargaltuk át a tisztást s már a bozótok között feküdtünk, amikor felragyogott a hold. A meredek hegyoldalon csuszálva, botolva bukdácsoltunk le a hegyoldalba kanyarodó útkaparóház, illetve romjai mellé. Tüzérségünk az aknavető elintézésben megelőzött bennünket, mi már csak romjait találtuk meg... De még hátra volt a két ágyú.

A felkelő hold éppen hogy csak szürkítette a sötétséget. Világítópisztolyainknak nem sok hasznát vettük. Ágrecegés, fegyverropogás, sebesültek nyöszörgése, román és magyar vezényszavak, amelyekről senki sem tudta, hogy kinek szól: teljes zűrzavar követte rohamunkat. A fák közt átvillanó sötét sziluettek, a váratlanul minden oldalról kilobbanó lövések, egy sebesült lónak panaszos nyerítése fokozta a kaoszt.

Elöttem az egyik fa mögül előretartott karjában frömmelrel egy román tiszt ugrott ki, a fa mögül három oldalról is villant felé a lövés, az egyik honvéd a fülem mellett süttötte el a puskáját, zúgott a fülem. Szédítő forgatag sodort magával: a harc láza. A román tiszt, mint egy élettelen zsák, arca zuhant elém. Amott az egyik fenyő törzséhez szegeztek egy fiatal honvédet, tizenhetes volt, szakaszomban szolgált, ernyedten lógó karjaival, megroggyant lábaival és üvegesen előre néző tekintetével úgy festett, mintha ugrani akarna.

Ez a kép tárult elénk, amikor fölkelt a nap s pirosítani kezdett a hajnal.

Csendesült a fegyverzaj, majd teljesen eihalt. A hegytetőn román pikák halmaza, szerteszét heverő halottak, elhagyott csatatér. Akkor eszméltünk rá, hogy győztünk. Román csak sebesült és halott maradt a tetőn, a többi megadta magát.

— Nesze egy kis konyak — Sándor főhadnagyt ismeretem fel a közeledőben — igyunk erre az ijedségre — felém kínálta a kulcsát, — gondoltad, hogy győzni fogunk?

— Hogy őszinte legyek, nem igen volt időm a gondolkodásra, — nagyot húztam a főhadnagy kulcsából.

— Két ágyú, két gyorstüzelő puska maradt a tetőn. Valamelyik csapat a románok hátába került és az okozta ezt a nagy veszteséget. Nem ti jöttetek fel onnan az oldalból?

— Azt hiszem, a Marusán szakasza volt. Majdnem beléjük löttünk, románoknak gondoltuk őket.

— Gyere a zászlóaljparancsnok elé, hozd az embereidet.

Marusán akkor kapaszkodott fel felénk a dombtetőre. Mintegy harminc honvéd jött vele. Arca sápadt volt, csak akkor borította el halvány pír, amikor a főhadnagy barátságosan megrázta a kezét. Egy hangot sem szólt a dícséretre, csak mereven nézett maga elé. Akkor is olyan egykedvűen tekintett a levegőbe, amikor a német tiszték frontja előtt megjelentünk és a német tábornok beszélni kezdett hozzánk. A megdicsértek sorában három tiszt állott és mintegy negyvenfőnyi legénység, köztük hat csendőr, élen Marusán Péter csendőrőrmester.

— Mi baja van Marusánnak, — kérdezte tőlem Sándor főhadnagy a kihallgatás után, — zavarosnak tűnik fel a tekintete?

— Hosszú története van annak! — válaszoltam, — azt hiszem, a halált keresi. Megérdemelné, hogy hátraküldjük.

Rádiót

kizárólag a

Rádionova

cégnél vegyünk, IV., Váci-u. 27-29. (Piarista-palota), ahol minden **márkás gyári készülék** kapható. **Előnyös csereakciók!**

Rendkívüli őszi és téli vásárunk!

mindent elkövet, hogy vevői a legjobb minőségű árukhöz juthassanak **legolcsóbban**, a **legkényelmesebb** üzleti feltételek mellett!

Férfi osztályunkban:

Kész öltönyök, felöltők, télikabátok, bundák, öltöny- és felöltő-szövetek, katonai és egyéb egyenruha szövetek nagy választékban.

Férfi fehérneműek, pulloverek, kötött mellények, fehérnemű anyagok méter száma.

Saját műhelyünkben készítünk: öltönyöket, felöltőket, egyenruhákat, télikabátokat, bundákat stb.

Női osztályunkban:

Kész női köpenyek, szőrmebundák és kosztümök, kész női szövet és selyem-délutáni és estélyi ruhák, pongyolák, bluzok: aljak, pulloverek, kötött mellények, köpeny- és ruhászövetek, selymek és műselymek méterszáma, vaszonárak, sifon, stb.

Menyasszonyi kelengyék, ágygaratúrák, kész női teheneműek, damasztárak

WEISS GYULA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ÁRUHÁZA

Budapest, IV., Kossuth Lajos - utca 18. szám.

FENNÁLL 63 ÉVE
Telefon: 89-5-41

Szőnyegosztályunkban: Szellontakarók szoba és fürdőszőnyegek rendkívül olcsó árban

— Marusán! Mit szólna hozzá, ha hátraküldöm és az élelmezésnél kap beosztást, — tordult a főhadnagy Marusán fele, aki eddig egy fenyőtörzsnek támaszkodva vizsgálta fejeverét.

— Főhadnagy úr! — merevedett vigyázzállásba Marusán — a tűzvonalba szeretnék szolgálni.

— Legyen meg a kívánsága, majd elmondom, hogy miért — szólottam Sándor főhadnagynak és karontogva ot, egy iatónk felé vezettem. Leültünk és én röviden elmondottam marusán történetét.

— Szegény ember, — mondotta a főhadnagy, — felbecsülhetetlen érték. Az ejszakai támadás sikerét neki köszönhetjük.

— Azt hiszem, már egyetlen vágya, hogy ölni, ölni és mindig többet ölni azokból, akik legkedvesebbjét meggyalázták. De azért vigyázni fogok rá.

Néhány napos pihenő következett, a másodízben is meg-tizedelt zászlóaljunkt tartalékba rendelték. A pihenő nyugodalmas idejében megpróbálkoztam Marusán lelki fájdalommal könnyíteni. A magabamélyedt ember hallgatott, csak szeméi tekintettek révedezve arra, amerre a Bereck felé vivő út kanyarodott.

— Nem látogatna meg valakit Berecken? — kérdeztem tőle egy alkalommal — a multkor azért nem adtam szabadságot, mert nem akartam, hogy megtudja azt, amit már látom, hogy tud.

— Nem akarok senkit sem meglátogatni, — szegte fel a fejét keményen Marusán, — nincs ott semmi keresnivalóm.

— A temetőben sem?

Marusán melle zakatolni kezdett, mint a fujtató. Nem felelt.

— Hány napot akar? Próbálja meg, hátha könnyít a fájdalom!

— Csak negyvennyolc órát kérek, Zászlós úr, — lát-szott rajta, hogy elérzékenyült.

— Félóra mulva jelentkezék Sándor főhadnagy úrnál és megkapja a szabadságlevelét, — melegen szorítottam meg a csendőrmester kezét, azután a főhadnagy sátora felé siettem.

Elmúlt a két nap. Marusán látszólag megkönnyebbülten tért vissza a bereckei temetőből, a frissen ásott sír mellől. Akkor már a határon, Sósmezőnél állott a zászlóaljunk töredéke. Marusán elmélázva járt a csendőrlaktanya romjai között. Egykori állomáshelyén, Sósmezőn, a községben már csak félméteres kormos falcsonkok mutatták, hogy ott valamikor község állt.

A völgyben, Sósmező alatt, két hosszúcsövű messzehordó ágyú bömbölve szórta lövedékeit az ojtói völgyben húzódó román állások felé. A kettős hegylanc többszörösen harsogva visszhangozta az ágyúdörejét, olyan volt, mintha egy óriási fazekat gurítottak volna végig a völgyön. Marusán látszólag kedvtelve hallgatta a nehéz ágyúk szakadatlan dübörgését, talán arra gondolt, hogy halált visznek az ellenségeinek. Akkor már a legénység között legendászerűvé vált Marusán alakja. Magyarostól ellen intézett rohamban szemtanúk szerint két puskával verekedett, amikor a rábizott szakasszal a románok hátába csúszott be: szinte keveselte, ha a golyója csak egy románt talált. Folyton sürgette, hogy mikor kerülünk be ismét a tűzvonalba. Nem érezte jól magát a sósmezői tartalékban, itt az általa annyira megsokott kedves hely romjai között. Talán jobban kísértette a régi emlék.

Amikor október huszonhetedikén a tűzvonalba indultunk és parancsot kaptam az előttem lévő terep felderítésére, Marusán szeme ismét felragyogott.

VI.

A Sósmező előtti dombokon feltűzött szaronnal indulásra készen állott a század. A többszöri kiegészítés dacára,

fele sem volt a régeinek. Mögöttünk a hegyoldalból a két hosszúcsövű messzehordó ágyú bömbölve, bűgva küldözgette a gránátokat valahova, a láthatatlan messzeségbe. Sűrű, sötét felhő kóválygott az előttünk húzódó hegylanc fenyevese fölött. Időnkint magasraszökő lángnyelvek kigyózva törtek át a sűrű füstgomolyagon. Enye szél terelgette felénk a füstöt, szemünk könnyezett, torkunkat fojtogatta. Emelyítő gyantás íze kábított. A románok hosszú csikokban petróleummal öntözték fel a sűrű fenyvessel borított hegyoldalt és felgyújtották. A lángvonal lassan, kigyózva közeledett felénk. Pattogott, sercegett az izzó zsarátnok, időnkint, mint óriási fánya borult lángba egy-egy hatalmasabb fenyőszál, majd recsege-ropogva zuhant az átizzott törzs a földre. Robajával újabb füstfelhőket támasztott. Október végefelé járt már, az égő fenyőerdő mégis kánikulai forróságot támasztott körülöttünk. A tűztengeren innen mí, túlról a románok téltelenségere voltunk kárhóztatva, csak a két tüzérség feleselgetett egymással.

Parancs érkezett, hogy járőr induljon az ellenség állásainak felderítésére. A zászlóaljparancsnok engem bízott meg, hogy kíséreljem meg az előttünk kigyózó füst- és tűztengeren keresztül az áthatolást.

— Járőr indul a szemközti magaslatra, ki jelentkezik? — léptem a század elé s végigtekintettem a legénységen.

Elsőnek Marusán ugrott ki a sorból, azután még négy honvéd, négy tizenhetes, ennyi maradtak a huszadik menet-századból. A kilépettek gyorsan felszereltek és mögém sorakoztak. Nesztelenül indult meg a járőr a hegyoldalban.

— Marusán, maga ismeri a terepet, hol tudnánk áthatolni az égő erdőn? — fordultam a mellettem haladó csendőrmesterhez.

— Innen száz méternyire, — mutatott Marusán az erdőszegély horpadásában zöldelő folt felé, — egy elég széles vízmósás van, azután nagyobb tisztás következik. Ha a füstöt és a hőseget kibírjuk, a tisztást elérhetjük.

Kényelmesen sétálva tettük meg az utat. A tűztenger miatt ellenséges meglepetéstől nem kellett tartanunk. Gázmaszkunk nem volt, a horpadást elérve, Marusán útmutatása alapján nekirohantunk a füstnek. Mintegy ötven lépést támolyogtam, mintha izzó kemencébe dobtak volna, úgy perzselte arcomat a hőség. Egyik kezem az orromat és szememet takarta, a másikkal tapogatva jóformán négykézláb buktam egy hűvösebb légrétegbe. Kinyitottam a szememet, kiköhögtem a tüdőmből a beszorult füstöt, körülnéztem. Marusán már mellettem állott. Előttünk egy elég széles tisztás, rajta szétszórta néhány kores bokor. Azon túl magastörzsű fenyőerdő széle sötélt.

Egyenkint támolyogtak ki a szürkés füstgomolyagból a honvédek. Cikákolva, zihálva nyelték a friss levegőt. Egy honvéd visszamaradt. Marusán felugrott a földről és csakhamar eltűnt a füstfelhőben, nemsokára újból feltűntek körvonalai, amint az elájult honvédet húzta maga után. Egy kis mesterséges légzés és visszatért az élet színe a gyepeken fekvő honvéd arcába.

A puskákat kézbevéve, hasoncsúszva közelítettük meg az erdő szegélyét. Óvatosan kellett előrehaladnunk, mert ha észrevesznek bennünket, az égő lángtengeren keresztül vissza nem volt út. Egy dúsan szétterülő gyalogfenyő lombjai mögött kifújtuk magunkat. A honvéd, aki a füstben rekedt az előbb, ismét rosszul lett. Visszaküldöttem, hogy próbáljon átjutni a füstön a zászlóaljhoz. Öten maradtunk.

— Óvatosan előrehaladni az erdőszegélyig, gyülekezés itt a borókafenyő tövében — mutattam négy irány felé, s Marusán és a három honvéd hasoncsúszva, könyökével küzdötte magát előre. Csakhamar elnyelte őket a bokor és a magas haraszt. Néha egy-egy megmozdult ág, vagy hajladozó fűcsomó mutatta, hogy merre járhatnak.

(Folytatjuk.)

A ruhaszövet minősége bizalom dolga.

Egyedül csak a szövetet előállító posztógyáros képes tényleges garanciát nyújtani arra, hogy valóban nemes tisztavapjút használ fel; csak ő tudja, hogy a **szövetben belüli** milyen értékek vannak. A tartós minőséget tekintve **árakban is csak az elsőkézből** minden közvetítő drágításától mentesen, a posztógyártól közvetlenül történő vásárlás nyújt igaz elönyt. Posztógyárunk által a szerződéses szállítója, mértékzabóságunk pedig a m. kir. csendőrség részéről — évek óta egyedülállóan — ismét **okirattal elismerésben** részesült **állandó szerződéses** felruházója. Ékintse meg örsére küldött mintáinkat. Kívánságra más mintákat is díjmentesen küldünk és kedvező fizetési módokat adunk.

TRUNKHAHN

Posztógyár és Ruhagyár Rt. Magyarország katolikus kézben lévő egyetlen posztógyára. Budapest, I., Lenke-út 117. Üzemben 1922 óta 300 munkással.

Levél 1636-ból.

(Pályázat.)

Az boszniai basa egy hete, hogy beérkeze Budára csak pusztán hetedmagával. Tolnánál mondják hogy hagyta az hadakat az ki 15 mérföld lehet Budától. Maga nagy szállás ember az basa láttam. Az hadát húsz ezernek mondják, feles, harchoz való tarackok is vannak vele. Hódolt polgárokkal beszéltem, kik látták, Pesthez, mondják, hogy szállítják őket és onnat indulnak meg majdan. Elirt az basa mindenüvé az török végekre is, hogy az kik oda rendeltetének, Pesten gyülekezni ne késlekedjenek. Valami Kilizsi basát is Hercegovinából, az ki Bosznián belül vagyon a tenger mellett, bizonynyal várnak. Ez alatt itten szorgalmasan tudakozódtam, hogy az boszniai hadakat Erdélyre akarják vinni, miért költött ide Budához kerülni, holott míg Budát érik Erdélyt is érheték volna. Mire való vagyon az feles tarack nékiek, holott Egeren, Szolnokban és az ott közel való török végvárakban is feles lövészerszámot találhatnának. Kik a kérdésre azt felelvén, hogy által utjok leszen Palánkára és Gyarmatra is. A lövő szerszám pedig kellett nekik, mert ők lesznek 40 ezeren. Én nagyságos uram attól félek, hogy afféle csatázásokkal okot adván aztán az ellenkezésre, véletlen nekik ne forduljon az palánkoknak s mind el ne söpörja őket mivelhogy talál ő mingyárt szint minden veszes cselekedetre. Az mely csauz mellettünk volt, egyéb képpen humánus török bizonyosan mondotta volt, hogy csak mostan az portáról jött csauz barátjától értette, hogy az lengyel követeket megtartóztatták volna az portán, mivégre nem tudta megmondani.

A pályázatban mindenekelőtt azt kell megírni, hogy mi volt ez a levél tulajdonképpen; gyaníthatóan milyen ember írhatta és milyen célból? Azután a levél régies mondatait át kell fogalmazni, hogy a tartalma ne változzék, a szövege azonban a mai helyesírási és mondatszerkesztési szabályok szerint hibátlan legyen.

Pályázatot csak a csendőrség legénységének egyéneitől fogadunk el. Beküldési határidő: december 15. A legjobb pályázatot szép bőr levéltárcával jutalmazzuk. Az eredményt az 1933 január 1-i számunkban fogjuk közölni.

—o:—

Megfejtés.

Lapunk folyó évi 21. számában közölt „Különös tüzeset” című pályázatunk megfejtése a következő:

Mint hogy oly épület gyulladt ki, amely rendszeres használat folytán több ember ott-tartózkodására szolgált, tűzvész keletkezett s így a Btk. 425. §-ába ükőző tűzvészokozás vétségének gyanujáról,

minthogy a tűzvész következtében egy ember meghalt,

59. M. kir. Állami sorsjáték

17.000 nyeresemény 250.000 aranypengő értékben. — Főnyeresemény:

40.000

aranypengő.

Nyeresémények:

20.000	aranypengő
10.000	"
2-szer 5.000	"
4-szer 2.500	"
6-szer 2.000	"
10-szer 1.000	"

és még több nyeresemény, melyek mind készpénzben fizetettek ki.

Húzás dec. 6-án, Mikulás napján

Sorsjegyárak:

Egész 3.— arany_P Fél 1.50 arany_P

Kapható minden bank, sorsjegyárusítónál és dohánytözsdeben. Postai rendeléseket a pénz előzetes beküldése után azonnal teljesíti a m. kir. Pénzügyigazgatóság Budapest, V., Szalay-u. 10.

több ember pedig súlyos testi sérülést szenvedett, a Btk. 425. §-ába ükőző tűzvészokozás vétségének minősített esetéről, illetőleg a Btk. 310. §-ába ükőző, e §. 2. bekezdése szerint minősülő, foglalkozási szabályok megszegésével kapcsolatos gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétségének gyanujáról,

minthogy végül a m. kir. belügyminiszter 1926. évi 155.600. sz. körrendelete szerint mindennemű vízivállalat köteles telepén megfelelő mentőszereket és mentésben járatos egyéneket készenlétben tartani, a rendelet 14. §-ába ükőző kihágásnak gyanujáról lehet szó.

A büntetőjogi gondatlanság ténybeli alapja a petróleumfinomítógyár műszaki vezetőjének ama mulasztása, hogy a tartályok épségét kellő módon nem ellenőrizte s így lehetővé vált a nagymennyiségű finomított petróleumnak kiömlése, holott előrelátható volt, hogy ilyen kiömlés az anyag gyúlékonysága és robbanékonyasága miatt szerencsétlenség okozója lehet.

Ily mulasztás ténybeli alapja azonban a mosóműhely tulajdonosára is nehezedik ama cselekmény miatt, hogy az izzó salakot a Dunába szórta, jöllehet ott már a finomított petróleum terjengett, amit az így keletkezett erős szagnak el kellett árulnia. De ettől eltekintve, a petróleumfinomítóknak aránylagos közellete is különös óvatosságra inthette volna tűzhelyének kezelése körül.

A csendőrségi nyomozás szakszerűségének biztosítása végett a ker. iparfelügyelő közreműködése kívánatos. Ha ez nem lenne kellő gyorsasággal igénybevehető, a csendőrségnek ki kell derítenie elsősorban a petróleumfinomító tartályainak elhelyezése módját, a kezelésre és karbantartásra vonatkozó fennálló helyzetet, meg kell állapítani annak a személynek kilitét, akire a tartályok közvetlen kezelésének és felügyeletének gondja hárult. Meg kell állapítani, hogy a petróleumfinomítógyár a telepengedélyben meghatározott közigazgatási hatósági kikötéseknek megfelelt-e.

A mosóműhely tulajdonosával szemben fennálló gyanu tekintetében ki kell deríteni a telepengedély tartalmát s azt, hogy az üzemi rend megfelelt-e a telepengedély kikötéseinek. Ki kell deríteni, hogy a folyamon terjengő petróleum szaga érezhető volt-e s ha igen, miért szórták a Dunába mégis az izzó salakot. Minthogy az izzó salaknak a Dunába szórása más tekintetben is veszedelmet jelenthetett a folyamon közlekedőkre, megfelelt-e ez az eljárás a fennálló iparrendészeti szabályoknak? Nem voltak-e egyenes szabályok, nem álltak-e fenn elfogadott üzemi szokások, amelyek az izzó salak kiszórását bizonyos elvek szerint korlátozták? Volt-e a hajón a belügyminiszteri körrendeletnek megfelelő mentőkészlet és a vízből mentésre kiképzett egén?

Bérkezett összesen 28 pályázat. A feladatot legjobban Mészáros István kapuvári örsbeli tiszthelyettes oldotta meg. Helyesen oldották meg még a következők: Császár Antal törm. (Lepsény), Enyedi András cs. (Gyulavári), Gabnai József cs. (Algyő), Galambos József cs. (Mátramindszent), Gévai János törm. (Bodajk), Kozma Imre örm. (Csanádpalota), Magyar (Moser) Mátyás törm. (Bánokszentgyörgy), Mészáros István törm. (Algyő), Módos Gergely törm. (Szil), Szabados Imre cs. (Bodajk), Szerdahelyi Elek örm. (Romhány). Azoknak a pályázata, akiket itt nem említettünk, hibás voltak.

A jutalmul kitűzött szép asztali cigaretta- és hamutartótt Mészáros István kapuvári örsbeli tiszthelyettesnek elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN örnagy.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, VI., Róza-u. 111. — Felelős üzemvezető: Győry Aladár.

Mielőtt **rádiót** vesz, keresse fel cégünket, sok pénzt takarít meg, mert már kaphat hangszórával egybeépített hálózati rádiókészüléket. A legnagyobb választék Telefunken, Philips, Süss és Rikert egyen- és váltóáramú, valamint telepes készülékekben.

Csereakció! Kérje új katalógusunkat! Kedvező részvételre és fejtételek!
Vigadó Rádió és Műszaki Cikkek Gyára
Budapest, V., Vigadó-u. 1-3. — Tel.: 813-08.